

Akisi

Vu'a Anejijihina

¹ Tiapirasi ese. Nimarako pasia pina ka'ene na vejujaho Jesura raka ka'ene aneja vene 'ee ea najaha ² apene va'u va'o va'e vea ka'ene Hura kahi akúpa 'ahi va'aji va 'e'ujuta. Hu va'amarono Godoni 'Aveni vaji Huni apasorua ka'ene Hura iji pijihajija raka ka'ene pu vehuni-jaho 'waramana. ³ 'Ene Hu kwama 'urinarena na'ia mapoka (40) Huni haha 'ahi ichá'ina renaji pu najahana. Hu nimaa 'urinana ro'avarorena 'unama ani ani veji'i Godoni ariji rona najaha 'waramana. ⁴ 'Ene pu ahuma hi'eme Hu ijá 'iama Ja niho'o Jerusaremi paareme va'avara kaivo ijí 'aja'eje Amora raka ka'ene ja mi'iro nahama 'waravume Na 'waravujaho mihakama'e iji'a va'avara. ⁵ Ijihuni maijaho Joniho ja toi vaji samaume 'urijara kaivo na'ia josua pare'eje ja Godoni 'Aveni samahuna.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina (Ruku 24:50-53; Maka 16:19-20)

⁶ 'Ejume pu roe ahuma hiji'i apoma ijá 'wava Natohwe A vea kajino kú'o kwaa kakaho Isureri ora mi'ena? 'wavara. ⁷ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Amora ijí vea kajaho Hu henu 'ee Huni harurijino irechamana kaivo ijihija'e jara hena kahuna pana. ⁸ 'Enakaivo Godoni 'Aveni roe ja samahakame ja harura apenareja'e iji'a Jerusaremi 'ee Jutia 'ee Sameria Na rone najahuna. 'Ene ike

mwe'akaho maho'o najahuna. ⁹ Ijija 'waravume pa'are'eme pu ijá kavi'i nami'eme Hu apene 'imita vaji va'ume 'imiti tanu'urihume pakavara. ¹⁰ Heha! Hura va'ukame pu nia ka'ene akúpi 'ahi nirinamie nava kajaho pa'are'eme ea no'oheli ateha sajasa'ini savajija ijá puni rori namijara. ¹¹ 'Enareja ea kajipo ijá 'iava Karari orakije ja raka vene namina hine akúpa 'aha nirinama navo? Ijí Jesuho iki joni rene apene akúpi 'ahi va'ukaho Hu kú'o 'unama ro'amajaho 'unama nikwinu'ina ka'ene jara Hu ka'uju'e va'u kaja'ina rohuna 'iavara.

Jutasi Oni Tini apenajina

¹² 'Ejume pu hurila Arivi rene Jerusaremi roara. Arivi rena roe kamino Jerusaremi usevujaho na'ia kwinuna kwaa jora pana. ¹³ Pu ijí Jerusaremi roareja pura seaka huri hijujino va'ara. Pita ho Joni ho Jemisi ho Enituru ho Piripu ho Tomasi ho Pataramiu ho Matiu ho Jemisi ka'ene Apiasi oni harihijaho 'ee Saimani ka'ene Jerati 'wavujaho Jutasi ka'ene Jemisi oni harihijaho ijá va'ara. ¹⁴ Pu ijí rira kwino napara 'ee Meri ka'ene Jesuni ohijaho 'ee Huni 'u'uhijijihhi pu'úmo ahuma vwiha kwisu rene siporua 'oji'i hijara. ¹⁵ Ijá vejari vejino ea ka'ene Godi nima rojujijahija mapoka (120) ahuma hi'eme Pitara puni rira kaji 'urine arini namiji'i ijá 'waramana. ¹⁶ Vwehu nune Godoni 'Avenijara Teviti oni ira vaji Jutasi rone 'waramajaho ivi'a Godoni irijaho nima'e renana. Jutasira ea aherama roe najahume Jesuho apejara. ¹⁷ Hu nú pu'úmo hinone 'ee kaukara ka'ene núra vejukehuni pwinana'a

renana. ¹⁸ Ike ea ikaho monia ka'ene sisea veju'e vajahajino apena mwe'a sisa pina 'imenana'omo ijí una'i 'one huni tea jahausahume kwamana. ¹⁹ Ijihuna'e ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija kwaa kajaho iha Hakeratama 'wavura. Puni iri Hakeratama 'wavujihuni maijaho 'Aa Mwe'a 'wama avajura. ²⁰ Godoni ira ka'ene Samusi vaji ika'ina'e vejara. Veje huni ara kwaa savasa'e renama. 'Eje ea pina pahinama 'ee huni kaukara ijaho ei pini huni tinia apena venama 'úmana. ²¹ Ijihuni hahi nú ea pina ka'ene na'ia mapoka'e núni Natohwa Jesui pu'úmo 'ajúha oji'iníji apehuna. ²² Ijaho vea ka'ene Jonira ea toi samajino rene rou va'o Hu apena va'aji 'e'unaji ea pina apejakame Hura kwama 'urinaji ronareje ea 'aho'a 'waravi'ina'e rehuna. ²³ 'Ejume pu Josapi ka'ene Pasapasi ka'ene Jasitasina 'wavuji'o Mataiasia'o 'eka roajivara. ²⁴ 'Ena'omo pu siporua 'one ijá 'wava Natohwe A eaka mapoki jihipuni oja vaja nihenunakúne Ara ea ka'ene iji pijahaji najuha. ²⁵ 'Ejakame hura kaukara ikehuni vaja tinia apene 'ee apasoru huni kaukara ka'ene Jutasira are'i huni ruhi va'ajaho venama 'wavara. ²⁶ 'Enareja ijihuni túna'i pu pipia venareje Mataiasira tinia apenana. 'Ejumakame hura apasoru iropu ropu kwinu ijihni ni'ajinamiana.

2

Penitikosi Vea

¹ Jua puni Penitikosi vea natohu rejume pu maho'o rira kwinu ahuma hijara. ² 'E'eme ni'aha kwinu akúpa 'ahi 'o'ivajamajaho areri puurapo

hiravuja'ina rena ro'eme sea ka'ene pura hija kajaho 'ahí'ahí vajamana. ³ 'E'eme pu ki'eme ira ka'ene vena sa'inijipo rene roariharene ea kwinu kwino puni haha 'ahi tirohara. ⁴ Godoni 'Aveni ruha apene paranarena venaume pu ea maho'o aneja vene ira ani ani'ina 'wavara. ⁵ 'Ejume Jua ka'ene Godi oja mahi'ina ka'ene kwaa ani ani rena roajija ijí Jerusaremi hijara. ⁶ 'Ena'omo vea ka'ene 'oa kaji henareja ea mapoka kaji ahuma roe niho'o puruva retiana. Ijihuni maijaho ea 'oi'oi he'eju'e puni imajino hine 'wavara. ⁷ 'Ejumakame pu oja pa'arena'e 'ee oja hwa'usahaume ijá 'wava Ikaho ichá vejo? 'Ú ea ka'ene ike 'wavukija Karari ora pane? ⁸ Pu ichá'ina vene núni imaa ka'ene nú nahenuajino 'wavujaho nú hejo? ⁹ Núa Patiani ore Miria ore Irami ore Mesopotemia ore Kapatasia Ponitasi ore Jutia ore Esia ore ¹⁰ Pirijia ore Pamipiria Ijipiti vajina'omo ijí ore Ripia opuni kwaa Sairini rorine ea 'aho'a Romu ora 'ee Jua 'ee Jua puni tamana hene vejujihuna'e roajivara. ¹¹ Nú ea 'aho'a Kuriti ore 'ee Arapia ora 'avo pu hine núni imai Godira uneunechá mama'ina ka'ene venaji rone 'wavu 'wavara. ¹² 'Enareja pu oja hwa'usaha niho'o puruva renaume aposaramapene oji'i ijá 'wava Ijaho iraki reno? 'wavara. ¹³ 'Enakaivo ea 'aho'a pu ijí matihe ijá 'wava Ike eakija 'waini vwea rukina'e ine nanamiu 'wavara.

Pitara Vu'a 'Waramajina

¹⁴ 'Ejume Pitara 'urine ea iropu ropu kwinu puni rira kajino nami'i kaivo ira ajira ijá 'umena Jutia ora 'ee ea maho'o Jerusaremi hijukije ataa

apúsame nuni ira ike heha. Nara raka ka'ene 'wara'i vejukaho ja ea 'aho'a ijá 'wavo. ¹⁵ Ja vwi-hajujaho ea ikija nanamiu roju kaivo pana. Iviamai sú'u sú'u vea hareha 'aha karakaro namijujaho ea pananamiura. ¹⁶ Ikaho iraka ka'ene poropeti Joerura rone 'warumajina.

¹⁷ Mwe'akara mai'o pa'are'i ve'eje raka ka'ene rehuni-ji Godira ika'ina 'waramana. Nara Nuni 'Avena ea mapoka samahakame joni harihija 'apahija Godoni 'waravi'ina rehuna 'ee joni kivasa raka ka'ene túna'i rehunjaho visoni kihuna 'ee joni ema ijija mai'o túna'i raka ka'ene rehuni-jaho navahi kihuna. ¹⁸ Nara Nuni pwea ka'ene napara parua ijija Nuni 'Aveni samahakame ijí vea kajaho pu Nuni vu'a 'waravi'ina rehuna. ¹⁹ Nara uneunecha ani'ina akúpa 'ahi vehuna 'ee aacha ani ani mwe'i najahuna 'ee 'aa 'ee vena 'ee venu'a ani rehuna. ²⁰ Vea na'ime nutuma nave masapa niho'o amapu'ura re'eje 'aa puna'i rena nahuna. Ijá re'amani túna'ijino Natohwijaho rohuna. ²¹ Vea kajino ea irara Natohwi jihuni iha 'uraha 'ume'amajaho Hu ni'ajahuna 'wamana.

²² 'Enakúne Isureri orakije ike vu'akaho hami heha. Jesu ka'ene Nasareti ora ka'ene Godira nimaa vene iji pijahe ranavume roajihuni vaji huni aacha ani ani'ina ea areri pavejuija joni vaji venajaho ja oono nihena kavu. ²³ Ike eakaho nitama Godira hena kamarena ni amairi-aramana 'omo ja Hu ea sisesa mihume pu korosia 'ahi 'anaume kwamana. ²⁴ 'Enakaivo

Godira vejume Hu kú'lo 'urinana. 'Enarena kwamasahé haha ka'ene hehunijaho pa'arenana. Kwamasahuri harurijara Hu 'unanahuna areri pana. ²⁵ 'Enakaivo Tevitira nitama Hu rone 'waramarena ijá 'iama

Na ka'eju'e Natohwijaho nuni una'i na'ia mapoka hinu. Hu nuni ija mana'inija'i hinujihuna'e na oja pahianihuna. ²⁶ Ijihuni hahi nuni oja vajakaho niho'o teamanivu'e 'ee nuni mitara mari'umu. 'Eju'e nuni haha 'u'o 'ojuta hami hwehuna'e vwihaji'i hiju. ²⁷ Na niheju. A Nuni 'avena paranave va'e ruha ka'ene veni renujaho vahuna. Oni Ariramaijaho pamaka'eje sakara'ena. ²⁸ 'Enakaivo A majama hihunijaho najihana. 'Ene na Oni una'i hi'ujara veje teamanima paranihuna 'iamana.

²⁹ Vwehu nune maki'eje na nuni sasa rone 'waravuma. Tevitira kwavumakame ranava jihuni huijaho ikeho majama nuni rori namo.

³⁰ Hu poropetia'omo Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho hu he paraji'ina renana. Godira nahama 'waramajaho Hu vejakame Teviti oni amuhiji pini huni ruha apene hihuna 'waramana. ³¹ Teviti tunda'i raka ka'ene rehunijaho hu nihena kamarena hu Kerisora kwama 'urihuniji ronarena ijá 'iama

Huni 'Avena paranave va'e ruha ka'ene veni renujaho vahuna. Huni haha pasakarahuna 'iamana.

³² Godira vejume Jesura 'urinaji nú maho'o nihena kavajihuna'e ja 'waravu. ³³ Godira vejume

Hu Godoni ija mana'inija'i hinu. 'Eju'ukame Amora Huni 'Avena ka'ene nahama 'waramaji Hu mihi'ukame jara raka ka'ene iviamaa hena kavujaho Hura Huni 'Avena kaji usesamaana. ³⁴ Tévitiho nitama mai'o akúpa 'aha pavai'ini hu ijaho 'waramarena ijá 'iama Natohwijara nuni Natohwa ijá 'wama

Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje ³⁵ Nara Oni naka vena'e Oni omora hari hija 'wamana.

³⁶ Ijihuna'e 'warave ea mapoka ka'ene Isureri hijujaho niho'o hami hami he para'avara. Godira Jesu vejume Natohwa rene 'ee Keriso renana ka'ene jara icha 'ahi 'anaajina 'iamana. ³⁷ 'Ejume pu ea kajipo ijí henareja pu oja 'urina parajume Pitaho 'ee apasorua 'aho'ijija ijá 'iava Nú ichá'ina ve'eja? 'iavara. ³⁸ Joni sisea vwihane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Jesu Keriso oni iha 'ahijino toi sama'e joni sisea pa'are'amana. 'E'eje ja swara ka'ene Godoni 'Aveniji apeha. ³⁹ Ijí nahama 'wama kajaho jone 'ee joni harihipune 'ee ea ka'ene kwaa jojori hiju jihipune 'ee areri ea mapoka ka'ene nuni Godi Natohwijara Huna'e 'umena ijhipuna 'iamana. ⁴⁰ 'Ejume Hu vu'a 'aho'a 'u'o 'waramarena hu 'ejahie ijá 'iama Mwe'a kehuni siseijaho asinamie ruva'eje maraniana. ⁴¹ Ea ka'ene vu'a kaji hene vejajija toi samahara. 'Ene ea ka'ene nimaa roji'ina mapoka (3,000) vea kajino huri rejara. ⁴² 'Enareja ijí apasorua kajipo najahajaho henareja pu veku veku ahuma hine siporua 'one 'ee puretia tuachame iji'i hijura.

Nimai Roji'inapo Hia Ka'ene Hijajina

⁴³ 'Ejume Godira apasoru puni vaji aacha ani ani'ina ka'ene ea areri pavejupipo rejumakame ea mapoka ka'ene hija kajija oja hwa'usahara. ⁴⁴ Ea ka'ene ijí nimaa nimaa roji'ina kajija oja kwinu vwihane uneunecha mapokaka punijaho vajúsaravi'i hijara. ⁴⁵ 'Ejume pu aneja vene puni kukua 'ee aachia 'eke 'imene ea ka'ene pivusahi'inijihini ni'ajihara. ⁴⁶ 'Enareja veku veko Temiporui vaji ahuma hine vwiha kwino vwihane 'ee sea sea ijí va'e puretia tuachame ine 'ee 'iruma temarasahi'i oja kwisu rejil'i ijura. ⁴⁷ Pu Godi ta'arohe ea 'ahopo pu kivajaho teamanavura 'ee Natohwijara veju'e ea veku veko nimaa rojujija huri 'umanami'i namana.

3

Irivi'ina Ka'ene Jariravi'ina Vejume Maranja

¹ Nusirea ape'uju'e pu siporua 'ona 'ojura'omo Pita'o Joni'o ajima va'e Temiporui siporua 'o'i va'ara. ² Ea pina oahoni tea vaji irivi'ina'e roana'omo erapo kima apena va'e veku veko Temiporu sea vwicha jiami ranavura. Vwicha jiami ruha kajaho Mavarasa'ina 'wavura. 'Ena'omo ea ka'ene mumora siserajil'ina kajaho ijí vwicha jama kajino hi'uju'e erapo ijí Temiporu kajino va'iro va'ukivi'i moni jariramuna. ³ 'Ena'omo Pita'o Joni'o va'areja Temiporu vaji arui vejumakivi'i hu pu moni jariramana. ⁴ 'Ejumakavi'i Pita'o Joni'o niima kanavi'i ijá 'wava Nú kúma 'wavara. ⁵ 'Ejume hu unenu'u pina pununa'i apehuna vwihaji 'urí

ahasirima kimana. ⁶ 'Enakaivo Pitara ijá 'wama Na siriva 'ee korutia pa'ana kaivo raka ka'ene núnuna'i namuji na mahu. Jesu Keriso ka'ene Nasareti orijihuni ihiji 'urahi'i 'waravukúne 'urina namina va'a. ⁷ Huni ija mana'inija'i 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu 'urina kajino huni mumora 'ee atoka kajija marasahe harura rejara. ⁸ 'Ejume hu ohurikune namine aneja vene pu pu'úmo Temiporu vaji ohurikuna 'uraha oji'i Godi ta'arohara. ⁹ 'Ene ea mapoka maho'o ka'eme hu 'uraha oji'i Godi ta'arohana. ¹⁰ Hu ea ka'ene mumora siseraji'ina ka'ene Temiporu vwicha jiami Mavarasa'ina 'wavuji hine monia'e jariravi'i hinujina kaivo iraki hu renaji kame puruvaretiume oja hwa'usahara.

Pitara Temiporu Vaji Vu'a 'Waramajina

¹¹ 'E'ejume Pita'o Joni'o aharu 'onamie nami'eme ea mapoka ninukujaha roe ijí Saramani oni sea kajihuni orota 'wavuji namina kame oja hwa'usahara. ¹² 'Ejume Pitara ijí kime eaka mapoka kajija ijá 'iama Isureri ore ja rakijihuna'e hine oja hwa'usahu'e niimaru kúnamúo? Núra núni harurijino veju'e eakaho maraju'e 'uraha onu rojare?

Pita'o Joni'o Tea Junahuni Vu'a 'Waramareja Irechamijina

¹³ Ijaho Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi 'ee núni sahiji jihipuni Godi-jara vejume Huni pwea Jesuni pinana 'urinana. Ea ka'ene ja apena Pairati oni una'i va'ume hu rana'i vejume ja Hu pavavara. ¹⁴ 'Ene ja Ea ka'ene arimaijaho pataarohara kaivo ea ka'ene

ea 'aniu'e kwamasahi'iniji mihuna ura renana. ¹⁵ 'Ejume ja Ea ka'ene majama hihuni anesuri-jaho 'anaara. 'Enakaivo Godira vejume kú'o 'urinaji kavara'omo nú ijí rone nimaa 'waravu. ¹⁶ 'Ena'omo nú Huni ihiji nimaa rojujihuna'e nú ijí Jesuni iha kaji 'urahi'i 'waravume ea ka'ene ja kame hejukaho maranana. 'Ene ni-mairoa ka'ene Huni vaji rena roajara vejume ea ikaho maho'o joni una'i marana paranana. ¹⁷ 'Ena'omo vwehu nune ja puruva rena'eme ija'ina vejara. Areri joni ea mama'inapo ve-jaja'ina'e vejara. ¹⁸ 'Enakaivo ikija Godi ni-tama poropetia 'waramarena ijá 'iamana. Huni Kerisora roe sisei hihunaka 'warumajaho ivia-maa ijaho Hu vejume nimaa renana. ¹⁹ Joni sisea are mamaa'e are'i kaivo ta'arohe roha. 'Eje Godira joni sisea 'eke ato'arumama. 'Ejakame Natohwi jihuni una'i vea ka'ene joni oja son-ahunijaho rena roama. ²⁰ 'Ejakame Hu Jesu Keriso ka'ene jonijihuna'e iji pijahajaho ranave joni roama. ²¹ Hu ijí akúpa 'ahi hi'eje Godira une-unecha maho'o ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni ira vaji nitama 'waramajija veje marasaha parahuna. ²² Mosisira nitamatama ema ijá 'waramana. Joni Godi Natohwijara poropetia areri na'ina pina joni vwehipuni vaja kajino veje 'urihuna. 'Enakúne Hura raka 'warava he'avajaho hami he'avara. ²³ Ea irara Poropetia kajihuni ira pahe'amajaho hu emaa puni vaja kajino 'anae pa'arehuna. ²⁴ Ijaho ija'ina'e poropetia maho'o Samueri oni rene ijí kahi roa ijipo iviamaa raka ka'ene rena roe 'e'unukaho

'waruvara. ²⁵ Ja poropetia kajhipuni harihija. 'Ene Godira vehuna ka'ene emahu jona'e nahama 'warama ja'ina'e iviamaa jona 'u'o venu. Hu Eparahami 'waramaja'ina Oni amuhipuni vajjino kachi'ina maho'o mwe'akino hijujija merajihuna 'wamana. ²⁶ 'Enajihuna'e Godira Huni pwea vejume 'urine amura joni roana'omo merajihakame ea mapoka joni 'unama siseijaho ta'arohe aré ranahuna.

4

Pita Kaivo Joni'o Kanisorupuni Una'i Aherama Va'ajina

¹ Pita'o Joni'o va'a hine ea mapoka kajihi pu'úmo vu'a 'wavi'i hi'eme pirisiti 'ee hirisima ka'ene Temiporu 'ajohi'inijine 'ee Sajusi ijija puni roajivara. ² 'Enareja pu niho'o ni'ima'ura senavara. Ijihuni maijaho Pita'o Joni 'o ea najahareja Jesuni vaji ea ka'ene kwamasa'avajija kú'o 'urihuna 'iavumakame senavara. ³ 'Ejumakame vea na'í venajihuna'e pu 'unirame 'eka va'e tipurai irechamiume hi'eme sú'o nitumana. ⁴ 'Enakaivo ea ka'ene puni vu'a kaji hene nimaa rojajaho parua mapoka (5,000) nimaa rojara. ⁵ Ijihuni sú'uhijino puni emaina 'ee Sikuraipi 'ee puni mama'inijija Jerusaremi roe rira kwino ahuvava. ⁶ Anasi ka'ene pirisiti natohwijaho 'ee Kaiapasiho Joni ho 'ee Arekisanita ho 'ee pirisiti natohwijihuni ituha pu'úmo ahuma hijara. ⁷ Pu no'o aherame roe puni una'i irechami'i kaivo pu aporama ijá 'iava Rakijihuni haruri vejare? Irahuni ihi 'urahume ijaho aranane? 'iavara. ⁸ 'Ejume Pitaho Godoni

'Avenijara ruha apena parajumakame emaina 'ee puni mama'ina ijá 'iama ⁹ Ja nú iviasi 'otui irechamú'irono avaju. Ijihuni maijaho nú ea ka'ene mumora siseraji'ina vejume ichá'ina maranaji he'irono avaju? ¹⁰ Ja ea mapoka 'ee Isureri orakije ike he'avara! Ijaho Jesu Keriso Nasareti ora ka'ene jara icha 'ahi 'anaume kwamana'omo Godira vejume kú'o 'urina jihuni ihijara vejume ea ka'ene joni una'i naminukaho maranana.

¹¹ Hu muna ka'ene ja ea ka'ene ara veji'inijipo ura parenajina kaivo ijaho muna ahisima'ura ka'ene ara 'unanahuniji rena naminu 'wamana.

¹² Godoni ari vahuni 'unamijaho Iha nikwinu reje nú vahuna. Ei pini mwe'aki nú ni'ajúhakame Godoni vahuna pana kaivo Godira Jesuho ea mapoka ikehipuni ni'ajihini'ina mihana'omo ijara ni'ajihakame Godoni vahuna 'iamana. ¹³ Emaa kajipo kivume Pita'o Joni'o puni una'i namine paju'i kaivo ajira 'waravara. 'Ejumakame pu ea kajija sikurua pakavi'ina 'ee ea mamaha'omo ea najahaji kimareja niho'o oja hwa'usahura. 'Ejume emaa kajipo hejajaho pu Jesu pu'úmo 'urahojura hejara. ¹⁴ 'Ejumakame ea ka'ene pu vejuma maranajaho ijí pu pu'úmo nami-jumakame emaa kajipo 'warahuna areri pare-nana. ¹⁵ 'Ejume ema kajipo pu no'o irechami-ume ma'ahi va'eme pu hine 'wama apene pira'aravara. ¹⁶ 'Enareja pu ijá 'wava Eak-ija nú ichá'ina ve'eja? Pu no'o unenu'u pina vejume ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija nikivara. 'Ena'omo núra ijí hekajihuna are-

ria parenu. ¹⁷ 'Enakaivo ike vu'akara pa-rausahe emapuni vaja vahuna re'amajaho roe ira kisima'ura'e 'waravakame pu ijí Huni iha kajaho kú'o pa'urahi'i ea 'aho'a 'warahuna. ¹⁸ Pu 'umenaume va'umakivi'i ijá 'iva Ja kú'o Jesuni iha kajaho pa'urahi'i ea 'warahune 'ee naja'avara 'iavara. ¹⁹ 'Ejume Pita'o Joni'o eha vene pu ijá 'iava Ja vwihajujaho 'unama ariramaa raki jarane? Joni ira hena vehunijina ho Godoni ira hena vehunijine? ²⁰ Nú raka ka'ene kame hejajaho areri pa'arehuna kaivo nú 'warahuna 'iavara. ²¹ 'Ejume emaa kajipo pu no'o juvu vu'a ira ajira 'waramareja irechamiume va'ara. Ea ka'ene mapokijaho pura raka ka'ene vejaji kame Godi ta'aroha jihuna'e pura pua'e sise'i 'ahihuni 'unama pa'arenana. ²² Ea ka'ene ijí pu vejume marana kajaho juara mapoka mapoka (40) pa'arenana.

Nimaa Roji'inijipo Pajuhuni Siporua Ka'ene 'Ojajina

²³ Pu irechamiajaho napuhwa puni va'ara. 'Enareja pirisitia mama'ina 'ee emainijipo raka ka'ene pua 'waravajaho 'waravara. ²⁴ 'Ejume pu ijí henareja ahuma hine siporua 'one Godi ijá 'wava Natohwa ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijihuni vaji hijujija venaji'o ²⁵ nitama Oni 'Aveni vu'a pina apene núni oma Oni pwea ka'ene Teviti oni ira vaji rene roa ijá 'úma

Irakijihuna'e Jenitarua hina sena vejo? 'Ene emaa 'unama aniani maa pa'ajija vejo?

²⁶ Kinia 'ee ea 'ajohai'ina ahuma namiji'i

Natohwijaho 'ee Huni Kerisoho ninavara 'úmana.

²⁷ Nimae ike arakino Heroti ho Ponachasi Pairati ho 'ee Jenitarua 'ee Isureri ora ahume Oni pwea ariramaa Jesu ka'ene Ara iji pijahaji ninavu. ²⁸ Pura iraka ka'ene vejajaho Ara nitama vwihane amairarama ja'ina'e vejara. ²⁹ Oo Natohwe iviamaa pura juha vu'a kisina ka'ene 'wavujaho vwihana. 'Enareje nú Oni pwehijakaho ni'ajúha. 'Ejakame nú harura'e Oni ira 'wara'avajaho paju'ika'i nú ea najaha. ³⁰ Oni ija jorane ea veje maranie 'ee aacha ani ani'ina oni pwea ariramaa ka'ene Jesuni iha 'ahi vena 'wavara. ³¹ Pu siporua 'ojume pa'are'eme ijí sea ka'ene pura hija kajaho vari'eme Godoni 'Aveni puni vaji ruha apenana. 'Ejume iji'a Godoni vu'a paju'i kaivo aneja vene najahara.

Nimaa Roji'inijipo Kukua Puna Swara Vejajina

³² Ea mapoka ka'ene nimaa roji'ina kajija puni oja 'ee vwiha nikwinu vwihajara kaivo ea pina unenu'u pina nuna pa'iamana kaivo pu une-unecha mapoka 'eke totari 'ojura. ³³ Pu apasorua kajija haruriji'i Jesu ka'ene Natohwijara kwama 'urinaji 'waravume Godi pu ni'ima'ura'e maiji vwihaniana. ³⁴ Puni vaja kajaho ea pina unenu'u pina panupivi'i hinana. Ijihuni majjaho ea kajija maho'o mwe'a 'ee sea rukina'omo 'imenareja ijí monia kajija 'eke roara. ³⁵ 'Ejumakame pu monia kajija 'eka roe apasoru epuni una'i irechavume pu 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi pura pivusahuji kivi'i 'oi'oi vajihara. ³⁶ Ea pina huni iha Josapina kaivo Jesuni pwehipo iha pina 'iame

Panapasina 'wavura. Ijǎ Panapasi 'wavu kajihuni maijaho Ni'ajihina 'wavura. Hu Rivai oni amuja 'ee kwaa iha Saiparasi nahejara. ³⁷ 'Ena'omo hu huni mwe'a pwina ea 'aho'a 'imenae monia 'ekana. 'Enarena hu monia kajaho 'eka roe Jesuni apasoru puni una'i irechamana.

5

Ananiasi 'Ee Sapara Puni Vu'a

¹ 'Enakaivo ea iha Ananiasi'o naparaha ka'ene Sapairana 'wavuji'o puni mwe'a 'imejara. ² 'Enareja Ananiasiho ijǎ monia kajaho 'aho'a hu 'eka'i kaivo 'aho'a 'eka roe Jesuni apasorua pisivia vajihumakame naparaha hena kamana. ³ 'Ejumakame Pitara ijǎ 'wama Ananiasi'o a irakijihuna'e Setani oni oja ruha apejumakame a oni mwe'aka 'imenarena monia pwinana'a a 'ekivo Godoni 'Aveni jihuni una'i ira'ata venane? ⁴ Maraku'ijaho mwe'akaho omaa 'wa? 'Ene iviamaa monia 'imejake 'u'o omaa 'wa? 'Enakaivo a rakijihuna'e oni oja vaji ika'ina'e vwihanane? A nú emaa papisimúu kaivo a Godoni una'i ira'ata venana 'wamana. ⁵ 'Ejume Ananiasi ijǎ henarena ni'aha kwino mwe'i 'one kwamana. 'Ejume pu ea ijǎ hene tea junamana. ⁶ 'E'eme kivapo roe huni haha apene mwame apena va'e kwananavara. ⁷ 'E'eme vea oma no'opisu pa'are'eme nusirei huni napara roe raka ka'ene huni parua renajaho pahena pakavi'i roana. ⁸ 'Ena'omo Pitara ijǎ 'wama 'Ú jara mwe'a kajihuni monia ehaka apejajaho ijarune 'wavume hu I'a nijana 'wamana. ⁹ 'Enajihuna'e

Pita ijá 'wama Irakijihuna'e ja no'o paruune'i 'wame Natohwi jihuni 'Avena vena kavare? Hena! Kivasa ka'ene iviamai roe vwicha jiami namiju kajija paruuna apena va'e kwanana'i va'ara'omo pu a 'u'o apena vahuna 'wamana. ¹⁰ 'Ejume hu ni'aha kwino 'one huni mumora rora kajano kwama namana. 'Ejume kivasa kajipo roe aruvi'i kavajaho napara kajaho kwamana kamareja pu apene va'e paruahoni rori kwananavara. ¹¹ 'Ejumakame sosia kajaho maho'one 'ee ea ka'ene ijí hejajija niho'o ni'ima'ura'e tea junamana.

Emapo Areri Pavejuline 'Ee Oja Hwa'usahujina

¹² Apasoru ahuma Saramani oni oroti hiji'i ea mapoka puni vaji aacha ani ani'ina 'ee une-unecha ka'ene ema areri pavehunijaho vejara. ¹³ 'Eju'ukame panimaa roji'ina 'aho'a paroe pu pu'úmo hiju kaivo pu apasorua kajihipuni pinana hena 'ee pu ta'arorahara. ¹⁴ 'Enakaivo ea mapoka mapoka parui napari Natohwiji nimaa rojajija roe ijí huri ahumahume ajima va'ara. ¹⁵ Ea pu atama 'uniravi'ina mapoka puni suha ateha 'eka roe 'unamu toi kajino irechama apene va'ejule Pitara puni rori va'e huni 'avenijara atami 'uniravi'ina kajihuni puni hura kaji niha rene raurihuna. ¹⁶ Ea mapoka Jerusaremi rori hijujipo ea puna ka'ene atami 'uniravi'ina 'ee 'avena sisea ajima'ina aherama roume pu 'u'o vejume maho'o maraniara.

Apasoru Ruaraha 'Eka Tipurai Irechamiari Vu'a

17 'E'eme pirisiti natohwa 'ee ea ka'ene Saju-
 sia pu'úmo niho'o ajinamana. 18 'Ejumakame
 pu 'urine apasorua 'unirame 'eke va'e tipu-
 rai irechamiara. 19 'Enakaivo na'ii Natohwi ji-
 huni 'ona oji'ini roe tipura ara kajihuni vwicha
 tirasa'i kaivo aherama roe ma'ahi irechamiara.
 20 'E'ika'i ijá 'iava Ja va'e Temiporu vaji namine
 ea mapoka majama hihuni vu'a kaji naja'avara
 'iavume 21 pu ijí hene 'urijajaho sú'u sú'u vea
 mai'o ahara sama kamino va'e Temiporu vaji
 najahara. 'E'eme pirisitia natohwa 'ee puni
 ehijijipo Isureri opuni emaa 'umenaume roe rira
 kwino ahuma hi'i kaivo ea irechamiume tipu-
 rai hiju ro'ika'i ahera'i va'ara. 22 'Enakaivo ea
 ka'ene tipura 'ajohi'inijipo va'e kivara tipura
 vaja pakimareja roe 'waravara. 23 'Enareja ijá
 'iava Nú kavajaho vwicha roku vene kisima'ura
 vejume na'eme ea ka'ene tipura 'ajohi'inijija
 vwicha jiamá kajino namijara kaivo nú vwicha
 tiraha aruma va'ajaho ea pina niho'o ijaho vaja
 pahinana 'iavara. 24 'Ejume pirisiti mama'inijija
 'ee Temiporu puni hirisima vu'a kaji henareja
 pu vwihajume puruva rejume ijaho ichá rene
 aranane 'wavara. 25 'E'eme ea kwino roe ijá
 'iama Heha! Ea ka'ene jara tipurai irechami-
 ajaho Temiporu vaji namine vu'a ea najahu
 'iavara. 26 'Ejume hirisima natohwijaho 'ee
 huni hirisima va'e pu aheramana kaivo pu
 ea mapoka juhamareja harura pavene irisava
 jihuni majaho ea mapoka ka'ene puni vu'a
 heja kajipo muni 'eke 'anahuná vwihanareja iji-
 huná'e masuanu'wi aheravara. 27 'Enakaivo
 pu aherama roe kanisoru puni una'i irechami-

ume namijumakivi'i pirisiti 'ajohi'ina natohwi jihipuni una'i irechamiara. ²⁸ Nú ja tanu'urihe ja Iha Ikaho pa'urahi'i ea najahuna 'waravara kaivo kaha! Jara najahu kajara Jerusaremi rarena paranana'omo nú Ea kajaho 'anaume kwamana 'wame namuhu 'iavara. ²⁹ Pitaho 'ee apasoru ijipo eha vene ijá 'iava nú Godoni iraru hene vehuna kaivo emapuni ira pahehuna 'iavara. ³⁰ Núni omijihipuni Godijara ja Jesu ka'ene korosi 'ahi 'anaume kwavume Hu vejume 'urinana. ³¹ 'Enarena Hu Godira 'unama apene Huni ija mana'inija'i ranavu'e Natohwa rene ni'ajih'i'ina'e renana'omo Isureri ora puni sisea ta'arohe aremamaa are'avajaho Hu vwihania arehuna. ³² 'Ena'omo nú raka ka'ene Hu venuji kama hejaji rone ja najahu. Godoni 'Aveniji 'u'una. 'Ena'omo Godira ea irahipo Huni ira hene vejuji Hu mihuna. ³³ Vea ka'ene kanisoruepo ijí hejajaho niho'o oja vaja 'uhusamiume pu apasorua kajija 'ania kwamasa'avarono vejara. ³⁴ 'Enakaivo Parasia pina huni iha Kamerieriho tamana'e najahi'ina'omo ea mapoka'e huni hura veji'ina. 'Ena'omo ijara 'urí arini nami'ika'i ijá 'iama Pu irechamie ma'ahi ma'uako va'ava 'iamana. ³⁵ 'Ejume hu ijá 'iama Ja Isureri orakúne hami hami vwihaje areri re'ejje iji'a ja unenu'u pina pu veti'avara. ³⁶ Ja nitama nihejara ea iha Tutasí oni pinana 'urine ijá 'iama Na harura rukina 'i'i kaivo ea mapoka mapoka (400) aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'anaume kwamana. 'Ejume ea ka'ene hua nimaa rojajaho juhaha ani va ranavara. 'E'eme kaukara ka'ene pura vejajaho pa'arenana. ³⁷ Ijihuni

túna'i ea tahari veijino Jutasi Karari orijihuni pinana 'urinana. 'Enarena hu ea mapoka aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'u'o 'anaume pa'arenana. 'Ejumakame ea ka'ene hu nima rojujaho juhaha ani va ranavara. ³⁸ Ijá vejara'omo iviamaa na ja 'waravu. Ja ea ikihi puni rora paruva'avara kaivo maki'eje pu pupuso hija. Ijihuni maijaho pura raka ka'ene vwi'hane vejujaho ema puni rena roana'e re'amajaho roe pa'arehuna. ³⁹ 'Enakaivo ijaho Godona re'amajaho jara ei pini tanuhuna areria pa'ana. Ijihuni maijaho vejuro'i ja Godi'i pu'úmo 'araha ve'ejakúne 'iamana. ⁴⁰ 'Ejume pu huni vu'a kaji henareja iji'a 'umenaume apasoria kajija roara. 'Ejume pu hijiha'i kaivo ira kisina'e 'warama tanu'urihe ijá 'iva Ja kú'o Jesuni ihijaho pa'urahi'i ea naja'avara 'i'i kaivo irechamiara. ⁴¹ Pu kanisoru puni una'i are'i kaivo arihe temaraji'i va'ajihuni maijaho pu Jesuni ihijihuna'e ea pu sise'i 'ahie 'ee juha apeja jihuna'e avajara. ⁴² 'Ejumakame pu veku veko Temiporu vaja 'ee sea sea ijino Jesuho Kerisona 'iavi'i najahé 'ee 'warama apene ojara.

6

Ni'ajihina Iropune 'Ee No'o Iji Pijihajina

¹ Ijiha kajaho tisaiporu mapoka rena ajima va'eme Kuriki Jua 'ee Hipuru Jua chicharavara. Ijihuni maijaho puni amuniji na veku veku 'iruma swara vejujaho vene asitahu jihuna'e avajara. ² 'Ejume ea iropu ropu no'o ijipo 'umenaume tisaiporu 'aho'a roume ijá 'iava Nú

Godoni ira pa'wara'ika'i hine 'iruma vajih'i hi-huna areria pare'ena. ³ 'Enakúne vwehu núne joni vaja kajino ea iropu no'o ea ka'ene Godoni 'Aveni ruha apena paraji'ina 'ee iha mamaa 'ee hami hami vwihaji'inijino pijihakame ijipo ike kaukara ikaho 'ajo'avara. ⁴ 'Ejakame nú onúno na'ia mapoka siporua 'o'one Godoni vu'a 'warahunakúne 'iavara. ⁵ 'Ejume ea mapoka ijí vu'a kajaho ura renana. 'Ejumakame pu Sitivini iji pijahara. Hu nimaa rona paraji'ine 'ee Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena paraji'ina'e pijahara. Ea pina Piripune 'ee Pokorasine 'ee Nikenorine 'ee Timonine 'ee Paramenasine 'ee Nikorasina. Nikorasiho Enitioki ora kaivo hu va Jua renarena'omo Godoni ea rene ijí Jua pu'úmo hinana. ⁶ Ea kija aherama roe apasoru puni una'i irechamiume pu ea kajhipuni siporua 'one 'ee ija húmata 'ahi irechamiara. ⁷ 'Enajihuna'e Godoni ira rausaha apene kwaa ara mapoka va'ana. 'Ejume pirisitia mapoka 'u'o nimaa rojara. 'Ene ea ka'ene Jerusaremi hijujija nimaa nimaa roji'ina mapoka mapoka rejara.

Sitivini Kamovajina

⁸ Sitiviniho maiji vwihani'ina rarena parane 'ee harura rarena parana jihuna'e Hu aacha ani ani'ina vene 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehunijija epuni vaji vejume rejara. ⁹ Ea 'aho'a Sinakoku Ka'ene Ripotini 'wavura'omo pu Sairini ora 'ee Arekisanituria ora 'ee Sirisia ora 'ee Esia rene roajipo 'urine Sitivini pu'úmo nakaravara. ¹⁰ Godoni 'Aveni vejume Sitiviniho 'waramana. 'Ejume huni vwiha mamaa ka'ene hura oja 'aveniji'i 'waramajaho pu areri rarena

'warahuna areri parejara. ¹¹ 'Ejume pu ea 'aho'a 'imena'e 'waravume pu ijá 'iava Nú he'eju'e hu hine Mosisi'o Godi'o matihana 'iavara. ¹² 'Ejumakame pu eaka ijhipuni oja ijumakame ea mama'ina 'ee Sikuraipia ijipo roe hu 'unama tairia apene kanisoru puni una'i va'ara. ¹³ Ea 'aho'a vu'a ira'ata 'wara'avarono irechamiume va'e ijá 'iava Ea ikaho Mosisi oni tamane'o 'ee ruha akuavi'inikaho na'ia mapoka mapoka hine matihuna. ¹⁴ 'Enare'e nú heju'e hu ijá 'waramuna Jesu ka'ene Nasreti orijara ijí arakaho tirakune 'ee Mosisi oni tamana ka'ene hu nú vajúhájaho 'eka arohe ani 'waramu 'iamuna 'wavara. ¹⁵ Kanisoru ka'ene hija kajipo kavume huni ura niijaho areri ona'oji'ina puni urania kivuja renana.

7

Sitivinira Huni Vu'a 'Waramajina

¹ 'Ejume ea ka'ene pirisiti natohwijara ijá 'wama 'Ú ikaho nimaae? 'wamana. ² 'Ejume hu ijá 'iama Heha! Vwehu nuna 'ee emahu nunakije ja nuni irake hami heha. Nitama Eparahami ka'ene núni omijaho mai'o Herani pava'ika'i Mesopotemia hinajiri Godi ka'ene hanaji'inijaho huni roana. ³ Hu ijá 'wama Oni amuhija irechamie 'ee oni kwaa are'i kaivo 'urine va'e kwaa ka'ene Nara naja'ujino hi'amana 'wamana. ⁴ 'Ejume hu Karutia opuni kwaa are'i kaivo va'e Herani hinana. 'E'eme Eparahami oni oma kwavumakavi'i Godira hu vejume 'urina roe ivia-maa kwaake nú hijukino hinana. ⁵ 'Enakaivo Hu

mwe'a pina niho'o humaa pamahana. 'Enakaivo hu mají apehuna pana. 'Enakaivo Godi túna'i humaa mahuna nahama 'waramana. 'Ena'omo Hu huni amuhi jihipuni rehuna kaivo Eparahamiho mai'o amuja pavenana. ⁶ 'Ene Godi ika'ina 'waramana. Juara mapoka mapoka (400) vaja kajino oni amuhijijija ea 'ahopuni pwea rene 'ee sisei hihuna.

⁷ 'Enakaivo túna'i ara irahipuni pwea ja re'avajaho Na 'otua vetihuna. 'Enakaivo mai'o túna'i pu kú'o 'unama roe kwaa ikino hine Na oja mihe Nuni kaukara vehuna 'wamana.

⁸ Godira hu sisa 'uhuahuna maka nahana. 'Ena'omo Eparahami Aisiki oni oma renana. 'Ene hu na'ia iropu no'opisu pa'are'eme hu huni sisa 'uhuahana. 'Ejume Aisikiho Jekapi oni oma renana. 'Ene Jekapi ea mama'ina iropu ropu no'o puni oma renana. ⁹ Amuhu núna ea mama'ina kajipo Josapi sise'i 'ahae apena va'e ea 'aho'a 'imenaara. 'Ejume pu apene Ijipiti va'ara kaivo Godi hu hu'úmo hinana. ¹⁰ Hu sisei hinajaho Godira ni'ajahana. 'Ejume Godira vejume Josapi vwiha maa vwi-haji'ina rejume Perora Josapi ura renajihuna'e Ijipiti opuni 'ajohi'ina re'amarono Pero iji pijahana. 'Enareje Perora oni sei uneunecha mapoka ka'ene navuji 'ajohi'ina re'amarono iji pijahana. ¹¹ 'E'eme Ijipiti kwaa 'ee Kenani kwaa 'oravea renarena 'iruma pa'are ranamana. 'Ejumakame amuhu núna kwaa ka'ene 'iruma 'ekahunijaho niho'o pa'arejumakame sisesei hijara. ¹² 'Ejume Jekapi henajaho 'iruma Ijipiti navuma henarena

maraku'a omahu núná irechamiume ijí va'ara. ¹³ 'Ena'omo vukú'o 'aha pini va'ajino Josapi popwaha hu nahama 'waramana. 'Enarena Pero roume 'waravumakame hu Josapi oni vwehija hena kimana. ¹⁴ 'Ejume Josapi 'ona 'waramana. Huni oma ka'ene Jekapi ona 'waravakame huni kachi'ina mapoka kajaho ijá nianae Ijipiti ro'avarono 'waramana. Pu ijaho ea ni'aha kwino mapoka mapoka (75). ¹⁵ 'Ena'omo Jekapi Ijipiti va'e hu amuhu núnijihí pu'úmo kwamasahara. ¹⁶ 'Ejume puni hahijaho 'eka va'e kwaa iha Sekemi irechavara. Ijí muna ara kajaho Sekemi Eparahamira Hemori oni harihijihí puni 'imena apenana. ¹⁷ Godira Eparahami nahama 'waramajaho roa tu'u re'eme Isureri ora Ijipiti ea mapoka tuamana. ¹⁸ 'E'eme kinia pina ka'ene Josapi pahena pakavi'ini Ijipiti opuni kinia renana. ¹⁹ Ijí ea kajara núní amuhija pisivi'i rurahana 'ee hu emahu núná sise'i 'ahie 'ee venaume sesahwaha samai kwamasa'avarono irechamiara. ²⁰ Ijihuni vea kajiri Mosisiho nahejara. Hu niho'o hariha 'u'ua mamai jihuna'e Godi hu ura renana. 'Ejumakame emahwapo puni seijino nesi hami 'ajo'eme masapa no'opisu pa'arenana. ²¹ 'Ejumakavi'i pu apena va'e samai ranavajaho Pero oni 'apajijara kama apene va'e huni hariha vena pimana. ²² Hu ijí sikurua vene 'ee Ijipiti opuni henaka'a mapoka kajaho he parane 'ee hura raka ka'ene 'warame venujaho haruriji'i venuna. ²³ 'E'eme hu juara mapoka mapoka (40) re'i ve'eme hu ehwaha ka'ene Isureri oni harihija ki'i 'ahaume vwihanana. ²⁴ 'Enarena hu vai'i kimajaho huni ea pina Ijipiti ori vu'a

pa'a apene rurahuma kamana. 'Ejumakame hu ijara sevume 'urine hua vahame Ijipiti ora kajaho 'anauma kwamana. ²⁵ Godi hu iji pijahume ehwaha kaji ni'aji'i roaji pu he'avarono ea kajaho hu 'anaana kaivo pu niho'o ija'ina pavwihajara. ²⁶ 'E'ikaivo Mosisi ijihuni sú'uhijino Isureri ora no'ohe'i 'ara'eme hu ijí va'ana. 'Enarena hu va'e are'avarorena rurame ijá 'iama Ja no'o vwe'une'i raka vene 'araho? 'iamana. ²⁷ 'Enakaivo ea no'o 'araha kajipo ea kwinu Mosisi vajama pi'ona'ika'i ijá 'wama Irara a venaume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane? ²⁸ A niari Ijipiti ora 'anaaja'ina'e na 'ani'iro avano? 'wamana. ²⁹ 'Ejume Mosisi ijí hene Ijipiti opuni kwaa are'i kaivo aseha va'e Miriani opuni kwai hinana. 'Enarena hu ijí hi'eme harihwaha no'ohe'i re-jara. ³⁰ Hu ijí hi'eme juara mapoka mapoka (40) pa'are'eme Godoni ona'oji'ina huni roe huri'a Sainai nechi'i icha oma rukina veni re'uju'e hu ijihuni vaji naminana. ³¹ 'Ejume Mosisi ijí kamarena Vi ijaho rakina? ronarena niho'o ni'ima'ura oja hwa'usahana. 'Enarena hu ura va'e nini ka'i 'ahaume va'eme Natohwí jihuni ira roana. Hu ijá 'wama ³² Na oni opijijihí puni Godia. Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana. 'Ejume Mosisiho simame 'ee tea juvume ijaho nia pakamana. ³³ 'Ejume Natohwijara hu ijá 'wama Oni mumora hwana jahena. Ijihuni maijaho ara ruha ka'ene naminujaho akuavuri mwe'a sisa 'ahi naminu. ³⁴ Pu Nuni ehija ka'ene Ijipiti opo sise'i 'ahiajaho Na nikivuta. Pu niramaruva'iji 'u'o Na nihejuta. 'Enarejo ijihuna'e Na pu ni'aji'i

routa. 'Enakúne a roe Na ranamae Ijipiti va'a
 'wamana. ³⁵ Ike Mosisiho pura hu pata'arohe ijá
 'wava Ea irara 'waravume a roe nú 'ajohue 'ee
 namui roane 'wavajina. 'Ena'omo Godira hu kú'o
 ranavume va'e Isureri ora 'eke 'ajo'amarono
 Huni 'ona oji'ina ka'ene nechi'i icha vaji Godira
 vejume vena rejumakavi'i ranavume ijihuni vaji
 naminajara ni'ajahana. ³⁶ 'Ejume ea ikara Ijipiti
 va'e vejume aacha ani ani 'ee ea areri pavejújija
 veji'i Isureri ora aherama va'e soha ka'ene iha
 Avi'ina 'wavujaho vejume 'unama re'eme pu
 va'e juara mapoka mapoka (40) nechi'a kaji hina
 ojara. ³⁷ Ike Mosisi ikara Isureri oni harihija ijá
 'iama Godira poropetia naa'ina joni vwehipuni
 vaji veje rene roajihuna. ³⁸ 'Ejume ike ea ikara ea
 mapoka pu pu'úmo nechi'i ahuma hi'eme huri'a
 Sainai 'ona oji'ini vu'a 'waramana 'ee hu emahu
 nú pu'úmo hine 'ee hu vu'a ka'ene majama hi-
 huna ja vajihuna'e vajahana. ³⁹ 'Enakaivo núni
 amuhijihija pu Huni vu'a pahe'i kaivo pu Hu
 vajama pi'onavara. Pu Ijipiti oja vwihanareja pu
 ura Ijipiti 'unama va'i 'ahiara. ⁴⁰ 'E'ikaivo pu
 Eroni ijá 'wava Núni godi 'aho'a vejakame pura
 uranúhe aheruma va'a. Mosisi nú aheruma Ijipiti
 arema roara kaivo hu iraki renajaho nú puruva
 renúu 'wavara. ⁴¹ Ijihuni vea kajino pu unenu'u
 pina apene purumakau 'u'ua puna'i vene swasa
 'eke ijí godi ira'ata kajihuni roara. 'Ene pura
 puni iji veja kaji kimareja niho'o mari'uvava.
⁴² 'Ejumakame Godi pu túchahie pataarora'i ija
 irechamiume pu china masapa vea ijihi oja mi-
 hara. 'Ejumakame areri poropetiepo heha vaji

vena 'warava ja'ina'e renana.

'Ú Isureri ora ja juara mapoka mapoka (40) nech'i hinojajino swasa ka'ene vejajaho núná'e vejare? ⁴³ Pana kaivo ja Moraki opuni harai ara vene china ka'ene Romapa joni godi rene unenu'u 'aho'a 'eke veju'e unenu'u 'aho'a puna'i reju'ukivi'i nuana vetie ijhipuni swasa vejujihuna'e Na ja irechamie ja Papirani asima hana'i vahuna 'iamana.

⁴⁴ 'Ena'omo emahu núpo harai ara ka'ene nech'i vejajaho ea najahareje Godira ijihuni vaji vu'a 'waramuna. Areri Hura Mosisi naharena ve'amarono 'wamaja'ina'e venana. ⁴⁵ 'Ene emahu núpuni vea rejume pu Josua pu'úmo apene ro'eme Godira ara 'ahosura kajija emahu núpuni una'i ato'arumaume use'eme ijí nama apene rou va'o roe Teviti oni vei usevara. ⁴⁶ Godi Teviti kamare'e teamama paranuna. 'Ena'omo Tevitira Jekapi oni Godi ijihuni harai ara ve'irono Godi apomana. ⁴⁷ 'Enakaivo Saramanira arijaho venana. ⁴⁸ 'Enakaivo Natohwa ka'ene ichuto maijaho emaapo ara ka'ene iji vejujaho pahinuna. Areri poropetijara 'waramajina.

⁴⁹ Akúpa 'ahijaho Nuni asuma hijuri ruhijina kaivo mwe'ijaho Nuni mumora ranavuri ruhijina. 'Ena'omo ja ara ichá'ina Nuna veni'eja? Natohwijara ijá 'iama Nuni ruha ka'ene Nara 'ojuta hwehunijaho ichine? ⁵⁰ Nuni ija uneuncha kihija maho'o pavejuta raka? 'wamana.

⁵¹ Ja niho'o vu'ataa paheji'ina 'ee joni oja kisima'uri jihuna'e ja niho'o pahena paraju.

Emahu jopo Godoni 'Avena pataaroha ja'ina'e ja 'u'o pataarohu. ⁵² Poropetia ea irahija'e emahu jona sisei pa'ahiare? 'Ejume pu Ea ka'ene arimajara rohuniji 'waravajija 'aniume kwamasahara. Ja Ea kaji nahamahe 'anaume kwamajihina. ⁵³ Ja ea ka'ene tamana 'ekujihi Hu Huni 'ona oji'ina'e vajihu'e 'eka roura kaivo ja panimaa rone 'ee vejura 'iamana.

Sitivini Muni 'Ona Hijahajina

⁵⁴ 'Ejume pu ijí henareja Sitivini ajinama oja 'uhusamia para'ejume upaja ja'iujume chanichani vaja'eme kavara. ⁵⁵ 'Enakaivo Sitiviniho oja vaja Godoni 'Aveni ruha apena parajumakame akúpa 'ahi nia nirinama kavume Godoni hanaji'ina kame 'ee Jesuho Godoni mana'inija'i naminana. ⁵⁶ 'Ejume hu ijá 'iama Kaha! Na ka'uju'e akúpa 'aha vwicha jara'uju'e Emaa Puni Hariha Godoni mana'inija'i naminu 'iamana. ⁵⁷ 'Enajihuna'e pu ira ajira ananaja'ika'i ataa pijuturame ni'aha kwinu 'urimaravajino ninukujaha va'e pu hu ija ija 'unavara. ⁵⁸ Pu hu 'unama piijahe apene samai va'areje muni 'eke 'ana'eme kivasa kwinu ijí puni rori nami'eme pu puni ateha jahene huni una kaji irechavara. Ea kajihuni ihijaho Soruna. ⁵⁹ Sitivini muni 'anaumakivi'i hu Natohwiji 'urahe ijá 'umena Natohwa Jesu nuni 'avena ape'amana 'wamana. ⁶⁰ 'E'ikaivo hu aruha arihi'i ira ajira ijá 'umenane Natohwe pu na sise'i 'ahiukúne A pu eha pavetia 'ume'i kaivo kwamana.

8

1 'Ejume hu 'anaume kwamajaho Soru oja vaja teamama paranana. Ij'í vea kajaho sosia ka'ene Jerusaremi hijujaho ruarahume sisei hijara. 'Ejume pu 'oi'oi ea 'aho'a Jutia vaji va'ume 'ee ea 'aho'a Sameria va'eme apasoru eru irechamiara.

Sorura Sosi 'Ania Ruarahajina

2 'E'eme ea ka'ene Godi oja mahi'inapo Sitivini oni haha apena va'e ranavara. 'Enareja pu niho'o huamu vene niramaruvara. 3 'E'eme Soruho aneja vene sosi ruarahiana. 'Ene sea sea kaji ajime napara parui irisame 'eka va'e tipurai irechamiana.

Vu'a Maa Maiu'ina Sameria Vaji 'Waramajina

4 'E'eme ea ka'ene ani ani va'a kajija hine Godoni vu'a ea najahara. 5 'E'eme Piripuhu Sameria va'e aneja vene Keriso rone najahana. 6 Ea mapoka ka'ene ij'í Piripu ipu'úmo hija kajija pu oja 'ee vwiha kwisu rene hura 'warama kaji hene aacha 'ee uneunecha ka'ene hura vejume ani ani reja kaji pu kivara. 7 Ea 'avena sisea 'ajima'ina mapoka ij'í hijara'omo Hura venaume ij'í 'avena sisea kajipo niho'o ajira emaavara'i kaivo ariha va'ara. Ea 'aho'a irima'ina 'ee haha ajuarani'ina vejume marasahara. 8 'E'eme kwaa kajaho niho'o ni'ima'ura'e temarasahara. 9 Ea pina huni iha Saimanina'omo hu nimako atama veji'ina ea ni'ina iavi'i ara kajino hiju'e Sameria ora oja hwa'usahura. 10 'Ejume pu maho'o sesamai rene va'e emakini hu ta'arohe ijá 'wavure Hu Godoni harura

ni'ima'ura 'wavura. ¹¹ Hu nitama rene atama ani ani veju'e pu kavujihuna'e pu hami huni vu'a hejura. ¹² 'Enakaivo vea ka'ene Piripura Godoni vu'a maiu'ina ka'ene Godoni arijihuna 'ee Jesu Keriso oni ihiji rone 'waramajaho pu nimaa rojara. 'Ejume hu parui napari ahuma toi samahara. ¹³ 'Ejume Saimani 'u'o nimaa ronajihuna'e hu toa apúsavume Piripui ahuma 'uraha oji'i hura aacha 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehuna mama'ina venaji kimarena oja hwa'usahana. ¹⁴ Apasoru ka'ene Jerusaremi hijajipo hejajaho ea mapoka ka'ene Sameria hijajija Godoni ira hene apejuma henareja pu Pita'o Joni'o irechamiume va'ara. ¹⁵ 'Enareja pu no'o va'e ijí ea ka'ene Godoni ira hene nimaa roja kajipo Godoni 'Avena ape'avarono pu puni siporua 'ojara. ¹⁶ Hu mai'o puni vaja ruha paapenana kaivo pu Natohwa Jesuni iha 'ahijino toaru samaara. ¹⁷ 'Enajihuna'e pu aneja vene puni ija ea kajhipuni húmata 'ahi irechamiume Godoni 'Avena apejara. ¹⁸ Saimani hina ki'eme apasoru kajipo ija irechami'eme Godoni 'Avena ea samahuma kimarena hu monia 'eka roe 'ime'i 'iamana. ¹⁹ 'E'ikaivo ijá 'iama Harura kaji na 'u'o miha 'e'irakúne na ea irahija'e ija irechamiujaho pu Godoni 'Avena ape'avara 'iamana. ²⁰ 'Ejume Pitara hu ijá 'wama Oni monia kaji'i kwa'ena. Ijihuni maijaho a vwihanajaho Godoni swarijaho moni 'imejura ronuna. ²¹ A ikehuni pwina pana. Ijihuni maijaho oni oja mai'o Godoni una'a arira pana. ²² 'Enakúne oni sisea ka'ene oni oja vaji namujaho vwihane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Natohwi jihuni siporua 'ojakame

Hura vwihanae are'amana. ²³ Na kavu'e oni oja vaja kama'ajaho niho'o sisea namuna'omo ijara a kamoramu 'wamana. ²⁴ 'Ejume Saimanira eha vene ijá 'iama Ijinakúne ja Natohwi jihuna'i nuni siporua 'oniha! 'Ejakame uneunecha ka'ene jara 'warivu kajaho niho'o pina nuni haha 'aha pareni'ama 'iamana. ²⁵ Pu no'o Natohwi jihuni vu'a 'waravume pa'arejume pu kú'o 'unama Jerusaremi va'iro vai'i Sameria opuni araka mapoka kajino Godoni vu'a kajaho najaha apene va'ara.

Piripu Ka'i Itiopia Orijihipuni Vu'a

²⁶ 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'inijara Piripu ijá 'wama 'Urine iki kami nechunama ka'ene va'e Jerusaremi 'useme va'u kajino ariha Kasa va'amana 'wamana. ²⁷ 'Ejume Piripuhu 'urine va'u va'ume 'unamutoi Uniki pina Itiopia ora piu-namana. Ea kajaho Kanitasi ka'ene Itiopia opuni kwinijihuni moni 'ajohi'ina'omo hu Jerusaremi Godi oja ma'irono roana. ²⁸ 'Ena'omo hu kú'o huni ari va'irono huni chariati vaji asuma hiji'i poropeti Aisea oni puka tahana. ²⁹ 'E'eme Godoni 'Aveni Piripuhu ijá 'wama Va'e chariati 'aha kajino hu hu'úmo ahuma hina 'wamana. ³⁰ 'Ejume Piripu ninuma ajima va'i hejume hu poropetia Aisea hine tahume hu ijá 'wama 'Ú a raka ka'ene tahu kajihuni maijaho a niheno? 'wamana. ³¹ 'Ejume hu ijá 'wama Na ichá'ina he'ejo? Ea 'ahopo najihara'omo na ijihuni maa he'ejo? 'wa'i kaivo Piripuhu 'waravume ajima va'e hu hu'úmo asuma hinana. ³² Ijí puka vaja kajino hura Godoni ira ka'ene tahajaho ikena.

Hu sipia 'ani'irono 'eka va'uja'ina'e ahema va'ara 'ee areri sipia 'u'ua sapasa usimahi'ini jihuni una'i ira pa'arene naminu ja'ina'e Hu ira pa'waramana. ³³ Hu juha nato'wa'e apenana. Ijihuni maijaho pu Huni 'otua hamia pahejara. 'Enajihuna'e Huni ei pini hene huni vu'a kaji 'warahuna pa'ana. Hu ikino mwe'i hinujaho pu ni'anaume kwama va'ume pa'arenana vejara'e tahana.

³⁴ 'Enarena ijá Unikia kajara Piripu eha vene ijá 'wama Poropetia kajaho hu huna'e rone 'waramana 'aho ea pina rone 'waramane? 'wamana. ³⁵ 'Ejume Piripuhó Godoni vu'aka taha kaji aneja veji'i Jesu rona 'waramana. ³⁶ 'Enareja pu 'unamutoi va'ari vaja kajino roe toa rori usevi'i Unikia kajara ijá 'wama Kama! Toa karena kaivo rakijara tanu'urihu'e na toa paapúsami'ena? 'wamana. ³⁷ 'Ejume Piripu ijá 'wama A oni ojiji'i nimaa rona para'amajaho a arerina. 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Na nimaa roju. Jesu Kerisoho Godi Oni Hariha 'wamana. ³⁸ Ea kajara 'waravume chariati nami'eme pu no'o Piripui ariha va'ume ea kajaho toi 'unamape apúsamana. ³⁹ 'Enareja pu kamino toa vaji rene ajiru use'eme Nato'wi jihuni 'Avenijara Piripuhó apene va'ana. 'Ejume Uniki kajaho kú'o Piripuhó pakamana. 'Enarena hu temaraji'i huni 'unama va'ana. ⁴⁰ 'E'eme Piripuhó ori'ini kakaramajaho hu Asotasi naminana. 'Enarena hu araka mapoka kajino Godoni vu'a najaha apene onu va'ume iji'a Sesaria roana.

9

Sorura Ta'arohani Vu'a
(Akisi 22:6-16; 26:12-18)

¹ 'Ejume Soruho majama hine Natohwi jihuni tisaiporua juvu vu'a 'waramame 'ee 'anie kwamasa'avarono va'e pirisitia ni'inijaho 'waramana. ² 'Ejumakame hu pasia vene vajahe 'eka va'e Tamasikasi Sinakoku mapokiji vajihe pu hu ni'ajahareje ea ka'ene 'Unama ikehunake veji'ina parui napari piuni'avajaho pu 'eke Soru vajahe kamorame hura 'eka Jerusaremi rohuna. ³ 'Ejume hu Tamasikasi rori ro'eme ni'aha kwino akúpa 'ahi rene hanane huni haha 'aha 'ee huni rora kajaho hanana paranana. ⁴ 'Ejume hu mwe'i 'oji'i hejume irijara ijá 'wama Soru Soru a rakijihuna'e Na sise'i 'ahiu 'wamana. ⁵ 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe A rarane 'wavume Hu ijá 'wama Na Jesu ka'ene ara sise'i 'ahaujarana. ⁶ 'Enakúne 'urinareje ari va'a. 'E'eje ara iraka ka'ene vehunijaho ijí 'wara'amana 'wamana. ⁷ 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo va'a kajija ijí ira pa'wanama'ika'i namine irijaho hejara kaivo ea haha pakavara. ⁸ 'E'eme Soruho 'urinana kaivo huni niijaho niho'o nutuvumakame uneunecha pakimana. 'Ejume ea kajipo huni iji 'unama apena va'e Tamasikasi ranavara. ⁹ 'Ejume hu na'ia no'opisu nia panirie 'ee 'iruma paine 'ee toa painana. ¹⁰ 'Enakaivo tisaiporuru pina iha Ananaiasi ijino Tamasikasi hinana'lomo Natohujara visoni vaji ijá 'wama Ananaiasi'o 'wavume Ananaiasi ijá 'wama Natohwiji na ikeho hiju 'wamana. ¹¹ 'Ejume

Natohwijara ijá 'wama A 'urine 'unama ka'ene Arira 'wavujihunijiano va'u va'o va'e Jutasi oni sei ea pina iha Soruho Tarasasi ora'omo hu ijí hine siporua 'oji'i hinu. 'Enakúne a va'e ka'amana. ¹² Hu 'u'o visoni ka'eme ea pina huni iha Ananiasi 'wavujaho va'e ijí arume huni ija huni haha 'ahi irechavumakame huni nia kú'o niriana. ¹³ 'Ejume Ananiasi eha vene ijá 'wama Natohwe na nihejuta. Ike ea kehuni vu'ijaho hura Oni ehija ka'ene Jerusaremi hijujihí 'eke sise'li 'ahiajaho na nihejuta. ¹⁴ Hu ea ka'ene pirisiti mama'napo harura mahume hu ea ka'ene oni iha 'urahujihí kamorai roana 'wamana. ¹⁵ 'Enakaivo Natohwijara ijá 'wama Ijí ea kajihuni va'a Nara hu Nuni kaukara ve'amaronó iji pijahuta'omo hu Nuni iha apene Jenitaru 'ee kinia 'ee Isureri oni harihija najahuna. ¹⁶ Nara Nuni ihijihuna'e hura haha ni'ima'ura ka'ene hiahunijaho nahuna 'wamana. ¹⁷ 'Ejume Ananiasi sea kajino va'e arumana. 'Enarena huni ija haha 'ahi ranamahi'i ijá 'wama Soru vwea nunakera. Jesu Natohwa ka'ene ara 'unamutoi kamajara na ranamiume routa'omo a kú'o nia niri'ena. 'Eje Godoni 'Avena oni oja vaja ruha apena parahuna 'wamana. ¹⁸ 'Ejume Soruho ni'aha kwino unenu'u pina ka'ene huni nia 'ahi namajaho 'o'eme hu 'urine nia kú'o niriana. 'Enarena hu 'urijume toi apúsavara. ¹⁹ 'Enarena hu 'iruma ine harura apenana.

Sorura Tamasikasi Keriso Rona Najahajina

'Ejume Soruho ijino Tamasikasi tisaiporu pu'umo na'ia no'onaho no'opisu hinana.

20 'Enarena hu va'e Sinakoku vaji aneja vene Jesu rone najahe ijá 'iama Hu nimaa nimaa Godoni Hariha 'iamana. 21 'Ejume pu ea ijí hene oja hwa'usunaha'eme pu ijá 'wava 'Ú ikaho ea ka'ene Jerusaremi ea ka'ene Jesu nimaa roju'ukame hu pu ruarahu jarane? Hu iviamaa iki roe ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijihí kamorame va'e Pisisiti mama'ini jipuni irecha'i roajaho ikene 'wavara. 22 'Enakaivo Soruhu huni haha harura re'ejume aneja vene Jua ka'ene Tamasikasi hijujihí Jesuho Kerisona 'iavume pu niho'o puruva retiara. 23 'Ejumakame na'ia mapoka pa'are'eme Jua mapoka Soruhu 'ana'irono 'wamapene ojara. 24 'Enakaivo pura raka ka'ene ve'iro vejajaho Soruhu nihenana. 'Eju'ukame pu hu 'ana'i 'ahiu'e na'ia veiri'a ijaho ara vwichia kajino 'ajoha ojura. 25 'Ejumakame Huni Tisaiporuapo apene namea vaji niarikara. 'Enareja ea ka'ene vwicha 'ajoha namija kajihí juhame apene vera 'aha kaji ajima va'e karo'ahuni apúsavume va'ana.

Sorura Jerusaremi Va'ajina

26 Ve'a ka'ene hu Jerusaremi roajaho tisaiporu pu'úmo ahui venana kaivo pu tea junamana. Ijihuni maijaho hura tisaiporu'e renajaho pu panimaa rojara. 27 'Ejume Panapasira hu ahema apene apasoru puni roe hura Natohwiji 'unamutoi ichá'ina ka'ene kavume Hura vu'a 'waramana 'ee Tamasikasi Jesuni iha 'ahi paju'ika'i 'waramajaho 'waramana. 28 'Ejume hu ijí pu pu'úmo mataume Jerusaremi paju'ika'i Natohwi jihuni iha 'ahi vu'a 'warama

ojara. ²⁹ 'Enarena hu Jua ka'ene Kuriki opuni iri 'waravujihi pu'úmo hina nakaravara. 'Ejumakame pu hu 'unama ka'ene 'anahuniji savara. ³⁰ 'Ejume vwehwapo ijí henareja pu hu ahema kami Sesaria va'ara. 'Enareja pu hu ranavume Tarasasi va'ana. ³¹ 'E'eme sosia ka'ene Jutia hine Karari hine 'ee Sameria hijujija matausaha hiji'i emarene 'ee Natohwiji juhavi'i hijara. 'Ejume Godoni 'Avenijara pu soma'uju'e ea mapoka rena ajima va'ara.

Pitara Rita 'Ee Japa Najahajina

³² 'E'eme Pitaho ara ara kajino nimaa roji'lina ka'ene hina apene oja kajihi kima apena onuva'o Godoni ehija 'aho'a ijí Rita hijara'omo ki'i va'ana. ³³ 'Enarena hu ijí va'e ea pina huni iha Eniasiho pa'uraha olí kaivo ijí sei vajarú h'eme juara ija ronú no'opisu pa'arenana'omo ijaho piunamana. ³⁴ 'Enarena Pitara hua ijá 'wama Eniasi! Jesu Kerisora veju'e sonahaukúne 'urina oni suha mwama 'wavume hu ni'aha kwino 'urinana. ³⁵ 'Ejumakame Rita ora 'ee Sarani ora hua marana kaji kamareja pu ni'aha kwinu maho'o Natohwiji huni ta'arohe ro ranavara. ³⁶ Ara ka'ene Japana 'wavujino tisaiporua pina Tapitana. 'Enakaivo Kuriki puni iri 'urahujaho Tokasina 'wavura. 'Ena'omo ike naparakaho hu ea hami 'ahie 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihí ni'ajihuna. ³⁷ Ijí vea kajihá kajano hu atami 'unavume kwamana. 'Ejume pu huni hahijaho apene toi rúrahareja ichutoi ruha pini ranavume namana. ³⁸ 'Enakaivo Japaho Rita rorina'omo tisaiporu 'ahopo Pitara Rita hinaji henareja pu ea no'o irechamiume va'e mamako

nú pu'úmo roa 'wa'irono va'ara. ³⁹ 'Ejume Pitaho 'urine pu pu'úmo va'ana. 'Enarena hu va'e 'e'ujume pu ahema ichutoi ruha pipunijino va'ara. 'Ejumakame ijí amunaka mapoka ka'ene Pita oni rori namija kajija ateha ka'ene Tokasira hu mai'o hinani veijino vena useaji kima hine ni-ramaruvara. ⁴⁰ 'Ejume Pitara 'waravume ma'ahi va'umakivi'i hu atoki same siporua 'onana. 'Enarena hu iji'a ta'arohe napara kajihuni hahi namaja'i kavi'i ijá 'wama Tapita 'urina 'wavume hu nia jarae Pita kamajaho hu ni'aha kwino 'urine arini hinana. ⁴¹ 'Ejumakavi'i hu huni ija mahume 'unama apena 'urijume hu ni'aha kwinu 'uri arini naminana. 'Ejumakavi'i hu ea ka'ene nimai roji'ina 'ee amuna 'umenaume roume hu ea mai'o hiji'ina kajaho pu mihana. ⁴² 'Ejumakame Japa ea ka'ene hijujija hene kavara. 'Enareja pu ea mapoka'e Natohwijaho nimaa rojara. ⁴³ 'Enarena Pitaho ijí Japa Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'iniji'i na'ia mapoka hinana.

10

Pita'o Koniriasi'o Sesaria Piunaravari Vu'a

¹ Ea pina Sesaria hinuna kaivo huni ihijaho Koniriasina. Hu Itari opuni amia puni nato-hwa. ² 'Ena'omo hu ea mamaa 'ee hu kachihwa pu'úmo Godi juhame na'ia mapoka Jua ka'ene uneunecha pa'amai ijija ni'ajihuna. 'Enare'e hu na'ia mapoka Godoni siporua 'onuna. ³ 'Ena'omo na'i pini tiria koroku navaha puna'i samai kavume Godoni 'ona oji'ina huni roe Koniriasi'o 'wamana. ⁴ 'Ejume hu oja hwa'usahe 'ee tea

juvume niimaru kavi'i ijá 'wama Natohwe irake 'wamana. 'Ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Koniriasi ara siporua ka'ene 'one 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihare'e vajihujaho ni ajima vu'e kahino Godoni una'i navukame Hu nihena a vwihanau. ⁵ 'Enakúne ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavuji kamareje ahema ro'avara. ⁶ Hu soha rori Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sei hinu 'wamana. ⁷ 'Enarena Godoni 'ona oji'ina kajaho vu'a 'waravume pa'arejume hu va'ana. 'E'eme Koniriasiho huni pwea no'one 'ee sorutia pina ka'ene Godi juhavi'ini ijihi pu'úmo 'umenaume roara. ⁸ 'Enarena uneunecha mapoka kajaho 'waramarena irechami-ume Japa va'ara. ⁹ 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu niva'e ari 'use'i va'eme Pitaho vea rira mu'oi nami'eme ajima ata huri siporua 'o'i va'ana. ¹⁰ Pu 'iruma amairiara. 'Eju'e hu matume 'iruma i'i 'aha'eme hu navaha puna'i kamana. ¹¹ 'E'eme hu kavume akúpa vwicha jara'eme unenu'u pina ateha sa'ina natohwa nupi'ijino 'una'eme ariha iki mwe'i roana. ¹² Ijihuni vajijaho hanuha ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana. ¹³ 'E'eme irijara ijá 'wama Pita 'urine 'ania ina! 'wamana. ¹⁴ 'Ejume Pita ijá 'wama Natohwe niho'o pana. Na uneunecha mapoka chiha rukina paine 'ee pasovi'ina paihuna 'wamana. ¹⁵ 'Ejume kú'o irijara ijá 'wama Uneunecha ka'ene Godira veju'e maaa'e rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wamana. ¹⁶ Ijá 'aha no'opisu renareja uneka kajaho kú'o ichutoi

apena va'ara. ¹⁷ 'E'eme Pitaho hu hine hura navaha puna'i kama kajihuni maiji vwiha'eme ea ka'ene Koniriasira irechamiume va'a kajija va'e ea Saimani oni sea aporavi'i va'e rou va'o roe vwicha jiami namijara. ¹⁸ 'E'ikaivo pu aporama ijá 'iava Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho ijí hinu ho pa'aniji he'irono aporavara. ¹⁹ 'Ejume Pitaho mai'o hura navaha puna'i kamaji vwiha'eme Godoni 'Aveni ijá 'wama Kima! Ea no'opisu a saravu. ²⁰ 'Enakúne 'urine ariha ma'ahi va'a. Nara irechamiume roarakúne pu pu'úmo pavwiha'i kaivo va'amana 'wamana. ²¹ 'Ejume Pitaho ariha va'e ijá 'iama Heha! Ea ka'ene ja savujaho nana. 'Ene ja irakijihuni maijihuna'e ikaho roare? 'iamana. ²² 'Ejume pu hu ijá 'wava Koniriasiho amia puni natohwa'omo hu ea arira 'ee Godi juhamuna. 'Eju'ukame Jua mapoka hu ta'arohura'omo Godoni 'ona oji'ina natohwijara nahumakame nú roe a aherama huni sei va'e ara vua'e 'warave hu he'irono 'waruvume nú roara 'wavara. ²³ 'Ejume hu pu ijí ruha aremahume notuara'omo sú'u 'urine pu pu'úmo va'eme Japa ora vwehwaha 'aho'a pu pu'úmo va'ara. ²⁴ Ijihuni sú'uhijino hu Sesaria 'e'unana. 'E'eme Koniriasiho pu ajiha ehwaha 'ee huni napuhija 'waravume pu nianaa roe pu pu'úmo ahuma ajiha hijara. ²⁵ 'E'eme Pitaho va'e ijino vaji aruvumakavi'i Koniriasi 'urine Pita oni una'i aruha arihe nuana vetiana. ²⁶ 'Ejumakavi'i Pitara hu iji 'unama apene 'uriji'i ijá 'wama Na 'u'o emaa aa'inakúne 'urina 'wamana. ²⁷ 'Ejume hu huhu'úmo vu'a 'waravi'i aruma va'i kimajaho ea mapoka ijí ahuma hi-

jara. ²⁸ 'Ejumakame hu ijá 'iama Nú Jua ea 'aho'a pu'úmo ahuma pahine 'ee puni kwaa pa'urahojura. Ijihuni maijaho núni varapa ija'ina kaivo Godi na 'warimajaho na ea pina sisea chiha rukina pa'wa'urono 'warimana. ²⁹ 'Ejume na matauma pavwiha'ika'i routa. 'Enakúne a maa irakijihuna'e pu irechamiume vu'are? 'wamana. ³⁰ 'Ejume Koniriasi ijá 'wama Nara vea no'ona no'o nipa'arejajino ike vea mukakino na nuni sei tiria korokui siporua 'oji'i navaha puna'i vaji ka'eme ea pina ateha hanaji'ini savi'ina nuni una'i nami'i kaivo ijá 'wimana ³¹ Koniriasi'o Godiho ara siporua 'onujaho Hu nihenuna. 'Ene ara ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihujaho Hu vwihanu. ³² 'Enakúne a ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho 'warave ro'ama. Hu Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sea soha rori naminujino hu hinuna 'wimana 'wamana. ³³ 'Ejume pu a ahera'avarono na vea panisavuta vo irechamिता. 'Ejume a niho'o maaaa vene roana. 'Ena'omo nú ja pu'úmo ahuma Godoni una'i hijukino Natohwijara vu'a ka'ene a 'waramaji 'waruma 'wamana.

Pitara Koniriasi Oni Kachi'ina Vu'a 'Waramajina

³⁴ 'Ejume Pitara ira ahasirime ijá 'iama Na nimai ja 'waravu na hejajaho Godiho ea ronu kwino parenuna. ³⁵ 'Enakaivo ea irahipo Godi juhame 'unama ariramaa vejajaho Hu ura renu. ³⁶ Hura Isureri oni harihijihuna'e vu'a ka'ene ranamajaho matauhuniji Jesu Keriso oni vaji najahuna. Hu eaka mapokijihuna'e puni Natohwa.

37 Jonira toi samani túna'ijine uné raka ka'ene renajaho ja nihena kavu. Karari aneja rene va'e Jutia vaja va'ana. 38 Ja nihejara Jesu ka'ene Nasareti Godira Huni 'Avena mahe 'ee Huni harura iji'i mahana. 'Ejumakame Godi hu hu'úmo hinujihuna'e Hu kwaaka mapokakino va'e maaaa vene ea ka'ene 'avena sisea aji-mai'ina siomahuna. 39 'Ena'omo nú une-unecha mapoka ka'ene Jua puni kwaa 'ee Jerusaremi venaji 'u'o kavara. 'Ene pu Hua'e apene korosia 'ahi 'anaume kwamajaho 'u'o kavara. 40 'Enakaivo vea no'opisu pa'are'eme Godira vejume kú'o 'urinana 'ee samaahiravume kavara. 41 'Ejumakame Hu kú'o 'urinajaho pu ea mapoka pakavara. 'Enakaivo nú Hu kama heji'inijija Godira marako nú iji pijúha jihuna'e Hu nú pu'úmo 'iruma ine 'ee toa inana. 42 'Ejumakame Hu 'waruma jihuna'e nú Huni vu'a ea mapoka samaumai najahu. Jesu ka'ene Godira iji pijahume ea ka'ene mai'o hijura 'ee kwamasahi'ina ijhipuni 'otua vehuni jihuni vu'a nú 'waravura. 43 Poropetia maho'o Hu rone 'waramareja ijá 'iava Ea irahipo nimaa ro'avajaho puni sisea Huni iha vajijino vwihanie areve parahuna 'iamana.

Jenitarupo Godoni 'Avena Apejajina

44 Pitaho iji hine 'waravi'i hi'eme Godoni 'Aveni ariha roe ea ka'ene hine huni vu'a heja kaji-hipuni oja vaji samahana. 45 'Ejumakame Jua nimaa roji'ina ka'ene Pita'i pu'úmo roajivajija oja hwa'usunahara. Ijihuni maijaho Godoni swara ka'ene Huni 'Avenijaho Jenitarua 'u'o samaha

jihuna'e oja hwa'usahara. ⁴⁶ 'Ejume pu he'eme pu ira ani ani 'wavi'i hine Godi ta'arohara. 'E'eme Pitara eha vene ijá 'iama ⁴⁷ Núra Godoni 'Avena apeja ja'ina'e pu 'u'o apejara'omo pua'e toi samahunijaho irara tanu'ena? 'iamana. ⁴⁸ 'Ejume hu 'waravume pu Jesu Keriso oni iha 'ahi toi samahuna'e 'waramana. 'Enareja hu pu pu'úmo ijí na'ia no'una ho no'upisu hi'amarono 'waravara.

11

Pitara Iraka Ka'ene Renuji Jerusaremi Sosia 'Waramajina

¹ 'Ejumakame apasorua 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene Jutia hijajipo hejajaho Jenitarua 'u'o Godoni vu'a hena apejajaho hejara. ² 'E'eme Pitaho 'uname Jerusaremi va'ume Jua mapoka sisa 'uhuahí'inijipo hu namaha 'urarahara. ³ 'Enareja pu hu ijá 'wava A va'e ea ka'ene sisa pa'uhuai'inijihí pu'úmo 'iruma inana 'wavara. ⁴ Pitaho aneja vene hami nirisame 'waramana. ⁵ 'Enarena ijá 'iama Na kwaa Japa hine siporua 'oji'i visoni ka'eme unenu'u pina ateha sa'ina kajaho kahi akúpi 'ahi rene nupia nupiijino 'una'eme arihe nuni roana. ⁶ Ijihuni vajijaho hanuha ani ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ka'ene ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana. ⁷ 'E'eme na ira he'eme ijá 'warimana Pita 'urina 'anie ina 'wimana 'iamana. ⁸ 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe niho'o pana. Na uneunecha chiha rukina mapoka paine 'ee pasovi'ina nuni ira vaja pava'e

arihura 'wavuta. ⁹ 'Ejume kú'o ira kahi akúpi 'ahi rene roe ijá 'wima Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wimana. ¹⁰ Ijaho 'aha no'opisu renarena kú'o apene ichutoi va'ara. ¹¹ 'Ene heha ijiha kajano ea no'opisu Sesaria rena irechamiume na'e aheri'i roe sea ka'ene núra hijajino usevara. ¹² 'Ejume Godoni 'Aveni 'warimarena ijá 'wima A unenu'u pina pavwiha'amana kaivo va'amana 'wivume ea iropu kwinu vwehu nú pu'úmo roe Sesaria ea kajihuni sei va'ara. ¹³ 'Ejume hu 'warumajaho hu Godoni 'ona oji'ina ka'eme ijara ijá 'wama A ea 'aho'a irechamie pu va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho aheme roa. ¹⁴ 'Eje hura vu'a 'warave a 'ee oni kachi'inijihija maho'o maraniama 'wamana 'iamana. ¹⁵ Na ijí vu'a kaji aneja vene 'wara'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahana. Areri amura'e nú samuha ja'ina'e samahana. ¹⁶ 'E'eme na Natohwijara raka ka'ene 'warumajaho vwihajuta. Joniho hu ja toa vajaruru samaume 'urijara kaivo ja Godoni 'Aveniji'i samahuna 'úmajaho vwihajuta. ¹⁷ 'Ejume nú Natohwa ka'ene Jesu Keriso nimaa rojumakame Godira swara ka'ene nú múhaji pu nikwinu'ina kaji mi'amajaho na ea irana'omo Huni 'unama tanu'ejo? 'iamana. ¹⁸ Pu vu'a kaji henareja pu iruno'a are'i kaivo mataume Godi ta'arohi'i ijá 'wava Oo nijina Godira vejume Jenitaru 'u'o puni sisea are'i kaivo taarohe majama hihuna apehuna.

19 Nimarako Sitivini 'anaume kwa'eme ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu sise'i 'ahiume juhaha va'e Ponisia va'e 'ee Saiparasi va'e 'ee Enitioki va'ara. 'Enakaivo pu vu'a kajaho ea 'aho'a pa'waravara kaivo Juaru 'waravara. 20 'Enakaivo ea nimaa roji'ina 'aho'a Saiparasi ore 'ee ea 'aho'a Sairini ora'omo pu va'e Enitioki roe aneja vene Kuriki 'u'o Jesu ka'ene Natohwi jihuni vu'a maa najahara. 21 'Ejume Natohwi jihuni harura pu pu'úmo navumakame ea mapoka nimaa ronareja ta'arohe Natohwi jihuni roara. 22 'Ejume ijí vu'a kajara rena roe Jerusaremi sosiji rouma henareja pu Panapasi ranavume Enitioki va'ana. 23 'Enarena hu ijí va'e'ují'i Godoni maiji vwihaniiniji kamajaho niho'o teamama parajume hu pu ni'ajihe ijá 'iama Natohwi nimaa roji'i hi'avara 'iamana. 24 Hu ea mamae 'ee nimaa roji'ine 'ee Godoni 'Aveni ruha apena paraji'ina'omo ea mapoka Natohwi jihuni ea rejara. 25 'Ejume Panapasiho va'e Tarasasi Soru sama va'ana. 26 'Enarena hu va'e kame ahema apene Enitioki va'ana. 'Enarena pu no'o juara kwino ijí hijara. 'Ene ijino sosia epu'úmo piuna'arame ea mapoka najahara. 'E'eme tisaiporu ijija amura'e Enitioki Keriso oni ehija 'wavara. 27 'E'eme ijihuni vea kajino poropetia 'aho'a Jerusaremi rene kami Enitioki va'ara. 28 'E'eme poropetia pina huni iha Akapasiho Godoni 'Aveni ni'ajahumakame hu 'urine nami'i kaivo mwe'a kakino 'oravea nathwa rehuna 'waramana. 'Ena'omo túng'i Karautiasira 'ajohani veijino 'oravea renana. 29 'Ene tisaiporu ura renajaho pu ea kwino kwino Jutia vwe-

hwaha ka'ene hijujihi ni'ajihe uneunecha 'aho'a irechamihe va'avarono ura renaara. ³⁰ 'Ejume pu ijá venareja Panapasi'o Soru'o puni ija tahi irechavume pu 'eka va'e eruta vajihara.

12

Majama Ruarahe 'Ee Pita Tipura Apejajina

¹ Ijihuni vea kajino kini Heroti ea 'aho'a ka'ene sosi kaji hijujihija niho'o ni'ina'e sise'i 'ahiuna. ² 'Ene hu Jemisi ka'ene Joni oni 'u'uiji so'wa pijahume kwamana. ³ 'Eji'i kimajaho Jua ijí kame teamanavuma kimarena hu va'e Pita 'u'o kamo-huna vwihanana. Ijaho puretia isitia pa'ajihuni vea re'eme hu ijá ve'iro venana. ⁴ Ijihuni túna'i hu Pitaho apene tipurai ranamana. 'Ejume sorutia mapoka'e (16) irechamiume pu ruha ka'ene Pita ranamaji 'ajoha hijara. Pasova vea pa'arejakavi'i hu Pitaho apena va'e ea mapoki jihipuni una'i 'otua veti'i 'ahaume ranavuma hinana. ⁵ 'Enakaivo Pitaho ijino tipurai hi'eme sosiepo hine hunae Godoni siporua 'oji'i hijara.

Pita Tipura Vaji Rena Ro 'E'unajina

⁶ Ijihuni sú'uhijino Heroti va'e Pitaho apene 'otua veti'i 'ahaume va'ana. 'E'eme na'ia kajino Pitaho sorutia no'o ijhipuni riri ne'eme pu hua senia no'o ija mumora kamomapi ranavume namana. 'E'eme sorutia mapoka ijí vwicha jiami naminareja hine tipura ara kajaho 'aiha vejara. ⁷ Heha! Natozwi jihuni 'ona oji'ini ni'aha kwino huni rora kajano nami'eme ijí tipura ara vaja kajaho hananana. 'E'eme hu Pita oni ror-ijano 'ana'anai'i saa ijá 'wama Mamako 'urina

'wamana. 'Ejume senia ka'ene huni ija kamovajaho ni'aha kwino ijá arihana. ⁸ 'Ejumakavi'i Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Oni ateha apúsame mumora hwana sama 'wavume Hu ijá vejumakavi'i ijá 'wama Oni ateha apúsamareja 'ararihie ro'amana 'wamana. ⁹ 'Ejume hu ijí Godoni 'ona oji'ina kaji 'arariha va 'e'unana. 'Enakaivo raka ka'ene Godoni 'ona oji'inijara venajaho hu pahena pavwihanana kaivo hu vwi-hanajaho visoni kavu ronana. ¹⁰ 'E'ikaivo pu no'o va'e ea ka'ene 'aiha amura vejajaho asitahe 'ee va'e ijihuni rori 'aiha vejajija asitahe roe kami ajani vwicha ka'ene arí ma'ahi va'ujino ro'eme vwicha kajaho ma'ori tirausahume pu no'o roe samai usevara. 'Enareja ni'aha kwino 'ona oji'inijaho Pitaho raname va'ana. ¹¹ 'E'eme Pitaho iji'a hena kamajaho nimaa Natohwijara Huni ona'oji'ina ranavume hura roe na Heroti oni ija 'ahi aherimana. Ijihuni maijaho Juaka mapokijaho Heroti pu'úmo na sise'i 'ahihuni jihuna'e aherimana roana. ¹² 'Enarena hu ijá vwiha'ika'i iji'a va'e Joni ka'ene Makana 'wavujihuni oha Merina 'wavujihuni sei va'ana. Ijí ea mapoka ahuma hine siporua 'oji'i hijara. ¹³ 'E'eme hu roe ijí vwicha jiaa kajino 'ana'anaume napara pina huni iha Rotana'omo ijara roe vwicha tirasa'iro venana. ¹⁴ 'Eji'i henajaho Pita oni ira henarena hu tatomajihuna vwicha patirasa'i kaivo ninuma va'e karohi sei vaji arume ijá 'iama Pitaho karoho ma'ahi naminu 'iamana. ¹⁵ 'Ejume pu hu ijá 'wava A niho'o nanama avanu 'wavara. 'Ejume hu ira

ajira pu ijá 'iama Nimaa nimaa hu karoho ma'ahi naminu 'iamana. 'Enakaivo pu ijá 'wava Ijaho huni 'ona oji'inina 'wavara. ¹⁶ 'Enakaivo Pitaho majama hine vwicha 'ana'anauma henareja pu vwicha tirasavi'i kavajaho Pita kavara. 'Enareja pu niho'o oja hwa'usaha parajara. ¹⁷ 'Ejuma kimarena Pitaho iji hararajihe iruno'a are'avarono ruramana. 'E'ikaivo hu Natohwijara hua apene roe samai ranamaji 'waramana. 'Ene hu ijá 'iama Va'e Jemisiho 'ee vwehu nuna ka'ene nimaa roji'inijihija ijá 'wara'avara 'i'i kaivo kwaa pini va'ana. ¹⁸ 'E'eme vea nitu'eme Pitara ichi'i va'ajaho sorutia puruva rejumakame irano'a natohwa'e veji'i pira'aravara. ¹⁹ 'E'eme Herotiho hu samana kaivo hu papiunamana. 'Enarena hu 'aiha veji'inijija 'otua vetie 'ania kwamasahuna 'waramana. 'Enarena Pitaho Jutia are'i kaivo hu kami Sesaria va'e hinana.

Herotira Kwamajina

²⁰ 'Enarena Herotiho Taia ora 'ee Sairani ora ki'eme hu ajimana. 'Ejumakame pu vwiha kwisu rene ahuma nianaa huni roara. Pu Parasitasiho kini huni ara 'ajohi'ina'omo pu puni mama'inijihini pu'úmo va'e matauma hihuni vu'a 'wame amairiara. Ijihuni maijaho pu puni 'iruma kinijihuni ara kwai 'ekura'omo avajara. ²¹ 'Ejumakame Heroti pu vu'a 'wara'irono na'ia kwino iji pijaha ranamana. 'Ena'omo ijí vea kajino hu huni kini huni ateha same va'e kini huni ruha 'ahi hinana. 'Enarena hu vu'a ni'ima'ura pu 'waramana. ²² 'Ejume ea kajipo majama ijaho godoni ira heju kaivo emaapuna pana 'umejara. ²³ 'E'eme ni'aha kwino Natohwi jihuni

'ona oji'ini hu 'anaume huchapo apene ijuma kwamana. Ijihuni maijaho hu Godoni pinana pa'unama 'urina jihuna'e avanana. ²⁴ 'Enakaivo Natohwi jihuni irijaho niho'o rausaharena nato-hwa rena va'ana. ²⁵ 'E'eme Panapasi'o Soru'o Jerusaremi hiji'i kaukara vejuma pa'arejume pu kú'o 'unama va'e Joni ka'ene Makana 'wavujaho aheme pu pu'úmo roara.

13

Panapasi'o Soru'o Iji Pijihe Irechamiajina

¹ Enitioki sosia vajijaho poropetia 'ee najahi'inijija ijí hijara. Panapasiho Simiani ka'ene ea ajijaho 'ee Rusiasi ka'ene Sairini orijaho Manaini ka'ene Heroti oni napurijaho 'ee Soru 'u'o ahuma ijíhi pu'úmo hijara. ² 'E'eme pu Natohwiji oja vwihanareja pu 'iruma aura areme siporua 'oji'i hi'eme Godoni 'Aveni ijá 'iama Panapasi'o Soru'o irechamie kaukara raka ka'ene Na pura ve'avarono 'umenauji veja 'iamana. ³ 'Ejume pu 'iruma aura areme 'ee siporua 'onareja pu 'urine puni ija húmata 'ahi irechamiume pu no'o va'ara.

Panapasi'o Soru'o Saiparasi Hine 'Ee Soru Poru 'Ivajina

⁴ 'Ene pu Godoni 'Aveni irechamiume va'e Serusia useme ijino sisima ajima Saiparasi va'ara. ⁵ 'Enareja pu va'e Saramisi useme Jua puni Sinakoku vaji aneja vene Godoni vu'a najahara. 'Ene Joniho pu ni'ajihuna'e ahevara. ⁶ 'Enareja pu ijí Saiparasi opuni ara kwaa kajaho 'uraho paranareja pu va'e ara iha ka'ene Pepasi 'wavuji ea pina piunavara. Ijí ea kajihuni

ihijaho Pajesuna. Hu poropetia ira'asina. Hu atama ani ani'ina mapoka veji'ina. ⁷ 'Ena'omo hu ea natohwa ka'ene 'ajohi'iniji'i hinuna. Hu niho'o hami vwihaji'ina. Hu Godoni vu'a he'irono Panapasi'o Soru'o 'umenaume roara. ⁸ 'Enakaivo Erimasi ka'ene atama veji'inijara kanisoru nimaa ro'amarono 'unama same tanumana. ⁹ 'Ejumakame Soru ka'ene Poruna 'wavujaho Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena parajumakame hu niimano kanavi'i ¹⁰ ijá 'wama A niho'o 'avena sisei jihuni hariha. A uneunecha ka'ene mamaijhipuni nana'eji'ina. 'Ene ira'ata uneunecha ka'ene siseijipo oni oja vajijaho rarejara. Ijihuna'e na'ia mapoka a Natohwijihuni 'unama ariramaijaho a 'eke siseimaa venujaho vecha are'ena? ¹¹ Ijihuna'e Natohwijara Huni ija oni haha 'ahi ranamahe a niho'o nia supama'ena. 'Eje a na'ia 'aho'a vea pakame pavehuna 'wa'eme huni nia vaji 'imitia samarena nutuma na'eme huni nia kwino supamana. 'Ejumakame hu 'urahe ijino napapanama apene ijí oji'i ea 'ahopo iji 'unama apene va'avarono hu ea saramana. ¹² 'Ejumakame kanisorua ijí kamarena hu nimaa ronana. 'Enarena hu Natohwiji rone najahaji henarena oja hwa'usahana.

Panapasi'o Poru'o Pisitia Vaji Enitioki Hijajina

¹³ 'E'eme Poruho 'ee huni napuhija ka'ene pu pu'úmo va'a kajihija Pepasi rene sisima 'ahi Peka Pamipiria vaji use'eme Joniho pu irechami'i kaivo 'unama Jerusaremi va'ana. ¹⁴ 'E'eme Peka raname va'e Pisitia Enitioki vaji usevara. 'E'eme ijí Sapati rejume pu va'e

Sinakoku vaji hijara. ¹⁵ 'Ejumakame ea ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijipo tamana 'ee poropetia tahume pa'arejume ijá 'iava Vwehije ja vu'a 'aho'a ea ikihi ni'ajihe 'warahuna'e re'avajaho 'waraha 'iavara. ¹⁶ 'Ejume Poru 'urine arini nami'i kaivo iji hararajih'i ijá 'iama Isureri ora ka'ene Godi juhavi'inakije ataa apúsama ike heha. ¹⁷ Godikara amuhu núná ka'ene Isureri orijija iji pijihana. 'Enajihuna'e pu Ijipiti hi'eme Hura vejume pu ea mapoka rejara. 'Enareja Hu Huni harurijino pu aherame ro samai roana. ¹⁸ Pu juara mapoka (40) nech'i roajaho Godi pu mají 'ajoaha'eme roara. ¹⁹ 'Ejume Hura ijino Kenani opuni kwaa ara kajino ara iropu no'oheli ea mapoka 'anume tiraa ranavara. 'E'eme Hu Huni ehija'e ijí mwe'a kajaho ahaame 'oi'oi vajihana. 'Ene pu ijí hijajaho Hu 'ajoha'eme juara mapoka (450) paarenana. ²⁰ 'E'eme ijihuni túna'ijino Hu puni 'otua heji'ina irechamiume pu hinona apena va'u va'u va'e Samueri ka'ene poropeti ijihuni veijino 'e'ujara. ²¹ 'Enareja ijihuni túna'ijino pu kinia'e jarivume Godira Soru ka'ene Kisi oni harihiji mihana. Hu Penijimani oni ituha'omo ijara 'ajoha'eme juara mapoka (40) paarenana. ²² 'Ejume Hu hu rana'i kaivo Teviti vejume roe puni kinia'e renana. Hua'e rone Hu ijá 'waramana Na Teviti ka'ene Jesi oni harihiji kavuta. Ea ka'ene Nuni ojijara ura renujaho ijina. Hura Nuni ura ijaho vehuna. ²³ Ninahama 'warama ja'ina'e ea ikehuni amuja vaji Godira Isureri opuni ni'ajih'i'ina Jesuho mihana. ²⁴ 'Ena'omo Hu mai'o ro'amarono Joniho Isureri ora maho'o puni sisea vwihane

areme ta'arohakame toi samahuna 'waramana.
²⁵ Joni oni kaukara mai'o paare'i ve'eme hu eaka mapoka kajihí íjá 'iama Ja v'viahujaho na rana rojo? Na Ea ka'ene ja hine 'ajahujaho pana kaivo heha! Hu nuni túna'i rou nara Huni mumora hwana jahehuna areria pareniu.
²⁶ Vwehu nunakije ja Eparahami oni harihi jhipuni kachi'ina 'ee ea ka'ene Godi juhavi'inaka íkí ja pu'úmo hijujija Hu nú ni'ajúharena Hu Huni vu'a nú múhana. ²⁷ Ea ka'ene Jerusaremi hijujija 'ee puni 'ajohai'ina Hua 'ee poropetiepo 'waravara ka'ene na'ia mapoka'e Sapati rejukavi'i tahujaho pu mai'o pahena pakavura'omo ijara nimaa re'amarono pu Hu apene 'otua vetiara. ²⁸ 'Enakaivo pu 'unama ka'ene venareje Hu 'anahuniji savujaho pakamareja Pairatira 'ana'amarono 'waravara. ²⁹ 'Enareja Hu rone 'waravaji pu Hu korosi 'ahi namajaho apene arihe va'e muna ari ranavara. ³⁰⁻³¹ 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. Na'ia mapoka ea ka'ene pu pu'úmo Karari rene Jerusaremi roajhipuni roana. 'Ena'omo íjí ea kajipo iviama Huni 'waravi'ina rejara. ³² 'Ena'omo nú vu'a maa maiu'ina ka'ene emahu núna nahama 'waramaji 'waravu. ³³ Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho iviamaa sesahu núpuni veakino Jesuho vejume 'urinana. Areri Samusi 2 vaji vejaja'ina.

Nara A saravu jihuna'e A iviasi Nuni Hariha renu 'wamana.

³⁴ Godira vejume Hu kú'o 'uri'eme íka'ina 'warumana.

Hu kú'o pa'unama va'e mwe'a vaja

pasakarahuna. Na Teviti merajahu ja'ina'e
ja 'u'o merajihuna 'iamana.

35 Ijihuna'e hu Samusi vaji kú'o ija'ina
'waramana.

A Oni Ea ka'ene ariramaijaho ranave mwe'a vaja
pasakara'amana 'iamana.

36 Tevitiho Godoni ura ijaho hura hinani
veijino ehwa puna'e veji'i hinu va'o
kwamana. 'Ejumakame pu apene va'e huni
amuhija irechamiajino ranavume sakaranana.

37 'Enakaivo Godira Hu vejume 'urinajaho
pasakaranana. 38 Ijihuna'e vwehu nune sisea

vvihana arehuna ka'ene Huni vaji rena roana
ka'ene 'waravujaho heha! 39 Ja niheju ea

mapoka ka'ene Hua'e nimaa rojujaho ariramaa
renauna. Mosisi oni tamanijara ija'ina veje

ariramaa rehuna areria pana. 40 'Enakúne
poropetiepo raka ka'ene 'waravajaho ja hami

hami 'ajohakame ijija joni haha 'aha pare'avara.
41 Pu ijá 'iava

Ja ea ka'ene Godoni ira matihi'inijija ijí vvihaji'i
kwamasa'avara. Na joni veijino kaukara

pina veju kaivo kaukara kajaho ea 'ahopo
nirisajihe 'warahuna kaivo ja niho'o taina

pina panimaa rohuna 'iamana.

42 Poru'o Panapasi'o 'waravume paarejume
ma'ahi va use'i va'eme eaka mapoka kajipo hura

hara jarirame ijá 'iava Ja no'o Sapati piniji 'u'o
roe vu'a kajihuna kajaho 'waru'avara 'iavara.

43 'E'ikaivo ea mapoka ka'ene ijí Sinakoku hija ka-
jija ni'aha kwino ma'ahi usemareja Jua mapoka'e

'ee ea 'aho'a ka'ene Jua rejara ka'ene Godi
juhavi'inijija Poru'o Panapasi'o 'ararihie va'ara.

'Ejume pu 'ejahie ijá 'iava Ja Godira maiji vwi-hanúana vajijino 'uraho'avara 'iavara. ⁴⁴ Ijihuni túna'i Sapatí re'i vejuma kamareja araka nato-hwa kajaho ahuma hine Godoni vu'a he'iro roara. ⁴⁵ 'E'eme pu ea mapoka ahuma hijuma ki-mareja Jua niho'o senama parajara. 'Ejumakame pu Poru oni vu'ijaho apene arohe ani 'waramé Poru ira sisea 'waramé matahara. ⁴⁶ 'Ejume Poru'o Panapasi'o ira paju'ika'i ijá 'iava Nú ma-maa vene Godoni ira ikaho ja marako 'waravara kaivo ja majama hihuna apehunjaho niho'o sename hwe'i 'ahiu jihuna'e ijaho ja ojono ka'eje nú Jenitarua puni vau. ⁴⁷ Ikaho raka ka'ene Natohwijara nú ve'avarono 'warumajina.

Nara ja Jenitaru puni ira sa'ina'e irechamiu 'ee ea ni'ajihuni vu'a apene mwe'a kehuni urakino va'avara 'úmana.

⁴⁸ 'Ejakame ijí Jenitaru kajija pu vu'a kaji henareja temarasahe 'ee Natohwi jihuni vu'ijaho ta'arohara. 'Ene ea ka'ene majama hihuna'e Godira iji pijihajija nimaa rojara. ⁴⁹ 'Enarena Natohwi jihuni irijaho kwaaka kajino maho'o rausaha va'ana. ⁵⁰ 'Enakaivo Juapo vejume na-para ka'ene iha rukina 'ee parua ka'ene ara kaji ura ni'ina pisimie oja inaume Poru'o Panapasi'o rurahe 'ararihume kwaa puna kajaho are'i kaivo va'ara. ⁵¹ Pu 'urine puni mumora hari saina ka'ene navajaho pua'e sise'i 'ahie tairevume ari-humakivi'i pu Aikoniami va'ara. ⁵² 'Ejumakame tisaiporua Godoni 'Aveni ruha apena parajukame niho'o teamana'uju'e hijura.

14

Panapasi'o Poru'o Aikoniami Hijajina

¹ 'Ejume pu va'e Aikoniami Jua puni Sinakoku vaji ahume hine vu'a 'unama ani'inijino 'waravume ea mapoka Jua 'ee Kuriki nimaa rojara. ² 'Enakaivo Jua 'aho'a panimaa rojara. 'Ena'omo ijipo vejume Jenitaru ea ka'ene nimaa roji'inijija niho'o senavara. ³ Pu no'o 'aha jora ijino hine paju'ika'i najahume Natohwijara ni'ajihe Hura maiji vwihaniaji najaharena aacha 'ee uneuncha ani ani'ina ka'ene ea areri pavehunijaho vajihume pu vejume rejara. ⁴ 'Ejumakame ea mapoka ka'ene ara kaji'urijija ea 'aho'a Jua puna'i rejume ea 'aho'a apasorua puna'i rejara. ⁵ 'Ejume Jenitarua 'ee Jua 'ee puni mama'inijipo ni'aha kwino 'urine apasorua kajihi ruarahe 'ee muni 'eke 'ani'irono vejara. ⁶ 'Ejumakame pu no'o ijí henareja juhaha va'e kwaa iha Raikonia va'areja ara iha Risitara Tepi 'wavuji va'ara. 'Ee ijí ara kajihipuni rori ara 'aho'a kajino va'ara. ⁷ 'Enareja pu ijino Godoni vu'a mai najahara.

Panapasi'o Poru'o Risitara Tepi Hijajina

⁸ Ea pina Risitara hinuna kaivo huni mumora irivi'ina 'omo oahoni tei vaji nija'ina rene roaji-huna'e hu panamina onuna. ⁹ 'Ena'omo eakaho Poru oni vu'a hami henana. 'Ejume Porura hu kanamarena nia pa'ahatihi'i kanamajaho hu nimaa ronujihuna'e hu marahuna'e kamana. ¹⁰ 'Enarena hu ajira ijá 'wama 'Uri arini namina 'wavume hu ohurikune 'uri arini namina 'uraha onana. ¹¹ 'Ejume eaka mapoka kajipo ijí Porura

raka ka'ene vena kaji pu kamareja pu Raikonía opuni iri ijá 'umeja godiepo emaa rene núni roa karihi kiha 'umejara. ¹² 'Enareja pu Panapasiho iha pina Suusi 'wame 'ee Poruho 'waravi'ina ijihuna'e Hemisi 'wavara. ¹³ Suusi oni Temiporua ijí ara kajihuni rori naminana'omo Pirisitia purumakau 'eke ea mapoka kajihuni pu'úmo sinara siaavi'ina 'eke swasa ve'i 'ahiume vwicha jiami roara. ¹⁴ Vea ka'ene apasorua Panapasi'o Poru'o hejajaho puna'e vehuna henareja pu no'o puni ateha 'unirame isoku'i kaivo pu ninukujaha va'e ea mapoka kajihuni puni vaji va'e ijá 'umejara ¹⁵ Ea ikije ja iraka'e ve'irono vejo? Nú 'u'o emaa areri jaa'ina. 'Enakaivo nú Godoni vu'a maa maiu'ina ja 'waravu jihuna'e ja ikija nimaa panakúne pata'arora'ika'i ta'arohe Godi nimaa ka'ene mai'o hiji'ina ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijí navujaho venajihuni roha. ¹⁶ 'Ene amuja ka'ene kama'ahuní hina apene roajija Hu maki'eme eaka kwaa mapokakino hijajija Godi pataarorahe pu raka ka'ene ura ve'i 'ahiajaho vejara. ¹⁷ Hu nimaa paranamia va'a paranana kaivo Hu maaaa 'ahie ni'ajihe neha akúpi 'ahi veju'e pine 'iruma veju'e maraju'ukame 'iruma ine teamanavura. ¹⁸ Pu no'o raka ka'ene 'waravajaho ijí eaka mapoka kajipo swasa puna ka'ene ve'iro vejaji tanuhuna niho'o kisina renana. ¹⁹ 'E'eme Jua 'aho'a ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami rene roajipo roe ea mapoka 'waravume pu ni'aha kwino muni 'eke Poruho 'anaara. 'Ene nikwamu ro'ika'i pu tairia apene va'e ara uri ranavara. ²⁰ 'E'eme Tisaiporuepo roe huni rora kajino

tauhuhe nami'eme hu 'urine ari vaji va'ana. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu no'o Panapasi'i ara iha Tepi va'ara.

'Unama Siria Vaji Enitioki Roajina

²¹ 'Enareja pu ijino Godoni vu'a maa maiu'ina ea najahume ea mapoka tisaiporua'e rejara. 'E'eme pu 'unama Resitira 'ee Aikoniami 'ee Enitioki va'ara. ²² 'Ejume pu va'e ijino ea ka'ene tisaiporua ni'ajihe puni nimairoa ija kisi 'unama hina vahuna'e 'warame ijá 'iava Haha nato'hwa'e hianame 'ee ea sise'i 'ahú'ėje nύ ja pu'úmo Godoni ara vahuna 'iavara. ²³ Pu sosia kwinu kwinu puni eruta pijihume paare-jumakivi'i 'iruma 'aura areme 'ee siporu 'ojume paarejume 'eke Nato'hwa ka'ene pura nimaa ro-jujihuni ija tahi irechamiara. ²⁴ 'Ejume pu va'e Pisitia useme 'ee Pamipiria va'ara. ²⁵ 'Enareja pu Peka Godoni vu'a najahareja iji'a Ataraia va'ara. ²⁶ 'Enareja pu kú'o 'unama sisima 'ahi ajima Enitioki roara. Nimarako iji pijihe Godoni maiji vwihaniaji huni kaukara vehuna'e irechami-ume va'ara'omo venareja kú'o 'unama roara. ²⁷ Pu 'unama roe Enitioki useme 'waravume sosia roe ahuma hi'eme Godira pu pu'úmo une-unecha ka'ene venajaho 'warame 'ee Jenitaruepo ichá'ina'e nimaa rohuni vwicha ka'ene tirasama-jaho 'waravara. ²⁸ Pu 'aha jora'e ijí tisaiporu pu'úmo hijara.

15

Jerusaremi Piunarame Vu'a 'Wavajina

1 'E'eme ea 'aho'a Jutia rene aneja vene vwehwaha kajihi najahe ijá 'iava Ja Mosisi oni tamani ja'ina'e sisa 'uhu'avajina vo ja pamaranihuna 'iavara. 2 Poru'o Panapasi'o pu pu'úmo na'ia mapoka ni'ima'ura'e ninakaravume 'ee ea ka'ene Godi nimaa roji'inijipo Poru ho Panapasi ho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijihpu'úmo iji pijihume Jerusaremi apasoru 'ee ea eruta 'aho'a ka'ene hijajhipuni nini ike 'wama amairi'irono va'ara.

3 'Ejume ijí sosia kajara irechamiume pu va'e Ponisia 'ee Sameria ijino usevara. Pu ichá'ina'e Godi Jenitaru vejume Godoni ea rejaji nirisajihe 'waravume Godoni ehija henareja teamanamana. 4 'Ejume pu va'e Jerusaremi usevume sosia 'ee apasoru 'ee erutapo pu 'ajorame aheravara. 'Ejume pu Godira pu pu'úmo uneunecha raka ka'ene vejajaho pu 'waravara. 5 'Ejume Parasia 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijipo 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iava Ja pu sisa 'uhuahe 'ee 'warave pu Mosisi oni tamana ve'avara 'iavara.

6 'E'ikaivo apasoru eruta ijipo vu'a kaji 'wama he'irono roe ahuvava. 7 Pu nato'owa 'wame nakara'eme Pitara 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iama Vwehu nunakije ja nihejara. Nitama Godira joni vaji na iji pijihume nuni irijino Jenitaru Godoni vu'a maa maiu'ina najahume pu hene nimaa rojara. 8 Godira eaka mapoki jihipuni oja vajijaho nihena ki paranarena pua'e najaharena Huni 'Avena nú múhaja'ina'e pu mihana. 9 Hu kúmujaho núa 'ee pua ani'ina kaivo nimaa roijara puni oja vaji sisea soma amairiahana. 10 'Enakaivo ja rakijihuna'e Godi venakame 'ee

tisaiporua ahija miho? 'Ene emahu nuna 'ee núa areri paapehunijaho miho? ¹¹ 'Enakaivo Jesu ka'ene Natohwi jihuni maiji vwihanúajara rejume nú maranúa ja'ina'e pu 'u'o 'unama nikwisu'ina kajino vejume maraniana. ¹² Eaka mapoka ka'ene ijí hija kajija pu masuani varirareasaha Panapasi'o Poru'o Godira raka ka'ene pu pu'úmo Jenitaru puni aacha 'ee ea areri pavehuna ka'ene vejaji 'waravume hejara. ¹³ Pu vu'a 'waravume paarejume Jemisira 'urine namine eha vene ijá 'iama Vwehu nunakije ike heha! 'iamana. ¹⁴ Saimani ja ni'waravume ja nihejara. Godiho Jenitaru puni vaji ea 'aho'a Huni ihijihuna'e iji pijihe 'ekana. ¹⁵ 'Ejukame ike ira ikara poropetia puni iriji'i nima'e renu 'waravara.

¹⁶ Ike uneunecha kihipuni túna'i Na kú'o 'unama roareje Teviti oni harai ara ka'ene auma tirausahe paranajaho kú'o vene amairihuna. ¹⁷ Ija'ina vejakame ea 'aho'aka mapokijija Natohwijaho sahuna. 'Ene Jenitaru ka'ene Nuni ihijara 'umenajija 'u'o sarihuna. ¹⁸ Nitama Natohwijara ike vu'akaho 'waramana'omo Hu iviamai ija'ina kú'o 'waramu 'iamana.

¹⁹ 'Enajihuna'e na vwihajujaho Jenitaru puni vaji Godoni ta'arohe roujija nú ahija pamihuna. ²⁰ 'Enakaivo roe nú puni pasia vene 'warave godi ira'ata puni 'irumaka vaji'avajaho paine 'ee 'uasa pavene hanuha 'aa rukina pai'avara. ²¹ 'Enajihuna'e na'ia mapoka'e Sapatí veijino Mosisi rone Sinakoku vaji tahujaho ja nihejura 'iamana.

Asura Jenitaru Nimaa Roji'ina Puna'e Venajina

²² 'E'eme apasorua 'ee eruta 'ee sosia maho'o hejume nimaa'e rejume pu ea puni vaja kajino Panapasi'o Porui pu'úmo Enitioki va'avarono Jutasi ka'ene Pasapasi'o Sairasi'o nimaa roji'ina puni vaja kajino ea uranii'ina'omo ijí ija pijihara.

²³ Pu pasikaho apena va'ara.

Apasorua 'ee vwehu nuna ka'ene eruta ijipo vwehu nuna ka'ene Enitioki 'ee Siria 'ee Sirisia Jenitarua ka'ene hijujihí 'ajorame Esu'ua 'iavu. ²⁴ Nú nihi'eju'e núni vajakino ea 'ahopu nú pa'wara'eju'e vu'ajime ira ani 'waravu'e ja iviamaa joni vwiha puruva retiu. ²⁵ 'Enajihuna'e nú ahuma hine 'wama amairiu'e maaaa reju'e ea iji pi-jihe irechamiu'e Panapasi'o Porui pu'úmo joni vu'u. ²⁶ Ea ikija puni hia núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni ihijihuna'e hami pahijura. ²⁷ Nú ijihuna'e Jutasi'o Sairasi'o irechamiu'e joni vu'ura'omo ijipo pura puni irijino vu'a nikwinu'ina kajaho 'warahuna. ²⁸ Nú Godoni 'Avenijihí pu'úmo vwi-hajujaho nú unenu'u pina ahisina joni haha 'aha paranavu. 'Enakúne ja ikeru ve'avara. ²⁹ Ja godi ira'ata puni 'iruma ka'ene vajihujaho paine 'ee 'aa paine 'ee hanuha ka'ene 'aa rukina paine 'ee 'uasa pave'avara. Ija'ina ve'avajaho ja mavarasa'ina vena avahuna. Esu'ua 'iavara.

³⁰ Pu ea kajija irechamiu'e kami Enitioki va'ara. 'Enareja pu sosia 'ivume roa ahuvume pasia kajaho mihara. ³¹ 'Ejumakame pa-

sia 'aha kajino vu'a ka'ene ni'ajihe 'waravaji taha kamareja pu niho'o teamanama parajara. ³² Jutasi'o Sairasi'o poropetia'omo pu no'o vu'a 'aho'a ijá kajhipuni nimaa rojujara kisina'e re'amarono ni'ajihe 'waravara. ³³ 'Enareja pu no'o ijino 'aha josu hinareja iji'a vwehwapo irechamiume 'uname ea ka'ene pu irechamiume roajhipuni va'i vejumakivi'i pu 'ajoravume pu no'o va'iro vejara vo ³⁴ Sairasiho hu ura ijino hi'iro 'ahaume hinana. ³⁵ 'Enakaivo Poru'o Panapasi'o ijino Enitioki na'ia 'aho'a hine ea 'aho pu'úmo hine Natohwi jihuni vu'a najahe 'waravara.

Poru'o Panapasi'o Ranaramareja Va'ajina

³⁶ 'Ena'omo na'ia pini Poru Panapasi ijá 'wama Roe va'e araka mapokakino Natohwi jihuni ira ka'ene nú no'o najahajija vwehu núna ichá'ina veji'i hijukúne kiva 'wamana. ³⁷ 'Ejume Panapasira ura renajaho Joni ka'ene Makana 'wavujara pu pu'úmo vahuna'e ura renana. ³⁸ 'Enakaivo Porura vwihanajaho mai'o areria parenana. Ijihuni maijaho hu na'i pini pu pu'úmo va'u va'o va'e Pamipiria rene ranamúe 'unama ro'i kaivo hu pu pu'úmo kaukara pavena va'ana. ³⁹ 'Ejumakame pu panimaa vetiarame rana'arame Panapasira Makaho aheme sisima ajime Saiparasi va'ana. ⁴⁰ 'Ejume vwehwapo 'urine Natohwi jihuni maiji vwihaniuni vaji-jino irechamiume Porura Sairasi aheme va'ana. ⁴¹ 'Ejume hu va'e Siria 'e'une 'ee va'e Sirisia va'ana. 'Ene sosia ka'ene ijino hijujija ata kisi nami'avarono vu'a ni'ajihe 'waramana.

16

Timotira Poru'o Sairasi Pu'úmo Va'ajina

¹ 'Enarena hu Tepi 'ee Risitara 'u'o roana. 'E'eme tisaiporua pina ijí hinuna. Huni ihijaho Timotina. Huni ohijaho Jua 'ee hu nima roji'ina kaivo huni omijaho Kuriki. ² Ea ka'ene nima roji'inaka Risitara hine Aikoniami hijujija Timoti ta'arohare'e hu ea maa 'wavura. ³ 'Ejumakame Jua mapoka ka'ene ijino hijujipo hejajaho huni omijaho Kuriki orijihuna'e Poruho ura Timotira hu hu'úmo va'amarono hu apene sisa 'uhuahara. ⁴ 'E'eme pu va'e arara kajino vai'i raka ka'ene Jerusaremi apasorua 'ee emakinijipo 'warahunaka 'wama amairiajaho ve'avarono 'warama apena ojara. ⁵ 'Ejume hu sosia ni'ajihume puni nimairoa kisina re'eme veku veku ea roe ahumahi'i namana.

Turoasi Vaji Porura Masatonia Ora Visoni Kamajina

⁶ 'Enareja pu Esia vu'a pa'wara'avarono Godoni 'Aveni rarejume pu va'e Pirijia useme 'ee Karesia usevara. ⁷ 'Ejume pu va'e Maisia va'areja pu ura Pitinia vai 'ahiana kaivo Jesuni 'Aveni tanu'urihana. ⁸ 'Ejume Maisia asime pu kami Turoasi roara. ⁹ 'Enarena ijino na'i Poruho visoni kavume ea pina Mesatonia ori arini namiji'i ijá 'wama A Mesatonia roe nú ni'ajúha 'wamana. ¹⁰ Poruho visoni kajaho kavume pa'are'eme ni'aha kwino 'urine 'unama ka'ene Mesatonia vahuniji samana. 'Ena'omo Godi ura nú va'e Huni vu'a maa maiu'ina ea

ka'ene Mesatonia hijuji najahuna ura reju'e nú 'umenuu.

Piripai Vaji Ritiara Godoni Ea Renajina

¹¹ 'Ena'omo nú va'e sisima 'ahi ajime Turoasi rena arira va'e Samataresi usevara'omo ijihuni sú'u kajino va'e Niaparisi usevara. ¹² 'Ejara'omo ijí rena va'e Piripai usevara. Ijaho Mesatonia opuni kwaa ni'ina'omo nitama Romuupo 'ajohara'omo nú ijino na'ia makacharo hijara. ¹³ Sapati veijino nú ari vwicha asima tohurori vwhajajaho siporua 'ohuni tinia namu ro'ika'i va'ara. 'Ene nú va'e asuma hine napara ka'ene ijino ahuvajihi vu'a 'waravara. ¹⁴ 'Enakaivo napara pina huni iha Ritiane 'ee hu Taiataira ora kaivo hu ateha avi'ina vene ea 'aho'a 'imenauna 'ee Godi oja mahi'ina'omo Natohwijara huni oja jaraume Porura 'waramajaho hene venana. ¹⁵ Hua 'ee huni kachi'ina toi samaume 'urinareja ijá 'iama Ja na kive na Natohwi jihuni ea nimaa'e ki'avajaho roe nuni sei hiha 'iamana. Nú huni sei va'e hi'avarono hu niho'o 'ejahúana.

Piripai Tipura Ari Tipurea 'Ajohi'ini Godoni Ea Renajina

¹⁶ Na'i pini nú va'e siporua 'ojuri ruhijino va'iro va'i kavume napara pina ea pipuni pwea'omo hu piunúmana. Ijí napara kajaho 'avena sisea ajivi'ina'omo ijí 'avena sisea kajara hu veju'e hu vu'a ka'ene mai'o rehunijija 'warama 'ee huni natohwijihuni monia mapoka'e venahuna. ¹⁷ Ike napara kajara nú Poru'i pu'úmo 'ararihua roi'i ajira ijá 'umena Ike ea kijahija Godia ka'ene Ichuto Maijihuni

pwehija pu nú Godira ni'ajihuni 'unamiji na-
 juhu 'umenana. ¹⁸ Hu na'ia mapoka ijaiharu
 vejume Poru hene sevume hu ta'arohe 'avena
 sisea kajaho ijá 'wama Na Jesu Keriso oni
 ihi 'urahi'i 'waravukúne ro 'e'una 'wamana.
 'Ejume nijakaru roe 'e'unana. ¹⁹ Vea ka'ene
 huni mama'inijipo kavume pura monia'e kú'o
 'ekahuni 'unama pa'arejumakame pu Poru'o
 Sairasi'o iji 'unirame irisamie maketia vejuri
 tinijino va'e emakipo hijari una'ijino irechami-
 ara. ²⁰ 'Enareja pu 'eka va'e 'otua heji'ina
 mama'ini jhipuni va'e ijá 'iava Ike Juakipo
 núni ara ikaho veju'e niho'o puruva rene namu.
²¹ Pu no'o tamana ka'ene nú Romu ora pave-
 juji nú ve'avarono pu roa 'waruvara 'iavara.
²² 'Ejukame ea mapoka ka'ene ijí ahuma hija
 kajija pu 'u'o namahara. 'Eju'ukame 'otua
 hiji'ina ea mama'ina kajipo 'urine ateha ja-
 henahe isokuni'i 'waravume hisi apene hiji-
 hara. ²³ 'Enareja pu hijihareja iji'a pu tipu-
 rai irechamiareja ea ka'ene tipura 'ajohi'inijara
 hami 'aiha venahuna 'waravara. ²⁴ Hu ijí
 hinarena hu pu no'o irechamiume tipura ara
 ka'ene vamaa kahino hijara. 'Ejumakivi'i
 hu 'eke puni mumora kamorame irechami-
 ume hijara. ²⁵ 'Ejara'omo na'ia rimai Poru'o
 Sairasi'o hine siporua 'one 'ee javaa vene Godi
 ta'arohi'i hi'eme tipura ea 'aho'ijaho hine heji'i
 hijara. ²⁶ 'E'eme ni'aha kwino mwe varivura
 ni'ima'uri roarena ijí tipura ara kajaho niho'o
 erapo 'unamapene 'usivuja re'eme vwichaka
 mapoka kajaho ni'aha kwino tirausahe 'ee senia
 ka'ene mumora 'ahi kamoravajaho ni'aha kwino

rausahe arihara. ²⁷ 'E'eme ea ka'ene ijí tipura ara kaji 'ajohi'inijaho 'uriji'i kamajaho vwicha mapokijaho tira'usunaha navuma kimarena hu vwihanajaho eaka mapoka ka'ene tipura ea kajija ni useme juhaha va'ara ronarena hu 'urine huni so'wa ta'arohe apene ori'ini pija'ara'i venana. ²⁸ 'Enakaivo Porura ajira ijá 'umena A orono pa'anaara'amana. Nú ikeho hijukúnina 'umenana. ²⁹ 'Ejume tipura ara 'ajohi'ina kajara ajira ijá 'umena Ira ape roa 'umejume ape roumakivi'i ninuma vaji va'e hu jume simavi'i 'ona apene arihe Poru'o Sairasi'o puni nini namana. ³⁰ 'Enarena hu pu no'o aherame va'e ma'ahi 'e'une ijá 'iama Eakije! Na ichá'ina veje Godi na ni'ajihe maraniama 'iamana. ³¹ 'Ejume pu hu ijá 'wava Jesu ka'ene Natohwiji nímaa rojakama'e aa'e oni kachi'ina 'u'o ni'ajihe maraniama 'wavara. ³² 'Enareja pu Natohu ijihuni vu'a hua 'ee ea 'aho'a ka'ene huni sei hijajija najahara. ³³ 'Ejumakame ijí na'ia rira kajino hu pu no'o aherama va'e puni túpa 'aha 'ai sama nama kajaho somahana. 'Ejume pu ni'aha kwinu hua 'ee huni kachi'ina kajihi pu'úmo 'unirame toi samaara. ³⁴ 'Ejume hu pu no'o aherame huni sei va'e 'iruma vajihume pu ijara. 'Ejume hu 'ee huni kachi'ina pu'úmo Godi nímaa rojajihuna'e pu ni'ima'ura teamanavara. ³⁵ 'E'eme vea nituvume sú'o ea ka'ene 'otua heji'ina 'ajohaujipo hirisima irechamiume pu roe ijá 'iava Ike eakija irechamie va'a 'iavara. ³⁶ 'Ejume ea ka'ene tipura ara 'ajohi'inijara vu'a kajaho hene roe Poru 'waramarena ijá 'wama Ea ka'ene 'otua

heji'ina 'ajohujipo nú ja irechamie va'avarono 'waruvara. 'Enakúne ike tipura arakaho are'li kaivo 'urine va'aha. 'Ejakame joni oja masuani na'avara 'iamana. ³⁷ 'Enakaivo Poru pu ijá 'iama Nú Romu ora kaivo pu nú unenu'u pina sisei veje 'otu vetúhuna pana. Pu majikari nú 'anúara. Eaka mapoki jihipuni nia 'ahi. 'Enareja pu 'ekua roe tipurai samuara. 'Ena'omo iviamaa pu nesi 'wamonu va'o nú irechamú'irono avajo? Niho'o areri parenu. Pu opuipo roe nú aheruma va'e ma'ahi irechamúhuna 'iamana. ³⁸ 'Ejume hirisima kajipo vu'a kajaho roe ea ka'ene 'otua heji'ina puni 'ajoha'inijihí 'waravara. Pu ijá 'iava Pu Romu ora 'iavume hejajaho pu niho'o tea junavara. ³⁹ 'Ejume pu temukavume va'e 'ajorame nirisamu va'ume irechamiume pu ma'ahi va'ara. 'Ejume pu ijá 'iava Nijinakúne va'ajiha 'iavara. ⁴⁰ 'Ejume pu tipura rene usema Ritia oni sei va'ara. 'Eji'i kivume ea ka'ene nimaa roji'inijija ijino hijuma kimareja pu vu'a ni'ajihe 'wamareja iji'a va'ara.

17

Tesaronaika Vaji Hijajina

¹ 'Enareja pu va'e Emipiporisi asima va'e Aparonia asima va'e Tesaronai kai Jua puni Sinakoku naminuna'omo ijí usevara. ² 'Ejume Poru oni tamana'omo hu puni va'e Sapatí no'opisu pu pu'úmo Godoni ira vaji tahe pira'aravara. ³ 'Enarena hu pu Godoni vu'ijihuni maiji najaharena hu ijá 'iama Godira vejume Keriso kajaho sise'i 'ahaume kwamarena kú'o 'urinana.

'Enarena ike Jesu ka'ene na ja 'waravu kajaho Kerisona 'iamana. ⁴ Pu ea 'aho'a nimaa ronareja Poru'o Sairasi puna'i rejara 'ee Kuriki mapoka ka'ene Godi juhavi'ina 'ee napara uranii'ina ka'ene ijí hijujija pununa'i rejara. ⁵ 'Enakaivo Jua pu niho'o senavumakame pu maketi ea sisea aherame ahuma hina ara vaja kajaho karokaha vejara. 'Ene Jesani oni sei pu sarame aherame emapuni va'irono roara. ⁶ 'Enakaivo pu papiunimareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu irisama va'e ara kajihuni ea mama'ina puni nini va'ara. 'Enareja pu ijá 'umeja Ea ka'ene mwe'akake 'unama apene ta'arohujija 'u'o iki roara. ⁷ Jesanira Sisa oni varapa 'enare'e ea ikija aherame ijá 'úvu Kinia pina Jesuna 'úvu 'umejara. ⁸ 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kajino hijura 'ee ara kajihuni ea mama'ina ijí henareja pu niho'o 'urimaravume ani renana. ⁹ 'Enareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a kajihuni puni moni 'eka'i kaivo pu irechamiame va'ara.

Peria Vaji Hijajina

¹⁰ 'Enareja ijihuni na'i kajino ea ka'ene nimaa roji'inijipo Poru'o Sairasi'o irechamiame Peria va'ara. 'Enareja pu va'e usevajaho Jua puni Sinakoku va'ara. ¹¹ 'Ejume ea ka'ene ijí hijujaho puni vwiha maaaa vwi'haji'ina'omo pura Tesaronaika ora asitahara. Ijihuni maijaho pu Godoni irijaho ura rena parani'eme apene 'ee na'ia mapoka tahe 'ee 'eka manura vene kivura. ¹² 'Enareja ea mapoka ijihuna'e nimaa rojume 'ee Kuriki napara 'ee parua 'aho'a ka'ene iha

rukinijija 'u'o nimaa rojara. ¹³ 'Ejumakame Jua ka'ene Tesaronaika hijujipo hejajaho Poruho Godoni vu'a Peria 'u'o najahuma henareja pu va'e eaka mapoka kajhipo varapa ve'avarono oja inaara. ¹⁴ 'Ejumakame ni'aha kwino ea ka'ene nimaa roji'ina kajipo Poruho ranavume soha rori va'ana. 'E'eme Sairasi'o Timoti'o ijino hijara. ¹⁵ 'E'eme ea 'aho'a Poru ahema apene va'e Etenisi usevume hu ona vene ijá 'iama Sairasi'o Timoti'o marako nuni ro'avara 'iavume pu va'ara.

Etenisi Vaji Huri'i Vu'a 'Waramajina

¹⁶ 'E'ikaivo Poruho ijino Etenisi pua ajiha hinajaho huni oja niho'o areri parenana. Ijihuni maijaho ijí ara kajaho godia ka'ene iji vejajipo niho'o ani rena navara. ¹⁷ 'Ejumakame hu va'e Sinakoku vaji va'e Jua 'ee Jenitarua ka'ene Godi juhavi'inijihi pu'úmo pira'arame 'ee maketi vaji ea irahipo roe ijí hijujihi pu'úmo pira'aravara. ¹⁸ Epikuriani ora 'ee Sitoika ora ka'ene hena kavi'inijipo Poru piuname pu pu'úmo nakaravara. 'Ejume ea kajihuni ea 'aho'ijipo ijá 'wava Ike eakaho iraka vene hina kasi'uamo 'wavara. 'Ejume ea 'ahopo ijá 'iava Nú vwihajujaho hu ea 'ahopuni Godi rona 'waramu. Ijihuni maijaho Jesuni vu'a 'ee Huni 'urinaji rone 'warumu 'wavara. ¹⁹ 'Enareja pu Poruho ahema Eriopakasi puni roara. 'Enareja pu hu apoma ijá 'wava A raka maiu'ina ka'ene najahujaho nú 'waruva heja? ²⁰ Ijihuni maijaho a uneunecha ani'ina ka'ene 'waruvu'e nú hejuihi puni maiji he'i 'ahúu 'wavura. ²¹ 'Ejume pu ea mapoka ka'ene Etenisi hijujaho 'ee ea 'aho'a ka'ene ara 'aho'i

rena roe ijino hijujija na'ia mapoka pu mahine
 vu'a maiu'ina hene 'ee 'wavi'i hijura. ²² 'Ejume
 Poru 'urine Eriopakasi puni riri namiji'i ijá 'iama
 Etenisi orakije na kivujaho ja 'unama jaa jaa
 akuma paraji'ina kivu. ²³ Na iki joni ara vaji hina
 'urahoji'i ja uneunecha mapoka ka'ene veju'e un-
 enu'u 'aho'a puna'i reji'inijaho na nikivu kaivo
 ruha pinaka ja asura vejajaho Godi pina ka'ene
 nú pakavu jihuni ruha 'wavara'e kavuta. Ja Godi
 kajaho pahejura kaivo ja oja mahu kaji na Hu
 rone 'waravu. ²⁴ Godira mwe'a vene uneunecha
 mapoka ka'ene ijihuni toi navujaho venana. Hu
 akúpa mwe'a ijihuni Natohwa'omo Temiporua
 ka'ene emaapo iji vejujihni puni vaja pahinuna.
²⁵ Emapo uneunecha ka'ene iji vejuji Huna'e
 venahuna pane 'ee unenu'u pina Hua ura rehuna
 pana. Ijihuni maijaho Hura Huhusu hia 'ee
 uruhua 'ee uneunecha maho'o vajihuna. ²⁶ Hu
 ea mapoka ka'ene kwaaka mapokaki hijujija ve-
 jume ea kwinu huni rena roara. 'Enarena Hu
 vejume ea mapoka kwaaka mapokakino va'ajime
 hijara. Hu pura mwe'a iki hihuni vea raname
 kwaa ka'ene hina apena ohunijaho mwe'a sisa
 'uhua vajihana. ²⁷ 'Enajihuna'e Hu ea mapoka
 Huni rohunjara ura renu. 'Ene pu ura re-
 nakame Godi sa'avajaho pu nimaa kahuna. Iji-
 huni maijaho Hu núni romai hinuna. ²⁸ Ijihuni
 maijaho Huni vajiji nú hine 'ee 'urahone 'ee
 hina apena va'u. Areri joni ea 'aho'a ka'ene
 vu'a 'waravi'inijipo 'waramareja ijá 'úvare Nú
 Huni amuhija 'úvara. ²⁹ Nú nimaa Godoni
 amuhija'omo nú ija'ina pavwihahuna. Huni
 kara ijaho areri korutia 'ee siruva 'ee muna

ijino emaapo iji vejara parohuna. ³⁰ 'Ene Godi nitama kama'ahuni emaapo pahena pakavajaho pavwihanu kaivo Hu 'waramajaho eaka mapokake mwe'a kakino hijujija maho'o sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohuna'e ura renu 'iamana. ³¹ Ijihuni maijaho Hura mwe'ake 'otua arimaa ea ka'ene iji pijaha jihuni vaji vetihunjaho vea niranamana. Hu iji ea maho'o najaharena Hu vejume kwamajaho 'urinana 'iamana. ³² Pu he'eme iji kwama 'urina kaji 'waravume hejajaho ea 'aho'a ijasahume 'ee ea 'aho'a ija 'wava Nú kú'o vu'a ikaho he'i 'ahúu 'wavara. ³³ 'Ejume Poruhu puni vaja are'ika'i samai va'ana. ³⁴ Ea 'aho'a pu pu'úmo rene nimaa rojara. 'E'eme puni vaja kajino Taionisiasi Eriopakite opuni ea 'ee napara pina huni iha Tamarisi 'ee ea 'aho'a 'u'una'omo pu nimaa rojara.

18

Poru Koritia Vaji Hinajina

¹ Ikihi puni túna'i hu Etenisi areme 'urine Koriniti va'ana. ² 'Enarena hu ijino Jua pina huni iha Akwiraho piunamana. Ea kajaho Ponitasi nahejara. 'Ena'omo hu naparaha Pisira'i Itari rene roara. Ijihuni maijaho Korotiasira Jua maho'o Romu are'avarono 'waramana. 'Ena'omo hu puni roana. ³ 'Ejume hu pura kaukara ka'ene vejuja'ina'e hu 'u'o venuna'omo hu pu pu'úmo ahuma hine kaukara vejara. Ijihuni maijaho pu harai ara veji'ina. ⁴ 'Enare'e Sapati vea mapoka kajija hu va'e Sinakoku vaji Jua 'ee Kuriki epo hununa'i ro'avarono 'waramana. ⁵ 'E'eme Sairasi'o Timoti'i Mesatonia rene roara. Poruhu

na'ia mapoka huni vea natohwa Godoni ira
 toi raname hine Jua najahe ijá 'iama Jesuho
 Kerisona 'iamana. ⁶ 'Ejume Jua kajija pu huni ira
 pataarohe pu hine ira sisea 'waravara. 'Ejume
 hu huni ateha túa tairevi'i ijá 'iama Joni 'aa
 ijaho joni húmata 'ahina'omo na ahija pa'ana.
 'Ena'omo na iviasi rene Jenitaru puni vahuna
 'iamana. ⁷ 'Enarena hu ijaho are'ika'i va'e
 ea pina huni iha Taitasi Jasitasi ka'ene Godi
 oja mahi'ini jihuni sei va'ana. Huni seijaho
 Sinakoku romaina. ⁸ 'Enakaivo ea pina huni
 iha Karisipasina hu Sinakoku 'ajohi'ina'omo hu
 Natohwijaho nimaa ronana. 'Ejumakame huni
 kachi'ina no'one 'ee Korinitia ora mapoka hene
 nimaa rojara. Ijihuna'e pu toi samaara. ⁹ 'E'eme
 na'ii Natohwijara Poru visoni vaji ijá 'wama
 A niho'o paju'amana kaivo siheria pave'ika'i
 'wara'amana. ¹⁰ Na a hu'úmuna'omo ea pina
 niho'o a pasise'i 'ahahuna. Ijihuni maijaho Nuni
 ea mapoka'e ara ikino hiju 'wamana. ¹¹ 'Ejume
 Poruho juara kwinune masapa iropu'a kwino ijí
 hine Godoni vu'a pu najahana. ¹² 'Enakaivo vea
 ka'ene Kario Akaia opuni ea Natohwa renajihuni
 vea kajino Juapo 'urine Poruna'i sena vejara.
 Pu hu apena 'otua asúki va'ara. ¹³ 'Enareja pu
 hu namahe ijá 'wava Ike eakaho nuni tamana
 pataarohe ea 'waravu'e pu Godi ani'ina oja mahu
 'iavara. ¹⁴ 'Ejume Poruho mai'o 'wara'i ve'eme
 Kariora Jua ijá 'iama Ikaho unenu'u pina sisea
 re'ipisa na joni ira hene veju'u. ¹⁵ 'Enakaivo
 ja joni ira 'ee iha 'ee joni tamana ijihuna
 apori'avajaho na pahe'ejukúne va'e ojono kaha

'iamana. ¹⁶ 'E'ikaivo hu 'otua asúka 'ararihume pu usema va'ara. ¹⁷ 'Enareja Sositanisi Sinakoku kajihuni ea ni'ina'omo pu 'unama apena 'otua asúka una'i hijahara kaivo Karioho kima pataarorahana.

'Unama Enitioki Va'ajina

¹⁸ 'Ejume hu Poruho ijino 'aha jora'e hinarena ea ka'ene nimaa roji'inijihija irechami'i kaivo sisima ajime Pisiraho 'ee Akwirai pu'úmo Siriai va'ara. 'Ene Senikeria 'e'une huni húmata sapasa 'uhuana. Ijihuni maijaho hu varapa areme hinana. ¹⁹ 'Enareja pu va'e Epasasi usemareja hu pu ijí irechami'i kaivo hu va'e Sinakoku vaji arume va'e pu pu'úmo hine 'wame pira'aravi'i hijara. ²⁰ 'Enareja pu hu ijí 'aha jora hi'amarono pu jarivara kaivo hu rarenana. ²¹ 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Godira kú'o na iki ro'urono ura re'amajaho na rohuna 'i'i kaivo hu Epasasi rene sisima 'ahi ajima va'ana. ²² 'Ene va'e Sesaria 'e'une ajima va'e Keriso oni ea 'ajoramarena Enitioki va'ana. ²³ 'Enarena hu ijino na'ia 'aho'a hinarena hu iji'a va'e Karesia 'ee Pirijia opuni ara ara kajino va'ana. 'Enarena hu ea ka'ene nimaa roji'inijija ni'ajihe 'ata kisi nami'avarono 'waramana.

Aporasi Epasasi 'Ee Koritia Vaji Hinajina

²⁴ Jua ea pina huni ihijaho Aparasina. Hu Arekisanituria nahejara 'ee vu'a arira 'waravi'ina'omo hu roe Epasasi hinana. 'Ene hu Godoni ira hena kavi'ina. ²⁵ Hu Natohwi jihuni 'unama nahara'omo huni oja vaja venakaka re'eju'e hu Jesu rone 'warama 'ee arira najahuna

kaivo hu Jonira ea toi samaajiru henuna. ²⁶ 'Ena'omo hu va'e Sinakoku vaji paju'ika'i najahuna. 'Ejume Akwira'o Pisira'o henareja hu ahema va'e Godoni 'unama huri kú'o hami nahara. ²⁷ 'Ejume hu Akea va'iro ura rejume ea nimaa roji'ina ka'ene ijino hijujipo ni'ajahe tisaiporuapo roe hu 'ajahe ahehuna'e vejara. Hu va'e ijí 'e'unarena ea ka'ene maiji vwihani'ina vaji nimaa rojajija ni'ima'ura'e ni'ajihana. ²⁸ Hu ea mapoka kajihí puni una'i Jua ninama'e Godoni irijino najahi'i ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.

19

Poru Epasasi Vaji Hinajina

¹ Aparasiho Koriniti hi'eme Poruho 'unama hurunami Epasasi roe tisaiporua 'aho'a piuni-mana. ² 'Enarena pu ijá 'iama 'Ú veaka ja nimaa rojajaho ja Godoni 'Avena niapejare? 'iavume pu hu ijá 'wava Pana. Nú Godoni 'Avena ijino hinu ho pa'ajaho puruva renu 'wavara. ³ Hu ijá 'iama Ea irara toa samahajihunijino samahare? 'iamana. Pu ijá 'wava Jonira toa samahajihunijina 'wavara. ⁴ 'Ejume Porura ijá 'iama Jonira ea samajaho emaapo puni sisea are'i kaivo ta'aro'avarono samai'i ijá 'iama Ea ka'ene nuni túna'i rouji nimaa ro'avara 'iamana. Ijaho Jesuna 'iamana. ⁵ 'Ejume pu ijí henareja Jesu ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi toi samaara. ⁶ 'Ejume Porura huni ija puni húmata 'ahi irecha'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahume ira ani ani 'wame 'ee túna'i raka ka'ene rehunjaho 'waravara. 'Ejume pu Godoni vu'a ea 'aho'a 'waravara.

7 Pu ea ka'ene ija'ina vejajaho ea iropu ropu no'o avajara. 8 'E'eme hu va'e Sinakoku vaji Godoni vu'a hine paju'ika'i naja'eme masapa no'opisu pa'arenana. Hu venae pu Godoni ariji nimaa ro'avarono hu pu pu'úmo hine pira'aramana. 9 'Enakaivo ea 'aho'a kirasaha parane 'ee vu'a pahene 'ee ira sisea 'Unama kaji rone ea mapoka puni una'i 'waravumakame Poruho pu irechami'ika'i tisaiporua aherame va'e Tiranasi oni sikuru ari najahe 'ee pira'aravi'i hijara. 10 'Ejumakame juara no'o vaja kajino Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Esia vaji hijujija Natohwi jihuni vu'a hejara.

Emapo Areri Pavejijipo Epasasi Rejajina

11 'Ejume Poruho Godira harura mahume hu uneunecha mapoka'e ani ani ea areri pavehuna venana. 12 'Enare'e pu hununa'i akisia 'ee ateha hasa ijino ea ka'ene atama 'uniravi'ina'e 'ee 'avena sisea 'ajima'ina vajihu'e atama sonahiu'e 'ee 'avena sisea ariha va'ura. 13 'Eju'ukame Jua 'aho'a ka'ene kwaaka mapoka kajino 'urahoji'i ea marirama apena ojujipo Jesu ka'ene Natohwi jihuni ihi 'urahi'i ea ka'ene 'avena sisei ajimahi'inijihisiomahe íjá 'iava Jesu ka'ene Porura najahu jihuni ihi 'urahi'i 'waravukúne useha 'iavara. 14 Ijaho Jua puni pirisitia ni'inijaho Sivana'omo harihwaha ea iropu no'o ijipo ija'ina vejara. 15 'Enakaivo 'avena sisea kajara eha vene ea kajihisi íjá 'iava Nú Jesuho nihene kame 'ee Poruho nihene kavura kaivo ja irahipune? 'iavara. 16 'Ejume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara ohurikune puni haha 'ahi ajime rarene

'anie haha puachamie 'ee ateha isokuniume maisu sea kajaho areme juhaha samai va'ara. ¹⁷ 'Ejumakame ea ka'ene Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Epasasi hijajipo ijí vu'a kaji henareja pu tea junavara. 'Ejumakame pu Jesu ka'ene Natohwijaho ta'arohara. ¹⁸ 'Ejumakame ea ka'ene nimaa roji'inijipo puni roajime pu raka ka'ene sisea vejuji samai nahama 'waravu. ¹⁹ 'E'eme ea mapoka ka'ene atama rukina 'ee 'úsia veji'inijihipo pu puni puka ka'ene 'úsia ichá'ina vejujija mapoka ni'aha kwinu 'eke eaka mapoki jihipuni una'i veni jaara. Uneunecha ikija monia mapoka mapoka (50,000 kina) 'imejara. ²⁰ 'Ejume Natohwi jihuni vu'a emarene 'ee rausahe 'ee kisina'e renana.

Epasasi Vaji 'Ura'aravajina

²¹ 'E'eme ijihuni túna'ijino Poruho hina oja vaji vwihana ijá rona Na va'e Mesatonía 'e'üne va'e Akea 'e'üne va'e Jerusaremi vahuna. 'Enareje ijihuni túna'i na va'e Romu 'u'o kahuna ronana. ²² 'Enarena hu Timoti'o Irasitasi'o hu ni'ajahi'ina'omo nimarako irechamiume Mesatonía va'ara. 'E'eme hu ijino Esia vea ma'uako hinana. ²³ 'E'eme ijihuni vea kajino ea 'aho'a Epasasi hijujija Natohwi jihuni 'unama senavumakame pu hine niho'o ni'ima'ura 'uraara. ²⁴ 'E'eme ea pina huni iha Timiturisi 'wavura'omo ijaho siriva'i 'wavuji uneunecha venuna'omo huni kaukara siriva kajino godia napara'e Aritimisi 'wavuji vesamuna. 'Eju'e ea mapoka'e kaukara kajaho vejura. ²⁵ 'Enarena hu ea ka'ene kaukara nikwinu'ina hura venu kaja'ina veji'inijihija 'umenaume ahuma roume

hu ijá 'iama Ehu nune ja niheju. Nú ike kaukara iki venare'e nú hami mamaa hijura. ²⁶ Ja nikama hejuja'ina'e Epasasieru pana kaivo Esia maho'o ike Poru ikara venau'e ea mapoka ijá 'wavo godia ka'ene iji vejujija godia pana 'úvu. ²⁷ Ike núni kaukara ikara pa'arene 'ee varapi rehuneru pana kaivo napara godia ira'ata nato'ha ka'ene Aritimisi oni Temporuua maa pa'ana reje 'ee Esia 'ee mwe'a ikino hua oja mahe 'ee huni pinanaka mamaijaho niho'o pa'arena va'u 'iamana. ²⁸ Vea ka'ene pu ijí hejajaho niho'o ajinama parajume ira ajira ijá 'umeja Aritimisiho Epasasi opuni ni'ina 'umejara. ²⁹ 'Enareja pu ea mapoka ka'ene ara kajijura kajija pu urimaravume ani rejumakavi'i Keasi'o Arisitakasi'o irisame 'eka va'e 'otua vejuri sei va'ara. Pu no'o Mesatonía ora kaivo pu Poru oni napuhija'omo hu 'ajahe ojura. ³⁰ 'Ena'omo Poruho hu ura eaka mapoka kajihipuni vaji va'i 'ahaana kaivo ea ka'ene nimaa roji'inijipo tanu'urahara. ³¹ 'Ejume Esia ora mama'ina 'aho'a ka'ene huni napuhijijipo hura hara tanu'urahe nu'úha vaja pava'e aru'amarono 'waravara. ³² Ea mapoka ka'ene ijí hija kajija puni vwiha ijaho puruva rene ani ani vwi'ajara. Eá 'aho'a vu'a kwino vwi'ajume ea 'aho'a pu vu'a 'aho'a 'umejara kaivo pura roe ahuma hija kajihuni maijaho pahejara. ³³ 'Enareja Juaka mapoka kajipo Arekisanitaho tairia apena va'e raname 'ejahaume hu va'arena pu ni'aji'irono ija ahasirime ruramana. ³⁴ 'Enakaivo eaka mapokijipo kama hejajaho hu Jua ora hejara.

'Enareja pu vea muka no'oheli ea mapoka 'urina pakame ajira ijá 'umeja Aritimisiho Epasasi opuni ni'ina'e 'umeji'i navara. ³⁵ 'E'eme Epasasi opuni ara huni karaka ijara ea mapoka ruramarena ijá 'iama Epasasi orakije! Ja ea irara Aritimisi ka'ene ni'ini jihuni Temiporua 'ee emaa sa'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi rene 'onaji'i Epasasi opo 'ajohaujaho pahejure? ³⁶ 'Ena'omo ea pina nú ike pavejura 'iahuna areria panakúne pavwiha'ika'i masuani hine 'ohura paapeha. ³⁷ Ja ea ka'ene aherama roakija pu unenu'u pina joni Temiporua vaja kajaho nesi paapejara 'ee pu ira sisea pina muni napara godia kehuna'a pa'waravara. ³⁸ 'Enakaivo ike 'otua vejuri ruhakaho vwicha tatiranavu'e ea ka'ene 'otua veji'inijaho ijí hinuna'omo Timitiriasiho 'ee pwehwa pu'úmo ea irahija'e 'otua vetihuna re'avajaho roe 'otua vetia. ³⁹ 'Enakúne joni vu'a 'aho'a na'avajaho kanisoruapo vea ka'ene pu ahuma hi'avaji 'wama amairihuna. ⁴⁰ Nú iki hine ani ani vejujihuni maa panamuna'omo kamati mai'o 'otua ni'ima'ura nú vetúhuna. 'Eje nisi ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e rehuna 'iamana. Noinnisi ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e rehuna 'iamana. ⁴¹ 'Ejume hu ijá 'wara'i kaivo ea ka'ene ahuma hija kajija irechamiume va'ara.

20

Masatonía 'Ee Akaia Va'ajina

¹ Ea kajipo irano'a ka'ene apejajaho pa'are'eme Porura tisaiporu 'waravume nianaa roume pu vu'a ni'ajihe 'waramarena irechami'ika'i hu

Mesatoniai va'ana. ² 'Enarena hu ijí ara ara kajino ea ka'ene nimaa roji'ina ka'ene hinapene oju kajihí vu'a ni'ajihe 'waramé roe Kurisi 'e'unana. ³ 'Enarena hu ijino masapa no'opisu hinarena hu 'urine sisima 'ahi Siria va'i ve'eme Juapo hu 'anae kwahuna 'wavuma henarena hu areme 'uname Mesatonía 'unami vahuna vwihanana. ⁴ Ea 'aho'a Sopata ho Peria ora ka'ene Pairusi oni harihijaho 'ee Arisitakasi ho 'ee Sekunitasi'o Tesaronaika ora 'ee Keasi ho Tepi ora 'ee Timoti ho Tichikasi ho Turopimasi ho ijano Esia ora'omo pu pu'úmo va'ara. ⁵ 'E'eme ikeja pu urasaha va'e Turoasi 'ajúha hijara. ⁶ Puretía ka'ene isitia pa'ajihuni vea pa'arejumakavi'i nú sisima 'ahi ajime Piripai rena va'eme na'ia iropu para'eme pu Turoasi hi'eme nú ro ijí usevara. 'Enareja nú ijí hi'eme hura kwino pa'arenana.

Porura Túchamaa Turoasi Va'ajina

⁷ Hura Natohwijino nú ahuma hine puretia tuachama i'i ve'eme Poruho hu niari vahuni jihuna'e huni vu'a 'aha jora'e 'warama apene va'e na'ia rimai aremana. ⁸ 'E'eme ijí huri núra hija kajaho naheha mapoka'e navara. ⁹ 'E'eme Poruho hine vu'a 'waramapene va'eme ea pina huni iha Utikasiho ichutoi 'witu 'ahi hina vu'a henana'omo niho'o nii nama parajume ijino nisunama namu va'ume 'ona apena arihe kamino mwe'i 'ahi ninamana. 'Ejume pu hu 'unama apene 'uriji'i kavajaho nikwama-maa kavara. ¹⁰ 'Ejume Porura ariha va'e rau-rahe nami'ika'i apene taurine 'uriji'i ijá 'iama Hu mai'o hinukúne ja pajume 'ee pavwihaha 'iamana. ¹¹ 'Enarena Poru kahi icha toi ajima

va'e puretia tuchama ine vu'a 'wavi'i hi'eme vea aharajume va'ara. ¹² 'E'eme pu parusea kajaho mai'o hijumakame pu ni'ima'ura'e oja sonahiana.

Turoasi Rena Mairitasi Va'ajina

¹³ Poruho mumori vuhuna'e vwihana jihuna'e nú sisima 'ahi urasahe ajima va'a kami Esosi 'aja'eje hu ijino ajivakame vahuna'e amairi-aramana. ¹⁴ Esosi roe piunúvume nú hu aheme sisima 'ahi ajime pu pu'úmo Mitarini roara. ¹⁵ 'Ena'omo ijihuni s'ú'uhijino nú va'e Kaiasi kara'i na'eme ropuna'i usevara'omo ijihuni s'ú'uhijino nú Semasi usevara'omo ijihuni s'ú'uhijino kú'o va'e Mairitasi va'ara. ¹⁶ Porura Esiai hihuna ura parejume hu Epasasi asima roana. Ijihuni maijaho hu marako Jerusaremi 'e'u'eje Penitikositi vea rehuna'e ura renana.

Porura Epasasi Eruta Túchamaa 'Ajorama 'Waramajina

¹⁷ 'Enakaivo nú Mairitasi hi'eme Poruho 'ona ranavume va'e Epasasi sosi huni eruta puni 'ona vene ro'avarono 'waramana. ¹⁸ 'Ejume pu roume hu pu ijá 'iama Vea ka'ene na Esia roujino ja na kivara. Na ichá'ina hine na ichá'ina 'urahone 'ee ichá'ina vejujaho ja nikivara. ¹⁹ Ja niheju. Juaka mapokijipo na sise'i 'ahiujaho na pavwihajura kaivo na Masuani ajuarana nituaji'i Natohwi jihuni kaukara vejura. ²⁰ Ja niheju. Na niho'o vu'a kajaho parana'o'ujuta kaivo maiji najaha apena va'u. Na uneunecha mapoka ka'ene ja ni'ajihunijaho 'waramare'e na samaumai 'ee sea seakino najaha apena ojuta. ²¹ Na'ia mapoka

vu'aka rona 'waravujaho nikwinu'inake Jua 'ee Kuriki puni sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohe Godoni roe 'ee nuni Natohwa Jesu Keriso nimaa roha 'iavura. ²² 'Ena'omo heha! Na iviamaa nuni oja ahisina'e re'uju'e Godoni 'Aveni na apeniu'e Jerusaremi va'u. 'Enakaivo ijino iraki renihunijaho na pahena pakavu. ²³ 'Enakaivo ara ara ikino na va'ujaho Godoni 'Aveni 'warimare'e ijá 'wimuna A tipurai hihuna 'ee ahisina apéhuna ajaha navu 'wimuna. ²⁴ 'Enakaivo na nuni hiiijaho natohwa pakavura kaivo Godira maiji vwihanúani vu'a mamaa ka'ene ea naja'uroho Natohwa Jesura mihaji na ve parahuniji kavu. ²⁵ Heha! Na niheju. Ea ka'ene na hu'úmo 'urahe o'uju'e na Godoni ariji najahujaho ja nuni varira kú'o pakihuna. ²⁶ 'Enakaivo ea mapoka kehi puni 'aijaho nuni ija 'aha panamu. ²⁷ Na niho'o Godoni ura ijí 'wara'irono vejujaho na pajuvuta kaivo na 'waravuta. ²⁸ 'Enakúne hami ojono 'ajoarame 'ee ea ka'ene jara 'ajoha'avarono Godoni 'Aveni ja 'ajohai'ina'e irechamie 'ee Godoni sosia ka'ene Hura Huni 'aijino 'imenajaho 'ajoha'avara. ²⁹ Na niheju. Na va'eje nuni túna'i 'uaneapo joni vaja iki roareje ja rurahareje niho'o pina paranahuna. ³⁰ 'Eje joni ehija 'aho'akipo 'urine ira ani ani 'waramé tisaiporua aherame puni túna'i vahuna. ³¹ 'Enajihuna'e 'aiha veji'i vwihavara. Juara no'opiso vajijino na'i veiri'a nituiji'i ihajinaname ea kwinu kwino nimaiji najahe 'waravuta. ³² Godoni ija tahi irechamie 'ee Huni ira ka'ene mai ijí vaji irechamiura'omo ijara areri ni'aji'eje ja emarene 'ee Godoni ehipuni vaji ja joni aachia 'ekahuna. ³³ 'Enajihuna'e na

niho'o siriva 'ee korutia 'ee ateha ea 'ahopuna paitunivura. ³⁴ Ja niheju. Na nuni ija ikino uneunecha onuno vene 'ee ea ka'ene na hu'úmo ojujija ni'ajihura. ³⁵ Nara uneunecha mapoka ka'ene vejujaho jara ija'ina'e venareje ea ka'ene pivusahuji ni'aji'avarono najahuta. 'Ene Natohwa Jesura Huni iri 'waramaji vwihavara. 'Ekujaho maaaa kaivo vajihujaho mavarasa'ina vejura 'iamana. ³⁶ 'Enarena 'waravume pa'arejumakavi'i hu nitupari same pu pu'úmo siporua 'ojara. ³⁷ 'Enareja pu Poruho aharu 'oname niramaruvi'i apene ura mina vetiara. ³⁸ 'Ejume niramarume úchia 'ejajihuni maijaho ira ka'ene hura 'waramarena ja nuni urania kú'o paka'eja 'iamajara temukama paraniana. 'E'ejume pu hu ahema va'e sisima 'ahi ranavara.

21

Porura Maritasi Rena Jerusaremi Va'ajina

¹ 'Ejume nú pu 'ajoramareja irechamie va'ara. Nú va'e sisima 'ahi ajime arira va'e Kasi usevara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino 'urina va'e Rotesi usemareja va'e Patara va'ara. ² 'Enareja nú ijino sisima ka'ene Ponisia vahunijaho piunamareja ijihuni toi ajima va'ara. ³ 'Enareja nú Siria va'iro vai'i Saiparasi 'ana'inija'i kavi'i va'e Taia Siria vaja kajina'omo va'ara. Sisima kukua 'aho'a irecha'irono va'ana. ⁴ 'Enareja ijino tisaiporuepo ijí hi'ava ronareja sarama kimareja hura kwino ijí pu pu'úmo hijara. 'Ejumakame Godoni 'Avenijara 'waravume pu Poruho Jerusaremi pava'amarono 'waravara. ⁵ 'E'eme vejijaho

paare'i vejume pu 'urine va'e pu pu'úmo napah-waha 'ee sesahwaha ijih pu'úmo ara kajaho are'i kaivo va'e soha rori nitupari same pu pu'úmo hine siporua 'ojara. 'Enareja ea kwinu kwinu ija 'eka'e 'ajoravume va'ara. ⁶ 'Enareja nú pu pu'úmo 'ajosarame nú va'e sisima 'ahi ajivume pu kú'o 'unama ari va'ara. ⁷ 'Enareja ijino Taia rene va'e kehi hijajaho Tarimeisi usevi'i kiva-jaho ea ka'ene nimaa roji'inijija 'ajorame na'ia kwino pu pu'úmo ijí nejara. ⁸ Ijihuni sú'uhijino nú 'urina roe Sesaria usevara. 'Enareja Piripu ka'ene Ivenijarisi jihuni sei va'ara. Hu ea iropu no'o pijihara vajijino ea pina ka'ene pijahajina. ⁹ Ea ikehuni 'apahija no'ona no'ona parua paveji'ina kaivo pu poropetia. ¹⁰ Nú ijino na'ia mapoka'e hi'eme ea pina huni iha Akapasina 'wavujaho Jutia rena roana. Hu 'u'o poropetia. ¹¹ 'Ena'omo hu núni roana. 'Enarena hu Poru oni charia ka'ene hu 'ahi iramajaho rasame huni ija mumoraji'i vevahavi'i ijá 'iama Godoni 'Avena na ijá 'wima Ike charia kehuni omijaho Juapo kahino Jerusaremi apene ika'ina vevahame apene Jenitarua mihuna 'wimu 'iamana. ¹² 'Ejume núa 'ee ea mapoka ka'ene ijino hijajija Poruho Jerusaremi pava'amarono rarejara. ¹³ 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Ja raka vene niramaruvu'ukame nuni oja tura'i 'ahio? Na Natohwa Jesuni ihijihuna'e Jerusaremi va'e tipura vahune 'ee kwahunijaho pavwihaju 'iamana. ¹⁴ 'Ejumakame núra ijí rarehuna areri pare-nana. 'Ejume nú ijá 'wava Maka'eje raka ka'ene Natohwijara ura renuja'ina venama 'wavara. ¹⁵ Nú ijihuni túna'i 'urine núni uneunecha 'eka

Jerusaremi va'ara. ¹⁶ 'Ejumakame tisaiporu 'aho'a Sesaria ora nú pu'úmo vu'ajivara'omo pu nú aherume Nesani ka'ene Saiparasi orijihuni sei va'ara. Hu niho'o nitama tisaiporua rene hinapene roajihuni sei hijara.

Porura Jemisi Ka'i Va'ajina

¹⁷ Nú va'e Jerusaremi usevume vwehu núna niho'o teamana'eme nú 'ajorume aheruvara. ¹⁸ 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Poruho nú pu'úmo va'e Jemisi ka'i vai'i kivajaho sosi puni eruta ijí hijara. ¹⁹ 'Enarena hu pu 'ajoramarena Hura kaukara ka'ene venana vaji Godi raka ka'ene Jenitaru ijhipuni vaji venajaho hine kwinu kwino tahe 'waramana. ²⁰ 'Ejume pu ijí henareja Godi ta'arohara. 'Ene pu ijá 'wava Vwea núne Jua mapoka mapoka nimaa rojura. 'Enakaivo pu Mosisi oni tamana vehuniji niho'o harura veju. ²¹ Pu ijá 'wava Ara Jenitaru puni ari hina 'onuji'i najahukame pu Mosisi oni tamana pataarohu. 'Ene pu puni harihija sisa pa'uhu'avarono 'waravu. 'Ene Jua puni tamana pave'avarono 'waramuna 'wavara. ²² Ara roajaho pu nimaa he'eja. 'Ena'omo nú ichá ve'eja? ²³ Nú raka a 'warava he'amajaho ijá ve'amana. Ike ea no'ona no'o ikija 'aura arevara. ²⁴ Ara pu pu'úmo va'e pura raka ka'ene ve'avajaho a 'u'o ijá ve'amana. Ara oni húmata 'usimareje ea no'ona no'o ikihi 'usimahakivi'i a puni eha ve'amana. 'Ejakame pu ea mapoka hena kamareje oni vu'a ka'ene hejajaho ira'ata re'amana. 'Enakaivo a 'u'o tamana kajaho 'ajohe veji'ina'e ka'avara. ²⁵ 'Enakaivo Jenitaru ka'ene nimaa roji'ini jhipuni pasi vene

ijá 'waravara Pu 'iruma ka'ene godi ira'atiji vaji'avajaho paine 'ee 'aa paine 'ee hanuha 'aa rukina paine 'ee 'uasa pave'avara 'iavara 'wavara. ²⁶ Ijihuni sú'uhijino Poru 'urine ea kajija aherame tamana kajaho ijá vejara. 'Enareja pu va'e Temiporu vaji arume 'aura are'ira'omo vea ka'ene kú'o 'aura kaji ihunijaho ija'ina nahama 'waravara. 'Enareja pu ea kwinu kwino puni swasa venahara.

Poru Temiporua Vaji Kamovajina

²⁷ Hura kwinu pa'are'i ve'eme Jua ka'ene Esia orijipo kavume hu Temiporu vaji hijume kama pu aneja vene ea mapoka puni oja inaume pu hu iji 'unavara. ²⁸ 'Enareja pu ira ajira'e ijá 'umeja Isureri orakije roe ni'ajúha. Eakara kwaaka mapokijino eaka mapokijija ehu núna 'ee núni tamana 'ee ruhakaho ninama 'waramujiru pana kaivo hu Kuriki aherame núni Temiporua vaji rou'e akuavuri ruhakaho niho'o siseranu. ²⁹ Pu ijá 'wavajihuni maijaho pu ki'eme Turopimasi ka'ene Epasasi oriji'o Poru'o ijino ari 'urahojara. 'Enareja pu vwi'hajajaho Porura hu aheme ijino puni Temiporu vaji kaji aruma va'ana ro'ika'i avajara. ³⁰ 'E'ikaivo pu ea mapoka ajinama parajume ni'aha kwino ninukujaha roe ahumareja pu aruma va'e Temiporu vaji Poruho 'uname tairie apena roe ma'ahi ro'eme vwicha kajaho marako kuvara. ³¹ Pu hu 'ana'irono 'unama sa'eme vu'arena va'e Romu puni sorutia ni'ini jihuni va'ana. 'Ejume Jerusaremi niho'o mi'ija puna'i tamui namana. ³² Hu ni'aha kwino sorutia 'ee puni mama'ina 'aho'a aherame ninukujaha

puni va'ume pu sorutia 'ee puni natohwiji ki-
mareje Poru 'anaajaho arevara. ³³ 'Ejumakame
ea ni'inijara vu'e iji 'una'i kaivo 'waravume
pu seni no'oheli 'eke kamome aneja vene hu
irane 'ee hu iraka'e venaji apovara. ³⁴ Pu ea
'aho'a 'urine ani 'waravume pu ea 'aho'a ani
ani 'waravara. 'Ejumakame ijí ea natohwa ka-
jaho 'unama ka'ene ichá'ina venareja ijí veja-
jaho puruva renana. 'Ejumakame hu huni ehija
'waravume pu Poruho aheme kahino huni sea
ka'ene amiapo hijujino va'avarono 'waramana.
³⁵ Hu Poruho pu pu'úmo 'urina va'e kami vwicha
jiami va'ume amia kajipo apene pikima ichutoi
'unama va'ara. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo
'ana'iro vejumakame avajara. ³⁶ 'Ejumakame
ea mapoka puni túna'i vai'i 'anae kwamama
'umenapene va'ara.

*Porura Huni 'Unama Amairie Juapuni Una'i
'Waramajina*

³⁷ 'Enare'e ijí sorutia kajipo Poruho apene
puni sei vaji va'i vejumakivi'i hu iji amia
epuni ea natohwa kajaho ijá 'wama 'Ú na un-
enu'u pina a 'wara'ejo? 'wamana. 'Ejume
hu ijá 'wama 'Ú a Kuriki puni ira henune?
'wamana. ³⁸ Ivi'a a Ijipiti ora ka'ene ni'ahuka ea
mapoka mapoka (4,000) ka'ene ea 'aniu'e kwa-
masahi'ina oja ina'e aherame nech'i va'ajaho
pane? 'wamana. ³⁹ 'Ejume Poru ijá 'wama Na
Jua Tarisasi ora Sirisia vajina kaivo ara kajaho
natohu varesima'ura. 'Enajihuna'e na ura ea
mapoka vu'a 'wara'i 'ahiu. 'Enajihuna'e na ura
jarirame 'waravukúne ruha aremie na ea ikija

vu'a 'waravuma. ⁴⁰ 'Ejume hu ruha aremahe ni-jina 'wavume Poruho ijí siasa 'aha kajino nami'i kaivo huni iji hararajihana. 'Ejume ea mapoka iruno'a are'eme hu Hipuru puni iri 'waramarena ijá 'iamana.

22

¹ Vwehu nuna 'ee emahu nuna. Nuni vu'ake ataa apúsama heha. Nara raka ka'ene vejuji iviamaa joni una'i namine 'wara'i veju 'iamana. ² 'Ejume hu huni vu'a Jua puni ira 'waravuma henareja pu niho'o areme varira re'asahe hina hejara. ³ 'Ejume Poru ijá 'iama Na Jua nuni ohijara Tarisasi Sirisia vaji naheniana kaivo ike arakino renarejo Kamerieri oni hari emahu nupuni tamana hena ka parajuta. 'Ena'omo ja iviasi Godoni jihuna'e sena veju kaja'ina'e na 'u'o ija'ina vejuta. ⁴ 'Enare'e na ea ka'ene 'Unama ikehunake vejajaho sise'i 'ahiura. 'Ene na ura pu 'anie kwamasa'avarono vejura. 'Ene na parui napari 'eke tipurai irechamiura. ⁵ 'Ene ea ka'ene pirisiti natohwa 'ee emakina ka'ene kanisoru ijija vu'aka na iviamaa ja 'waravukaho pu ni-hena kavara. Ijihuni maijaho pura pasi ka'ene veja kajara harura mihume na va'e Jua ka'ene Tamasikasi hiju jhipuni va'e ea puna ka'ene ijí hijujihija'e kamorame aherama Jerusaremi sise'i 'ahi'i va'uta.

*Porura Juapuni Una'i Ori'ini Anakarame
'Waramajina*

(Akisi 9:1-19; 26:12-18)

⁶ 'Enarejo na va'e Tamasikasi va 'e'u'irono va'eme vea rira mu'oi nami'eme ni'aha kwino

kahino akúpi 'ahi rene hanana tauhuhiana.
 7 'Ene na ni'aha kwino 'ona apena arihe mwe'i
 ninavi'i hejume ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá
 'wima Soru Soru a raka vena Na sise'i 'ahiu?
 'wimana. 8 'Ejume na eha vene Hua apome
 ijá 'wavo Natohwe A rarane? 'wavume Na
 Jesu ka'ene Nasareti orijina'omo a Na sise'i
 'ahiu 'wimana. 9 'Ejumakame ea ka'ene nú
 pu'úmo vu'a kajija ijí hanana kajaho kavara
 kaivo ira ka'ene ea irara na 'warimajaho pahe-
 jara. 10 'Ejume na apoma ijá 'wavo Natohwe
 iviamaa na ichá ve'ejo? 'wavuta. 'Ejume Hu
 ijá 'wima 'Urine Tamasikasi va'e ea ka'ene ijí
 hinujara ara raka ka'ene ve'amarono Nara iji
 pijahujaho hu a 'warava he'amana 'wimana.
 11 'E'eme ijí hanana kajara vejume na paniriarejo
 pivujume ea ka'ene nú pu'úmo roa kajipo na iji
 'unirimapene Tamasikasi va'ara. 12 'Ejume ea
 pina huni iha Ananiasiho puni tamana hami
 hami vejukame Jua maho'o ka'ene ijino hijujija
 hua ea mamaa 'wavura. 13 'Ena'omo ijara roe
 nuni rori nami'i kaivo ijá 'wima Vwea nuna Soru
 oni nia niria 'wivume nuni nia kú'o maranana.
 'Ejume na hu kavuta. 14 'Ejume hu ijá 'wima
 Emahu nupuni Godijara a Huni ura ijí hena kame
 'ee ea ka'ene arimaa ijí hena kame 'ee Huni irititi
 vu'iji he'amarono iji pijahana 'wimana 'iamana.
 15 'Ena'omo a raka ka'ene kama 'ee henajaho
 Hu rone ea maho'o najahuna. 16 'Enakaivo
 a irakijihuna'e tetama hino? 'Urije Huni ihi-
 jino 'urahi'i toi apúsama'e oni sisea soma'e
 pa'arenama 'wimana.

*Porura Va'e Jenitaru Vu'a 'Waramarono
'Umenajina*

¹⁷ 'Ejume na kú'o 'unama Jerusaremi roarejo ijino Temiporu vaji hine siporua 'oji'i navaha rojuta. ¹⁸ Ijí navaha kajino na kavume Hu ijá 'wima Mamako Jerusaremi are'i kaivo 'urine va'a. Iji-huni maijaho a Nuni vu'a iki naja'amajaho pu pahe'ejakúne 'wimana. ¹⁹ 'Ejume na ijá 'wavuta Natohwe pu na nihejura. Nitama na va'e Sinakoku pina aruma 'e'une 'ee pina aruma 'e'ují'i ea ka'ene Aa'e nimaa ronaujija 'eke hiji-hae 'ee tipurai irechamiuta 'wavuta. ²⁰ 'Ejume ea ka'ene oni vu'a 'waravi'ina hena kavi'ina huni iha Sitivini oni 'aa ka'ene arihajaho na ijí nimaa veji'i ea ka'ene hua'e 'anaajhipuni ateha 'ajoha namijuta. ²¹ Hu ijá 'wima Nara a kwai natohwi Jenitaru puni kwai ranamaukúne va'a 'wimana 'iamana. ²² Pu hine huni vu'a kajaho henapena va'u va'u hu ijí 'waravuma heji'i pu ira ajira ijá 'umeja 'Anaa kwamama! Ea ija'ina ikaho mwe'a pahihunakúne pamaka'eje hinama 'umejara. ²³ Pu ijano 'umena apene oji'i puni atehi 'eke ato'arume 'ee útiti 'ene icha toi ato'aruvara. ²⁴ Sorutia puni natohwijara apene puni kwai roe hijahi'i apomakame irak-ijihuna'e pu hu mwasiritia jihuni maijaho hu 'waramaro avajara. ²⁵ 'Ejume pu hu kamo'eme Porura sorutia'e 'ajoha'iniji ijá 'wama 'Ú ja Romu ora areri 'otua pavene he'i kaivo hijihaure? 'wamana. ²⁶ 'Ejume ea ka'ene 'ajohi'inijara ijí vu'a kajaho hene va'e ea ka'ene Natohwijaho ijá 'wama Eakaho Romu ora'omo a iraka'e ve'i veno? 'wamana. ²⁷ 'Ejume ea Natohwa kajara

huni roe ijá 'wama 'Ú a Romu ora re'amajaho 'warima 'wavume hu I'a 'wamana. ²⁸ 'Ejume ea Natohwa kajara ijá 'wama Na roe Romu opuni ea re'i vejujaho monia eha ni'ima'ura vejuta 'wamana. 'Ejume Porura ijá 'wama Na iki nahenia jihuna'e na Romu ora rejuta 'wamana. ²⁹ 'E'eme ea ka'ene ijí hu apome 'ee hua hijali 'ahiume roajivajija ni'aha kwinu jumareja arevara. 'Ejume ea Natohwa kajara vwihanajaho hu Poruho Romu ora 'ee majikari kamomana ronarena hu tea jumana.

Poru Kanisoru Puni Una'i Ahema Va'ajina

³⁰ Ijí ea Natohwa kajaho hu irakijihuna'e pu Jua Poru namahu ronarena ijihuni maiji hami he'i 'ahaana. 'Ejume ijihuni sú'uhijino senia ka'ene hu kamovajaho rasama'i kaivo 'ona ranavume ea ka'ene pirisiti mama'ina 'ee kanisorua maho'o roe hi'eme hu Poru ahema apene roe puni una'i roana.

23

¹ 'Ejumakame Poruhu nia ajira kanisoru kajija kivi'i ijá 'iama Vwehu nunakije na Godoni una'i hami hinuva'o roe iviasi 'e'uju 'iamana. ² Ananiasi ka'ene pirisitia ni'inijara 'waravume ea ka'ene huni rori namijajipo hu inu tahijahara. ³ 'Ejume Porura hua'e ijá 'wama Godira a 'anahuna. Kare ea ka'ene aroaroti namiji'ina karera. A oni tamana 'ahakino namine na 'otua veti'i kaivo vu a oni varapa orono tuama rena 'iavu'e na 'aniare? 'iamana. ⁴ 'Ejume ea ka'ene huni rori namija kajipo ijá 'wava A Godoni pirisitia natohwijaho ira sisea ija'ina 'waramune?

'wavara. ⁵ 'Ejume Porura ijá 'iama Vwehu nune hu pirisiti natohwijaho na pahejuta. 'Enakaivo Godira Huni ira vaji 'warumajaho nú ira sisea ea 'ajoha'ina pa'wara'avarono 'warumana 'iamana. ⁶ Hu kimajaho ea 'aho'a Sajusi 'ee ea 'aho'a Parasia kimarena hu kanisorua kajija ijá 'umena Vwehu nune na Parasia 'ee Parasi puni hariha kaivo ea ka'ene kwamasahujipo kú'o 'urihuniji na nima rojujihuna'e na 'otua vaja namiju. ⁷ Hu ijá 'waravumakame Parasia 'ee Sajusi puni vaji nakaramareje ea maho'o kajaho ahaama namana. ⁸ 'Ejume Sajusiapo 'waravajaho ea kwamasahajija kú'o pa'urihune? 'Ee 'ona oji'ina pa'ana 'ee 'avena pa'ana kaivo Parasia ike no'opisukija nima rojura. ⁹ 'Enajihuna'e pu iranoa ape'eme Sikuraipi 'aho'a Parasijihuni ehija'omo pu ijá naminareja ira ajira ijá 'iava Nú ea ikehuni vaja unenu'u pina sisea pakavura'omo vi 'avenina ho 'ona oji'ini hu 'waramana raka? 'iavara. ¹⁰ 'Ejumakame pu niho'o ni'ima'ura nakaravume Poru ija 'unave haha puachama usehuna'e kimarena ea natohwijaho tea juvume huni sorutia irechamiume pu haruri vene apene puni tini va'ara. ¹¹ Ijihuni na'ia kajino Natohwijara roe huni rori nami'i kaivo ijá 'wama Paju'amana kaivo a ichá'ina'e rone a iki Jerusaremi 'warama ja'ina'e Romu 'u'o 'wara'amana 'wamana.

Poru 'Anaa Kwa'amaro Kosaravajina

¹² 'E'eme vea nituvume pu Jua mapoka nesi ahuma hine 'wame 'iruma toa pai'ika'i hinuva'o Poru 'anaareje iji'a ihuna 'wavara. ¹³ Ea

ka'ene Poru 'anae kwahuna kosarama ojahaho ea mapoka (40) asima huna'ina. ¹⁴ 'Ejume pu va'e pirisiti mama'inijija 'ee ea mama'ini jihipuni va'e ijá 'iava Nú vu'a nimaee vejara'omo nú uneunecha 'aho'a paina apene va'u va'u va'e vea ka'ene Poru 'anaa'avajino ihuna. ¹⁵ 'Enakúne iviamaja ja kanisoru pu'úmo 'ona ranave va'e ea natohwijara Poruho aheme joni ro'amana. Ja ijá 'wara'avara Nú ura huni vu'ijihuni maiji he'i 'ahúu 'wa'avara. 'Enareje ja iki ahema ro'iro ro'eje nú vu'e 'unamutoi 'ajohe 'anaa kwa'ena 'iavara. ¹⁶ 'Ejume Poru oni ma'ini jihuni harihijara ijí pura júhi hine 'anahuni vu'iji henarena hu va'e sorutia puni tini va'e Poru 'waramana. ¹⁷ 'Ejume Porura ea ka'ene 'ajohi'ina pina 'umene ijá 'wama Ike kasimaa kaho unenu'u pina 'warahuna ura renukúne aheme ea natohwa karohuni va'a 'waramama 'wamana. ¹⁸ 'Ejume ea natohwa kajara hu aheme apena va'e ea natohwa pinijihuni va'ana. 'Enarena hu ijá 'wamana Poru ka'ene tipura eijara ike kasimaa ike nara aheme oni ro'uroño 'warivume na ahema routa. ¹⁹ 'Ejume ea natohwa kajara ea kajaho iji 'unama apena va'e kara rori pu no'o pu pusumano nami'i kaivo hu apoma ijá 'wama A raka na 'warihuna ura renao? 'wamana. ²⁰ 'Ejume hu ijá 'wama Jua 'wama nimaa venareja 'warave ja Poru niari aheme kami kanisoru puni va'e pu ira'atijino huni vu'iji he'irono 'wavi'i 'wara'eja. ²¹ 'Enakúne a puni ira pahe'amana. Puni ea mapoka (40) pu maraku hu 'anaa kwavakavi'i pu iji'a 'iruma ine toa i'iroreja pu vua 'wama nimaa vene ivia-

maa 'ajoha hiji'i ara 'warave he'irono 'ajahu 'wamana. ²² 'Ejume ijí ea natohwa kajara kasi-maa kajaho rana 'ahaume ijá 'wama Ike vu'a ka'ene ara na 'warimukaho a pava'e ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

Poru Ranavume Kavana Pirikisi Oni Va'ajina

²³ 'Ejume ijí ea natohwa kajara ea 'ajohi'ina no'o 'umenaume roume hu pu ijá 'iama Ja no'o sorutia ea mapoka (200) 'eke 'ee hosi rukina 70 aherame 'ee ea juha rukina mapoka (200) ahera'avara. Iviasi na'i naina koroki Sesaria vahuna amairiara'avara. ²⁴ 'Ene Porura hosi ka'ene ijihuni toi ajihunijaho amairi'avara. 'Enareje ja hu hami hami ahema apene va'e ea Pirikisi ka'ene kavana ijihuni nini va'avara 'iamana. ²⁵ 'E'ikaivo hu pasia ika'ina venahana.

²⁶ Pirikisi ka'ene kavana natohwiji'o esi. Na Karotiasi Risiasira ike pasikaho veju. ²⁷ Juapo ea ikaho apene 'anae kwa'amarono ve'eme na va'e nuni sorutia pu'úmo hu ni'ajahe 'ee hejujaho hu Romu ora'e hejuta. ²⁸ Na ura pu iraka'e vene hu namahu jihuni maiji he'irono ahema apene puni kanisoru ijihuni va'uta. ²⁹ 'Ejume na hejujaho pu puni tamani ihuna'e hu namahara kaivo hua'e 'anae kwame 'ee tipurai ranahuna areri pana. ³⁰ Iviamai puni vu'a kajaho rene roume na hejuta. Pu nesi vu'a 'wamareja ea kaji 'anae kwahuna 'wavara. 'Ejukame ijihuna'e na hu ranavu'e oni vu'u. Na ea mapoka ka'ene Poru namahu kajihija pu vu'e oni nini 'otua vene raka ka'ene Poru venaji a 'wara'avarono na 'waravu.

'Enakúne pu oni una'i vu'a kajaho amairi-
akame a he'amana. Pirikisi ese 'wamana.
³¹ 'Ejume ijí na'ia kajino sorutia kajipo Poruho
apene Anitipatirisi va'ara. ³² 'E'eme vea ni-
tuvume sorutia 'aho'a 'unama puni ari va'ara
kaivo ea ka'ene hosi 'ahi va'ajipo Poruho aheme
Sesaria va'ara. ³³ 'Enareja pu va'e Sesaria use-
mareja pu Poruho aheme kavana ijihuni una'i
rana'i kaivo pasi mahara. ³⁴ 'Ejumakame ka-
vana kajara pasia kajaho taharena hu apoma ijá
'wama A ara ichi'ure 'wavume hu ijá 'wama Na
Sirisia ora 'wamana. ³⁵ 'Ejume hu ijá 'wama
Namahi'inijipo ro use'avaji'a na oni vu'a he'eju
'wamana. 'Ejume hu 'waravume pu Heroti oni
sei raname 'ajoha hijara.

24

Poru Namahajina

¹ 'Ejume hu hi'eme na'ia iropu pa'are'eme
pirisitia natohta ka'ene Ananaiasina 'wavujaho
'ee puni emakina 'ee ea ka'ene 'otua ari-
mai 'waravi'ina 'ajohi'ina huni iha Taturiasi
'wavujihi pu'úmo roe kavana ijihuni una'i Poru
'otua veti'i roara. ² 'Eju'e ea natohtwijara
Poruho 'umejume roume Taturiasi hine 'otua
veti'i 'ahaume aneja vene hu namahe ijá 'wama
Kavana! Ara nú ni'ajúhu'e kame nú maaaa
hina rou. Ara oni vwiha ka'ene mamaijino
nitama núni ehija ni'ajihu'e ararakino
veju'e siserasahujaho marasahara.
³ 'Eju'ukame nú niho'o 'unama jajaa
'ee kwaa mapokakino ijaho 'wamare'e

teamanuma parajura. Ijihuna'e nú a Pirikisi ka'ene ea mamaakere teimani 'wavu. ⁴ 'Enakaivo na hine veje a túkirahuna senumu. 'Ena'omo a ichá'ina vehuniji 'waru'amarono jariravukúne a núni vu'ake hena. ⁵ Nú kavujaho eakaho niho'o ani ani vene 'ee ruaruhuna. 'Eju'e Poruho veju'e Juaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hina apenojujijahija ajinama parajura. Hu ea sisea ka'ene Nasareti 'wavujihipuni húmatijina. ⁶ Hu Temiporu vejume chiha renana. 'Eju'ukame nú hu 'uname nuni tamanijara 'warumu ja'ina'e 'otua vetihuna'e ura veju. ⁷ 'Eju'ukavi'i Risiasiho Romu opuni sorutia puni natohtwijara roe harura vene núni ija tahi apetujúha va'ana. ⁸ 'Eju'ukame hu ea mapoka 'waravu'e ea irahipo hu namahujaho oni una'i roe 'otua vetihuna 'wamana. 'Ena'omo ara ea kajaho apovakame hura huni irijino 'warave a hehuna. Núra raka ka'ene hu namahare'e 'otua veti vejujaho hu 'warave a hehuna 'wamana.

⁹ 'Ejumakame Jua 'aho'a vu'a kaji henareja pu 'u'o ijaho nimaa 'wavara.

Porura Pirikisi Oni Una'i Huni 'Unama Amairie 'Waramajina

¹⁰ 'Ejume kavanaijara Porura 'wara'amarono 'waramana. 'Ejume Porura ijá 'wama Na niheju. A juara mapoka 'otua veji'ina'omo na teamani'eju'e vu'a ikaho 'waravu.

¹¹ 'Enakaivo nara vu'a nimaa ka'ene

'waravuke hena. Na'ia iropu ropu no'o pa'are'eme na Jerusaremi Godi oja ma'li va'uta. ¹² 'Enakaivo Temiporu vajina ho Sinakoku vajina ho ara vaja kakino na ea 'ahopu'úmo 'urae varapa vehuna pana. ¹³ 'Ena'omo iviamaa pura vu'a ka'ene na 'otua vetihuni jihuni maijaho pura a najahuna niho'o areri parenau. ¹⁴ 'Enakaivo na ura vu'a kwinu a 'wara'i veju. 'Unama ka'ene ea mapoka nimaa rojujihunijaho pu sisea nimarako a 'warava kaji na a 'wara'i veju. 'Enareja emahu nupo Godi ka'ene nimaa rojuji na oja mahuta. 'Ene vu'a ka'ene tamana vaji navujija na nimaa rojura. 'Ene vu'a ka'ene poropetiepo vejajija 'u'o nimaa rojura. ¹⁵ Na nimaa rojujaho ea ka'ene kwamasahi'inaka ea ariramaa 'ee ea siseijipo kú'o 'urihunaka pura nimaa rojaja'ina'e na 'u'o nimaa rojura. ¹⁶ 'Enajihuna'e na na'ia mapoka harura vejukame nuni vwiha veju'e Godoni una'a 'ee emaapuni 'una'i arira'e navu'e na namihuna areri parenuna. ¹⁷ 'Ejume juara 'aho'a pa'are'eme na swara 'eke nuni ara kwaa kú'o nuni ehija'e vaji'irono routa. ¹⁸ Na Temiporu vaji marani'ama tamana'e vejujaho ijihia ea mapoka pane 'ee irano'a pana kaivo Jua ka'ene Esia rena roajipo kivara. ¹⁹ 'Ena'omo ijipo iviamaa oni una'i namine unenu'u 'aho'a na namihe 'ee 'otua vetihuna re'amajaho 'otua vetia. ²⁰ 'Enakúne ea ka'ene ike namijukehi

aporave na kanisoru puni 'una'i sisea raka'e veje kivara'e re'avajaho pupusu 'warave hena. ²¹ 'Ene unenu'u pina kwinu puni una'i namiji'i 'umejajaho ikena. Na ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuniji nimaa rojujihuna'e ja na iviasi joni nini 'otua vetiu 'iavuta 'wamana.

²² Pirikisiho 'Unamijaho hami hena kavi'ini jihuna'e tanuma ijá 'iama Risiasi ka'ene sorutia puni natohtwijara roe arihakame hura joni 'otujihuni ehijaho vwihane mihuna 'iamana.

²³ 'Enakaivo hu ea ka'ene 'ajohi'iniji 'waravume Poruhu apene 'ajohai'i ranave 'urahoje Poru oni napuhija roe uneunecha hu ni'aja'i ve'avajaho patanu'uri'avara 'iamana.

Porura Pirikisi Oni Una'i Naminajina

²⁴ Pirikisi oni naparijaho Jua. Huni ihijaho Turusirana'omo Porura roe Jesu Keriso nimaa rojuji 'warave he'irono roana'omo 'wamana.

²⁵ 'Ejume Porura 'unama ariramaaru vehuna 'warame 'ee hia hami 'ajohuna 'ee Godira 'otua túna'i ni'ima'uraka vehunijaho 'waravume Pirikisiho ijí henarena tea juvume raname ijá 'wama Va hino'eje nara kú'o 'umena heji'i ro'amana 'wamana. ²⁶ 'Ene veaka nikwinu'ina kajino Pirikisira vwihanajaho Porura hua'e monia vaja'eje ranava va'amarorena hu na'ia mapoka Poru 'umeju'e hu va'e hu hu'úmo vu'a 'wavura.

²⁷ 'E'eme juara no'o pa'arejume Posiasi Pesitasira Pirikisi oni tinijaho apenana. 'E'eme Pirikisiho Jua teamana'avarono hu Poru tipurai rana'ika'i va'ana.

25

*Porura Ea Natohwiji Ka'iro Jarima
'Waramajina*

¹ Pesitasiho huni kwai roe hi'eme vea no'opisu pa'arejume hu Sesaria rene Jerusaremi va'ana. ² 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Jua urani'inijija Poru namahareja 'ejaha hu 'waravara. ³ 'Ene pu ea Natohwa kajaho 'ejahae ijá 'wava A nú ni'ajúhareje a va'ika'i Poru ranava Jerusaremi roe nú 'otua ve'avara 'wavara kaivo pu vwi-hajajaho hu ro'amajaho pu 'unama toi 'anaa kwahuna vwi-hajara. ⁴ 'Ejume Pesitasi eha vene ijá 'iama Poruho Sesaria'i tipura ranavu'e hin-una'omo hu mai'o túna'i vuhuna. ⁵ 'Enakúne joni ea mama'ina irechamie nú pu'úmo va'e heje ea kajara sisea venana he'avajaho ja iji'a hu apene nuni nini 'otua vetihunakúnina 'iamana. ⁶ 'E'ikaivo hu na'ia ija ropune no'opisuna ho ironu ronu raki iji pu pu'úmo hinarena iji'a kú'o Sesaria va'ana. 'Enarena hu nenana'omo sú'u 'urine va'e 'otua vejuri sei hi'i kaivo Poruho 'umejume pu aheme roajivara. ⁷ 'Ejumakavi'i Jua ka'ene Jerusaremi rena roajivajipo huni rori nami'ika'i apene ira'ata kajino namahara. 'Enakaivo pura Poru namahajaho mai'o nimaa parenana. ⁸ 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Na niho'o sisea pavejuta. Jua puni tamana ho Temiporu vajina ho ea natohwa ka'ene Sisa ho na niho'o sise'i pa'ahiuta 'iamana. ⁹ 'Enakaivo Pesitasira Jua teamana'avarono hu eha vene Poru ijá 'wama A ura Jerusaremi va'e nuni una'i 'otua ve-huna ura renao? 'wamana. ¹⁰ 'Enakaivo Poruho ijá 'wama Na Sisa oni una'i 'otu vetihuna. Ijihuni

maijaho na Jua puni unenu'u pina sisea pavejujaho a nihenu. ¹¹ Na unenu'u pina sisea vejuta re'ipisa nijina'omo na 'anie kwahuna parare'eju kaivo vu'a ka'ene pura na 'otua vetihuna nimaa pa'ana re'amajaho ea pina na areri paapenie mihuna. 'Ena'omo na Sisa 'warave hura nuni 'otuijaho hehuna 'wamana. ¹² 'Ejume Pesitasira hine kanisoru pu'úmo 'wamuva'o ijá 'wama A ura Sisara oni 'otua hehuna re'amajaho a Sisa oni va'amana 'wamana.

Porura Akuripa'o Penisi Puni Una'i Va'ajina

¹³ Vea 'aho'a pa'are'eme Kini Akuripa'o Penisi'o Pesitasi 'ajo'i 'ahieme roajivara. ¹⁴ 'Ejumakame pu ijino na'ia mapoka hi'eme Pesitasira Poru oni vu'ijaho kiniji ijá 'wama Ea pina Pirikisira hinajiri tipurai ranavume hinana. ¹⁵ 'Ena'omo na Jerusaremi va'ume ea ka'ene pirisiti mama'ina 'ee Jua puni ea mama'ina'po nara ea kaji ape mihakame 'otua vene nama'irono 'warivara. ¹⁶ 'Ejume na ijá 'iavo Romu opuni tamana nú ea majikari pairechamiura kaivo ea ka'ene varapa ruginijihi puni vu'a hene 'ee ea ka'ene pu namahu jihipuni vu'a henare'e ijí tipurai irechamiura. ¹⁷ 'Ejumakame ijihuna'e pu nianaa ro ikino ahuvata. 'Ejume na patetavuta kaivo ijihuni sú'uhijino na va'e 'otua vejuri ruhijino hi'ika'i pu 'waravume hu ahema roara. ¹⁸ Eaka hu 'otui ranavajipo 'urine nami'ika'i namahara kaivo sisea ka'ene nara vwihaju ja'ina pu panamahara. ¹⁹ 'Enakaivo pu vu'a 'aho'a pura ichá'ina'e nimaa rojuji rone 'wame 'ee Ea pina kwavi'ina

ka'ene Jesuho Porura ijino mai'o hinu 'iavume panimaa vetiara. ²⁰ 'Enakaivo ijá vejumakame nara 'unama ka'ene 'warahunijaho puruva rejume na roe apoma hejuta. Hu Jerusaremi va'e 'otua ikija kú'o ve'ena ho pa'aji he'irono apovuta. ²¹ 'Enakaivo Poru ura renajaho hu Sisa oni nini 'otua ve'i 'wimana. 'Eju'e huni vwaha ijí he'irono hiji'i ranavu'e hinuna'omo na ranave Sisa oni vahuna 'wamana. ²² Akuripara Pesitasihó ijá 'wama Na ura ea kajihuni vu'a he'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume Pesitasira ijá 'wama A niari he'ena 'wamana. ²³ 'Ejume nenana'omo sú'u 'urine Akuripaho no'o Penisi'i va'e 'otua vejuri ruhijino va'iro va'ajaho ea 'ajorame kehi kehi 'otua asúki va'ana. 'E'eme sorutia puni natohtwijiija 'ee ea mama'ina ka'ene ara kaji orijija pu pu'úmo ijí ahuma aruma va'umakivi'i Pesitasira 'waravume pu Poruho ahema puni roara. ²⁴ 'Ejume Pesitasira Akuripaho 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hija kajija ijá 'iama Ea ka'ene nú pu'úmo hijukije Jua ka'ene Jerusaremi hine 'ee iki hijujipo eakaho apene nuni una'i 'otua vetiara. 'Enareja pu ajira ijá 'umeja Eakaho 'anaa kwahuna! 'umejara. ²⁵ 'Enakaivo na kavujaho hura unenu'u pina ve'ira'omo hura kwahuni 'unamijaho na pakavuta. 'Enakaivo hu ori'ini Sisa 'warave huni vu'a hehuna 'wimana. Ijihuni hahi nara hu ranave vahunijaho 'waravu. ²⁶ 'Enakaivo na mai'o huni vu'a pini samaumai rejakame nara venareje nuni ea natohtwijiijihuni ranava vahunijaho papiunavuta. 'Enajihuna'e nara eakaho ja ea mapoka ikehipuni una'i apena routa kaivo kini Akuripa na nimaa a

naja'irono apena routa. 'Enakúne jara henu va'o nara vu'aka maa ka'ene veja vahunijaho sama kavakame na veuta. ²⁷ Nara tipurearu ranave va'eje vu'a maa ka'ene hu 'otua vetiajihuni maa paranave hu hu'úmo va'amajaho pamarahuna.

26

Porura Akuripa Oni Una'i Huni Vu'a Amairia-jina

¹ 'Ejume Akuripara Poruho ijá 'wama Ivi'a a oni vu'a 'waruma 'wamana. 'Ejume Porura 'urine huni ija ahasiri'i kaivo hu huni vu'a aneja vene 'waramana. ² Uneunecha mapoka ka'ene Juapo na namihujija na onuno vwihajujaho maaaa vene Kini Akuripa na iviasi oni una'i 'wara'eju. ³ Ijihuni maijaho a tamana 'ee aposaraa ka'ene Jua puni vaji navujaho a niho'o he paraji'ina. Ijihuni hahi na jarirame 'waravukúne masuani hine he'amana. ⁴ 'Ena'omo Jua hia ichá'ina ka'ene nara sesamu'uru rene hina apene roe iviasi 'e'ujijaho nihene kivura. Na anejijaho ehu nu pu'úmo ike nuni kwaa Jerusaremi vajakino hijuta. ⁵ Pu marako 'aha jora'e na hena kiva-jihuna'e pu ura na rone 'wara'i 'ahi'amajaho pu 'warahuna kaivo na Parasi'e hijujaho nuni nimaa roijihuni tamanijaho niho'o kikisima'ura. ⁶ Godira emahu nuna'e nahama 'waramajara roe nimaa rehuni jihuniji kavi'i hijujihuna'e ivia-maa 'otua vaji namiju. ⁷ Núni ituha iropu ropu no'o nahama 'waravajara roe nimaa re'amarono 'ajaha hiji'i na'ia veiri'a siporua 'oji'i hijura. Oo kini ija'ina'e na 'u'o nimaa rojujihuna'e Juakaho

na namihe avaju. ⁸ Ja rakijihuna'e Godira ea kwamasahi'ina veje 'urihunijija joni vaja panimaa rojo? ⁹ Nitama na ija'ina vwi-hajuta. Na une-
 unecha mapoka sisea areri parehuna venareje Jesu ka'ene Nasareti orijihuni iha ruarahuna'e vwi-hajuta. ¹⁰ Ikaho iraka ka'ene Jerusaremi nara vejujina. Na ea ka'ene nimaa roji'inijija tipurai samahunaru pana kaivo pirisitia mama'inapo harura mihume ea 'aho'a 'animume kwamasaha-jaho na 'u'o nimaa vene 'waravuta. ¹¹ 'Ene na'ia mapoka na Sinakoku mapoka vajijino pu sise'i 'ahiura 'ee ira sisea 'wara'avarono 'ejahiura. 'Ene niho'o ajinima paranujaho va'e apiopuni kwaa kajino 'anie ruarahura.

*Porura Godoni Ea Renaji Rona 'Waramajina
 (Akisi 9:1-19; 22:6-16)*

¹² 'Ena'omo pirisiti mama'inijipo harura mihe ranamiume na Tamasikasi va'iro va'uta. ¹³ Oo kinia vea uariri nami'eme 'unamu toi na va'i kavume akúpa 'ahi ni'ima'ura hana'eme nuni haha hanana. Ijara hananajaho veakara rin-
 ujaho asimana. 'E'eme ea ka'ene nú pu'úmo va'ajija 'u'o hananiana. ¹⁴ 'E'eme nú ni'aha kwinu mwe'i apúsama navili na hejume ira kahi akúpi 'ahi rene roe Hipuru puni iri ijá 'wima Soru Soru a irakijihuna'e Na sise'i 'ahi? Ijí usa rukima'ura 'aha kajino 'anahuna areri pana 'wimana. ¹⁵ 'Ejume na ijá 'wavo Nato-hwe A irarane 'wavuta. 'Ejume Natohwijara ijá 'wima Na Jesu ka'ene a sise'i 'ahaujarana. ¹⁶ 'Enakúne 'urine namina. Nara oni rou-jihuni maijaho a Nuni kaukara veji'ina rene raka ka'ene Nara vejume a kamaji najaje 'ee

Nara naja'uji 'wara'amana. ¹⁷ 'Ene Nara Jua puna'ijaho 'ajoahe 'ee Jenitaru puni Na a rana-mau'e va'ujaho 'ajoahuna. ¹⁸ 'Ejakame a veje puni nia jaraahuna. 'Ene pu nututi hijujaho are'i kaivo ta'arohe hanaji'iniji roajihuna 'ee Setani oni harura hari hijujaho are'ika'i Godoni rohuna. 'Ejakamareje sisea vwihanie arevujaho apene 'ee ea ka'ene nimaa rojajihuna Na iji pijihujipo aachia ka'ene 'ekahunijaho pu 'u'o ijihuni vaji 'ekahuna 'wimana.

Porura Huni Kaukara Ijǐ Rona 'Waramajina

¹⁹ 'Enajihuna'e O kini Akuripa akúpa huni visi-soni ka'ene kavujaho na pauchavuta vo vejuta. ²⁰ 'Enakaivo na marako Tamasikasi najahuta. 'Enarejo iji'a roe Jerusaremi najahe va'e Jutia puni ara kwaa vaja najahuta. 'Ene Jenitaru 'u'o najahuta. 'Enarejo Na ika'ina 'waravuta Pu puni sisea niarevarepo hine ojuja'ina'e o'avarono 'iavuta. ²¹ Ijihuni hahi Jua 'ahopo Temiporu vaji apene 'anie kwa'urono vejara. ²² 'Eju'e Godira ni'ajiha apene rou va'o roe iviamaa 'e'unukena. Ijihuna'e Godira ni'ajihukame na iviamaa ikino ea ma'u'umae 'ee ea mama'ina puni nii 'ahi vu'a 'waravu. Ijǐ nara 'waravu ka-jaho ea ka'ene poropetia 'ee Mosisi pu'úmo raka ka'ene rehuna'e 'waravaji na rone 'waravuta. ²³ Pu ika'ina 'waravara. Kerisoho Hu sise'i 'ahae kwamareje kú'o 'urihuna kaivo Jua 'ee Jenitaru Hura amura'e vu'a ka'ene hanaji'iniji najahe 'wara'ena 'iamana. ²⁴ Poruho huni vu'iji vahame 'waravume Pesitasira ira ajira ijǐ 'wama Poru! Oni henaka ni'inijara ve-nau'e a nanamu 'wamana. ²⁵ 'Ejume Porura

ijá 'wama Pesitasi ka'ene ea natohwakera na niho'o pananavu kaivo na vu'a nimaa 'waravu. ²⁶ Kinijaho ike raka ka'ene rejajaho nihene kimuna. 'Enajihuna'e na raka'e hu 'wara'i ve'uji 'u'o matauma 'warahuna. Na nihejura raka ka'ene rejajaho hu nihena kivi'ina. Ijihuni maijaho ijí vu'a kajaho nesi parejara. ²⁷ 'Ú kini Akuripa a poropetia nimaa vetiune? Ara ija'ina ka'ene venujaho na niheju 'wamana. ²⁸ 'Ejume Akuripara eha vene ijá 'wama Poru iviamaa vea tu'uakino a na venie na Keriso oni ea re'i veju 'wamana. ²⁹ 'Ejume Porura ijá 'wama Ike senia ka'ene nuni haha 'ahi namujina vo Na vea tu'ua 'wara'eju 'uho jora 'wara'ujaho nijina. Na Godi jarivu jihuna'e na ura a'asu pana vo ja ea mapoka ka'ene hina nuni vu'a iviamaa heju kijahija nara rejuja'ina'e ja rehuna 'wamana. ³⁰ 'Ejume kinijine kavana ijine Penisine 'ee ea ka'ene ijí pu pu'úmo asuma hijajija 'urijara. ³¹ 'Ene pu 'urina kararu va'i aneja vene ijá 'wava Eakaho unenu'u pina sisea ve'ira'omo kwahuna ho tipurai apehuna pana 'wavara. ³² 'Ejume Akuripara Pesitasi ijá 'wama Ea kara Sisa oni va'e 'otua ve'irono 'waramajaho pa'are'ipisa a hu ranave va'a 'wamana.

27

Porura Sisimai Romu Va'ajina

¹ 'Enareja nú vea ka'ene Itari sisima ajima va'iro vejajino Poruho 'ee tipura ea 'aho'a Juriasi ka'ene Aukasitani opuni sorutia ni'inijihuni ija 'ahi irechamiana. ² Aturamitiami opuni sisima

ka'ene Esia va'iro venajino ea pina huni iha Arisitakasi ka'ene Tesaronaika vaji Mesatonía orijaho nú pu'úmo va'ana. ³ 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú kwaa iha Sairani usevara. 'Ejume Juriasi hu Poruna'i hami venarena hu ranavume napuhwaha ki'i va'ana. Uneunecha ka'ene hu areria pa'ajihí vaja'avarono va'ana. ⁴ Nú ijí rena va'eme puuri hiravumakame Saiparasi hana'ija'i va'ara. ⁵ 'Enareja nú va'e Sirisia 'ee Pamipiria puni soha rori va'e Mara Risia vaji usevara. ⁶ Ijí ara kajino sorutia puni 'ajohi'ina kajara Arekisanituria opuni sisima Itari vai vejume kame hu nú ijihuni toi irechamúana. ⁷ 'Ejume nú hine masuani vai'i hi'eme na'ia mapoka ijí pa'arejara. 'Enareja nú harura ni'ima'ura vejume va'e Naitusi usevara. 'E'eme puuri hrama rena tanu'u rúhumakame nú kaha pava'ara kaivo nú va'e Kuriti Saramoni hana'i va'ara. ⁸ Nú vea kisina soha 'aha apeji'i asima roe Rasia ara ni'inijaho Pea Heveni rorina'omo ijí usevara. ⁹ Vea ni'inijaho manisame pa'are'eme núra sisima 'ahi va'ajaho niho'o varapa piunahuni 'unama renana. Ijihuni maijaho vea ka'ene 'aura arevujaho 'u'o niroe pa'arena jihuna'e Poruho pu nahame pava'avarono 'waramana. ¹⁰ 'Ejumakavi'i Porura pu rurame ijá 'iama Ea kije na kavujaho nú iviamaa va'ukaho sisea piunahune kukua 'ee sisima 'u'o pa'are'eje 'ee nú 'u'o kwamasahi'i ve'eja 'iamana. ¹¹ 'Enakaivo sorutia ijaho sisima anesura 'ee kaputini ijihipuni vu'a nimaa ro'ika'i Porura raka ka'ene 'waramajaho pavejara. ¹² Ruha kajaho sisei jihuna'e sisima na'ia mapoka nahunijaho areri

parenana. 'Enajihuna'e ea mapokijipo 'wame nima vejjahō ijí ruha kaji areme vahuna ura re-naara. 'Enakaivo pu ura renajaho mamako va'e Pinikisi Kuriti vajina'omo useme ijino hihuna ura renajihuni maijaho ijí sisimapo namijuri ruhijaho puura karo'ahuni vea 'onuja'i parene 'e'ununa.

Soha 'Ahi Puuri Hiramajina

¹³ 'Enajihuna'e hwasisia kama'i ikikahi masuani ninavume pu vwihajajaho sisima vahuni 'unama maranu ro'ika'i sisima anika tajahene apena va'e Kuriti soha romai ijikari va'ara. ¹⁴ 'E'eme 'aha josu pare'eme ni'aha kwinu puura ni'ima'ura ka'ene Urakwiro 'wavujara hiramana. ¹⁵ 'Ejume nú puura vaja kajino va'ajaho areri parejume nú ijá are'eme maiji soha rira kajino va'ana. ¹⁶ 'Enareja sisima ninuma va'e mutumutua iha Karota rori va'ana. 'Enareja nú niho'o harura ni'ima'ura vene eaha ma'u'ua ka'ene sisima 'ahi namajaho vevahanavara. ¹⁷ Pu niho'o jumareja sisima ni'aja'amarono aja ni'ima'ura apene sisima 'aha mu'oa kaji vevahavara. Pura juvajahuni maijaho Seritisi ajataki ajimareje kirana nahuniji vwihanareja avajara. 'Enareja pu sisima kajihuni aja ka'ene ateha vevahivajaho rasa'i sisima kajaho mapirana 'o'ojume mají va'ana. ¹⁸ Ijihuni sú'uhijino puura kajara majama hiramarena apena karohi kahi vevumakame pu 'iruma ka'ene ijino sisima vaji navajaho 'eka ato'aruvara. ¹⁹ 'Ejara'omo na'ia no'opisu paare'eme ijihuni sú'uhijino sisima kajihuni aja 'ee ateha pu puni iji 'eke ato'aruvara.

²⁰ Na'ia mapoka nú vea pakame 'ee china paki-
 vara. 'E'uju'e puurijara natohwa majama hine
 hiravume nú vwihajajaho núni iha nipa'arehuna
 'wavara. ²¹ 'E'eme ea mapoka 'iruma pai'i
 kaivo hi'eme na'ia mapoka pa'arenana. 'Ejume
 Porura 'urine puni rira kajino nami'i kaivo ijá
 'iama Eakije nuni irake heha. Nitama nú Ku-
 riti hijaji ja nuni ira hene ve'ipisa uneunecha
 mapoka pasiserasaha'a. ²² 'Enakaivo na ivia-
 maa ja 'waravukahō ja niho'o teamana'avara.
 Ja ea pina pakwahuna vo sisima ijara huhusu
 parahuna. ²³ Iviasia na'iakino Godi ka'ene na
 Huni kaukara vene 'ee na Huni ea rejujihuni 'ona
 oji'ini roe nuni 'una'i naminana. ²⁴ 'Enarena ijá
 'wima Poru jumujaho arema. 'Enakaivo va'e Sisa
 oni una'i namine 'otua ve'amana. 'Ene hena!
 Ea mapoka ka'ene ike sisima vaji hiju kakihija
 Godira a vajaha jihuna'e pu pakwamasahuna
 'wimana. ²⁵ 'Enakúne ea kije ja teamana'avara.
 Na Godi nimaa roju. Ijihuni maijaho Hura
 raka ka'ene rehuna 'warimajaho ija'ina rehuna.
²⁶ 'Ena'omo nú va'e mutumutua pina 'ahi ni-
 nama sisima sisera'ena. ²⁷ Na'ia iropu ropu
 no'ona no'o ijino nú aherume Eturiatiki soha
 'ahi va'ara. 'E'eme na'ia riri sisima kaukara
 veji'inijipo vwihajajaho pu niroe amari 'ahi rou
 rojara. ²⁸ 'Enareja pu mina vene kavajaho
 toa jopatu'uma'ura (40 mita) kavara. 'Enareja
 pu ma'uako vanamareja iji'a kú'o mina vene
 kavajaho toa ma'uako arii roe (30 mita) rejume
 kavara. ²⁹ 'Enareja pu veju ro'i kaivo va'u
 va'o muna 'aha reha ninama ve'ena ronareja
 juvara. Pu ni'aha kwinu anika no'ona no'o ijá

sa'i kaivo pu hine vei nitu'amarono ura rena parajara. ³⁰ 'Enareja ijí sisima kaukara veji'inijija sisima kajaho rana'ika'i va'i 'ahiumakame pu hine 'unama savara. 'Enareja pu eaha kajaho ma'uako ape karokaru ranavumakame ea 'aho'a ka'ene hija kajipo kivajaho pu anika apúsavu rojara kaivo pu nesi apena va'i 'ahiumakame avajara. ³¹ 'Ejume Porura sorutia 'ee sorutia puni natohwijihí pu'úmo ijá 'iama Ea karipo sisima vajaki pahi'avajaho ea pina niho'o pahihuna 'iamana. ³² 'Ejume sorutia kajipo eaha ka'ene sisima 'aha kajino vevahavajija aja 'uhusavume 'ona toa vaji va'ana. ³³ Sú'o vea ajiru 'e'u'i ve'eme Poru ea maho'o 'ejahie ijá 'iama Jara 'iruma pai'i kaivo hi'eme vea iropu ropu no'ona no'o ijá pa'arenanakúne 'urine 'iruma 'ekaha! 'iamana. ³⁴ Ijihuni hahi na ja 'waravukúne ja areme 'iruma 'eka iha. 'Ejakame 'iruma kajara reje joni harura namama. Ijihuni maijaho ja ea kwinu niho'o joni húmata sapasa kwinu patausiuhuna 'iamana. ³⁵ Hu ijá 'waravume pa'are'eme puretia apene puni una'i Godi teimani 'wa'ika'i tuachame aneja vene inana. ³⁶ 'Ejumakame ea mapoka kajija niho'o teamana'eme pu 'iruma 'aho'a 'eka ijara. ³⁷ Nú ea ka'ene sisima vaji hijajaho ea mapoka mapoka (276) hijara. ³⁸ 'Enareja pu ijume eaka mapoka kajija tú'ama parajara. 'Ejume 'witia ka'ene ijí sisima vaji navajaho ni'aha kwinu ato'aruvume sohi va'ara. Ijihuni maijaho sisima kajara nasina re'amarono avajara.

Sisima Siseranajina

39 'E'eme vea ajiru 'e'u'ejume pu kwaa kaji kavajaho puruva renaana. 'Enakaivo pu tohwira ora sama kamareja pu ura va'e ijihunijino va'i 'ahiara. 40 'Ejumakame pu puni anika sirirame 'ee aja ka'ene sisima vevahavajaho rasavara. 'Ejume sisima kajaho 'urina va'e asiasia roe sisima vaji ariha vejume sisima kajaho iji'a va'e kari ora rori va'iro va'ana. 41 'Enuva'o va'e toa kaha'a roe tohwira rejume kama'a sohi amena roe piunaravajaho muna navara'omo ijihuni toi ajimarena kirana namana. 'E'eme soha ka'ene ajira amena roajara vipuna'ija'i ninamarena niho'o mutuusaha paranana. 42 'Ejume sorutia tipuraepo ariha isume juhaha va'aji'ēja ronareja 'ania kwamasahuna'e kosarame 'wavara. 43 'Enakaivo sorutia puni ea natohtwijara Poru ni'aja'i 'ahaume ruravume pu are'eme ea ka'ene areri isuavi'inijija ijá 'iava Ja marako mwama ato'arume isuama va'a 'iavara. 44 'E'eme ea 'aho'a ka'ene ijí hijajija 'urimaramame sisima ka'ene ijí mutu'usaha jihuni hasijaho 'ekume ea 'ahopo icha hasa 'eke ijihuni toi isuama va'ara. 'Enareja ea pina niho'o unenu'u pina parenana kaivo nijaa ihena va'e kari amari va'ara.

28

Moruta Mamaa Va'e Usevajina

1 'Ejume pu mamaa roe amari ajivara. Nú iji'a hena kavajaho ijí mutumutua kajihuni ihijaho Morutana 'wavura'e hejara. 2 'Ejume ijí ara kaji'urijipo nú hami hami 'ahúara. 'Ene nehi pina atuatuma jihuna'e pu vena jae roe nú aheruma va'ume nú ijí rori hijara.

'Ejume pu nú 'ajoruvvara. ³ Porura vena mwene iramana'omo tapara ijihuni vaji hi'eme apena va'e veni aporuvume vena kajihuni ohoi rejuma aseha ru'e'une Poru oni ija 'ahi mwatuma utiha namana. ⁴ 'Ejumakame ara kajiupo ka'eme tapara kajara Poru oni ija 'ahi mwatunanama kurima navuma kamareja pu aneja vene ijá 'wava Nimaa eakara ea 'aniu'e kwamasahara kaivo hu soha vaji roakaho unenu'u pina pare'eme hami roana kaivo mamaijaho pamaka'eje hu mai'o hihuna 'wavara. ⁵ 'Enakaivo hu tapara kajaho ahaijuvume va'e veni renana kaivo hu unenu'u pina parenana. ⁶ 'Ejumakame pu vwi-hajajaho hu kwa'ena ronareja pu 'ajoha hina apene va'ajaho huni ija pahwene 'ee pa'ona kwamana. 'Ejumakame pu vwi-hajajaho hu godi 'wavara. ⁷ Kwaa ka'ene núra useva kajaho ea natohwa ka'ene Pupiriasina 'wavujihuni mwe'a. 'Ena'omo hura nú aheruma va'e huni sei irechamúe hami 'ajohu'i hi'eme na'ia no'opisu pa'arenana. ⁸ 'Enakaivo ijí ea kajihuni omijaho atami 'uname huni haha ohoa ani rene tea arihe ijá venana. 'E'eme Porura va'e huni siporua 'one 'ee huni ija ea kajihuni húmata 'ahi ranamahume ea kajaho maranana. ⁹ 'Ejumakame ea mapoka ka'ene mutumutua kaji'ura ka'ene atami 'uniravi'inijija nianaa apene huni roume maraniara. ¹⁰ 'Enajihuna'e pu núni hura vene 'ee mavarasa veji'i hinuva'o sisima pina roume nú va'iro vejumakavi'i raka ka'ene núra pivusahajija maho'o vajuhara.

Moruta Rene Romu Va'ara

¹¹ 'Enakaivo nú masapa no'opisu ijí ara kajino hi'eme vea ka'ene asiasia 'anauni vejino nú Arekisanituria opuni sisima ka'ene hwaharisina puni urania navi'inijaho ijí mutumutua kajino namana'omo ijihuni 'ahi ajima va'ara. ¹² Nú va'e ara iha Serakusi usevara. 'Enareja nú ijino na'ia no'opisu hijara. ¹³ 'Enareja nú Serakusi are'li kaivo 'urina va'e Rijiami va'ara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino asiasia kama'i ikiki hwasihumakavi'i nú 'urine Putiori va'iro va'eme na'ia no'o pa'arejara. ¹⁴ 'Enareja ijí ara kajino Godoni ea 'aho'a piunivara. 'Enareja nú ijino pu pu'úmo na'ia iropu'a no'ohe'i hi'avarono 'waruvume hijara. 'Enareja iji'a Romu va'ara. ¹⁵ 'Ejume Godoni ea ka'ene Romu hijajijahija ijí henareja Apiasi oni maketia 'ee Hoteru no'opisu namijují rene nú piurihe roara. 'Ejume vea ka'ene Porura pu kimajaho niho'o Godi teimani 'wame oja sonanana.

Poru Romu 'E'unana

¹⁶ Nú va'e Romu usevajaho Poruho huhusumano sorutia pini 'ajoha'eje hihuna'e 'waravara. ¹⁷ 'E'eme vea no'opisu pa'are'eme Porura Jua puni ea ka'ene urani'inijija 'umenaume pu roe ahuma hijumakivi'i hu aneja vene ijá 'iama Ehu nunakije na ehu nuna ea 'aho'a pasise'i 'ahiuta. 'Ee emahu núpuni tamana 'aho'a papataarohuta kaivo pu na Jerusaremi tipura apenie Romu puni ija 'ahi ranamiara. ¹⁸ Pu na apenia Romu mihumakame pu hejajaho nara unenu'u pina sisea vejakame pu na 'ania kwahuna pahenareja ranamie vahuna ura renaara. ¹⁹ 'Enakaivo Jua kajija Romu opuni

ira pata'arohumakame nuni 'unama pa'arenana. Ijihuna'e na Sisa 'waravakame hura nuni vu'a kaji he'ena 'iavuta. 'Enakaivo nara ehu nunijihi unenu'u pina vetihuna pana. ²⁰ Ijihuni hahi na ja kivi'i vu'a ijí 'wara'iro 'waravume ja iviasakaho roajivara. Isureri opo raka ka'ene túna'i reje kahuna ka'ene vwi'haji'i hijujihuni hahi senia ikaho na kamorivara 'iamana. ²¹ 'Ejume pu hu ijá 'wava Jutia ea 'ahopo oni vu'a rone pasi veja rohuna pane 'ee núni ehija 'ahopo iki roajimareje nahama 'waruhuna pa'ane 'ee oni vu'a sisea rone 'warahuna pana. ²² Nú ea ikihi puni vu'a ani'ina'e 'wamape ojukame nú ura oni vwiha ijí he'i 'ahúu 'wavara. ²³ 'E'ikaivo vea ka'ene vu'a kaji 'wahunijaho iji pijahara'omo vea kaji apejumakavi'i ea mapoka nianae apena roe sea ka'ene hura hinaji roara. Hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Mosisi oni tamana tahe najahe 'ee poropetia puni vu'a taha vejakame pu Jesu nimaa ro'avarono 'warama avanana. Hu vea sú'u sú'u rene vu'a 'warama va'e vea nutu 'o'unaji aremana. ²⁴ 'Ejume ea 'aho'a nimaa rojume ea 'aho'a nimaa parojara. ²⁵ Pu paavacharame vai ve'eme Poru ijá 'iama Godoni 'Avenijara vejume poropeti Aisea oni vaji nimaa amuhu núna 'warama ijá 'iama ²⁶ Va'ajime eakihi ijá 'warahuna. Ja niho'o hehuna kaivo ijihuni maa pahena pakahuna. 'Ene ja niho'o hine kihuna kaivo ijihuni maa pakihuna. ²⁷ Ijihuna'e eakija puni oja kisina rene puni ataa pa'arena'e 'ee nia pa'areja jihuna'e pu pahehune pakihune pavwihanareje ta'arohe roe Nara veje pu maranihuna 'iamana. ²⁸ 'Ena'omo

na ura ja hami hami ataa apúsame hehuna. Godoni vu'a ka'ene ea ni'ajihunijaho Hu iviamaa ranavu'e Jenitaru puni vaja 'u'o va'una'omo pu 'u'o hehuna 'iamana. ²⁹ Hu ira kaji 'waravume pa'arejume Jua 'urina vai'i pu nakarama apene va'ara. ³⁰ 'E'eme hu juara no'oheli sea ka'ene hura 'imenajino hinana. 'Enare'e erapo hu kali roujaho hu 'ajorama nirisamuna. ³¹ 'Ene hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Natohwa Jesu Keriso oni vu'a najahuna. 'Eju'ukame ea pina hura vu'aka 'waramujaho pararejura.

Godoni Vu'a Maiu'ina
The New Testament in the Ese Language, also known as
the Managalasi Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini
copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776